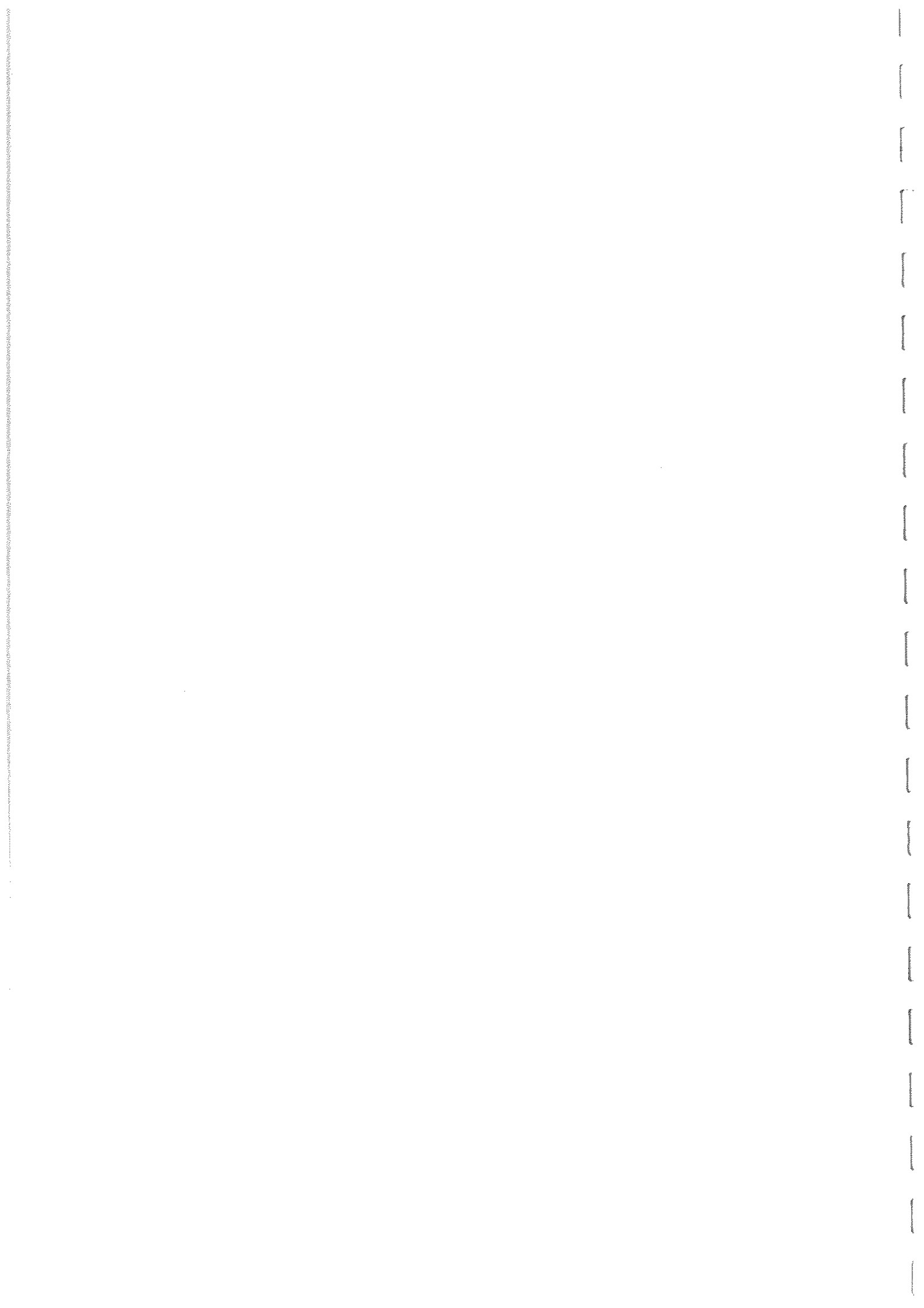

En sammenligning af levevilkår på Færøerne og i Danmark

12. september 1995

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Arbejdsgruppens konklusion	3
Fraflytningen fra Færøerne	4
Fremskrivninger	6
Sammenligning af levevilkårene på Færøerne og i Danmark	9

Bilag 1 Fraflytningen fra Færøerne og fremskrivning af befolkningstallet	
Bilag 2 Eksempler på skatteberegninger på Færøerne og i Danmark	
Bilag 3 Sammenligning af makroskattetryk på Færøerne og i Danmark	
Bilag 4 Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne	
Bilag 5 Sammenligning af privatforbruget på Færøerne og i Danmark i 1994	
Bilag 6 Det sociale sikkerhedsnet på Færøerne og i Danmark	
Bilag 7 Sammenligning af offentlige udgifter til hhv. børn/unge og ældre	

Indledning

Den 29. juni 1995 besluttede det Færøske Landsstyre at nedsætte en arbejdsgruppe til at undersøge og sammenligne levevilkårene på Færøerne og i vores nabolande, især Danmark. Begrundelsen for dette arbejde er, at fraflytningen fra Færøerne anses som et stort problem og en reel trussel for det Færøske samfund, og at denne fraflytning kun kan mindskes eller standses, hvis levevilkårene på Færøerne igen kommer nogenlunde på samme niveau, som i vores nabolande.

Landsstyret udpegede følgende personer i arbejdsgruppen:

Karin Toftegaard, Faroe Fish Consult, formand
Hans Pauli Strøm, Hagstova Føroya
Bjarni Olsen, Hagstova Føroya
Petur Alberg Lamhauge, Toll- og Skattstova Føroya
Kurt Madsen, Toll- og Skattstova Føroya
Kári Petersen, Búskapardeild Landsstýrisins
Maria Jacobsen, Almannastovan

Denne redegørelse er inddelt i to hovedtemaer:

- Fraflytningen fra Færøerne, og konsekvenserne af denne fraflytning
- De økonomiske levevilkår på Færøerne sammenlignet med Danmark

Redegørelsen omfatter kun den økonomiske side af levevilkårene, men det er rimeligt at antage, at krisen på Færøerne også har forværret andre aspekter af levevilkårene som f.eks. beskæftigelses- og arbejdsforhold, sociale forhold og ikke mindst fremtidsudsigterne.

Da arbejdsgruppen har haft kort tid til rådighed, har det været nødvendigt at koncentrere arbejdsindsatsen om de faktorer, der væsentligst har ændret de økonomiske levevilkår på Færøerne, og som dermed kan forklare nogle årsagssammenhænge i forbindelse med den voldsomme fraflytning.

En stor del af det talmateriale, der anvendes, er udarbejdet af arbejdsgruppen i forbindelse med dette arbejde. Desuden har Føroya Banki og Føroya Sparikassi deltaget med udarbejdelsen, der vedrører faste udgifter. Selve redegørelsen indeholder kun et kortfattet sammendrag, hvorimod hele talmaterialet er vedlagt i form af bilag.

Tórshavn den 12. september 1995

Arbejdsgruppens konklusion

Hovedårsagen til den voldsomme fraflytning fra Færøerne de sidste fem år er den økonomiske krise, og at man dermed har fået et betydeligt lavere velstandsniveau end i Danmark.

Arbejdsgruppens redegørelse viser at:

- Fraflytningen medfører en forvreden befolkningssammensætning med en betydelig vækst i de erhvervsaktives forsørgerbyrde overfor de ikke-erhvervsaktive.
- Disponibel bruttonationalindkomst pr. indbygger er betydeligt lavere end i Danmark (70% af det danske niveau).
- Privatforbruget pr. kapita på Færøerne målt i reale termer er over 30% lavere end i Danmark.
- Skattetrykket er steget voldsomt fra 1992 til 1994. Modregner man tilbagebetalinger til husholdninger og virksomheder, så overstiger det færøske skattetryk nu det danske skattetryk.
- Alle indtægtsgrupper har et højt skattetryk.
- De sociale udgifter er betydeligt lavere pr. indbygger på Færøerne end i Danmark.

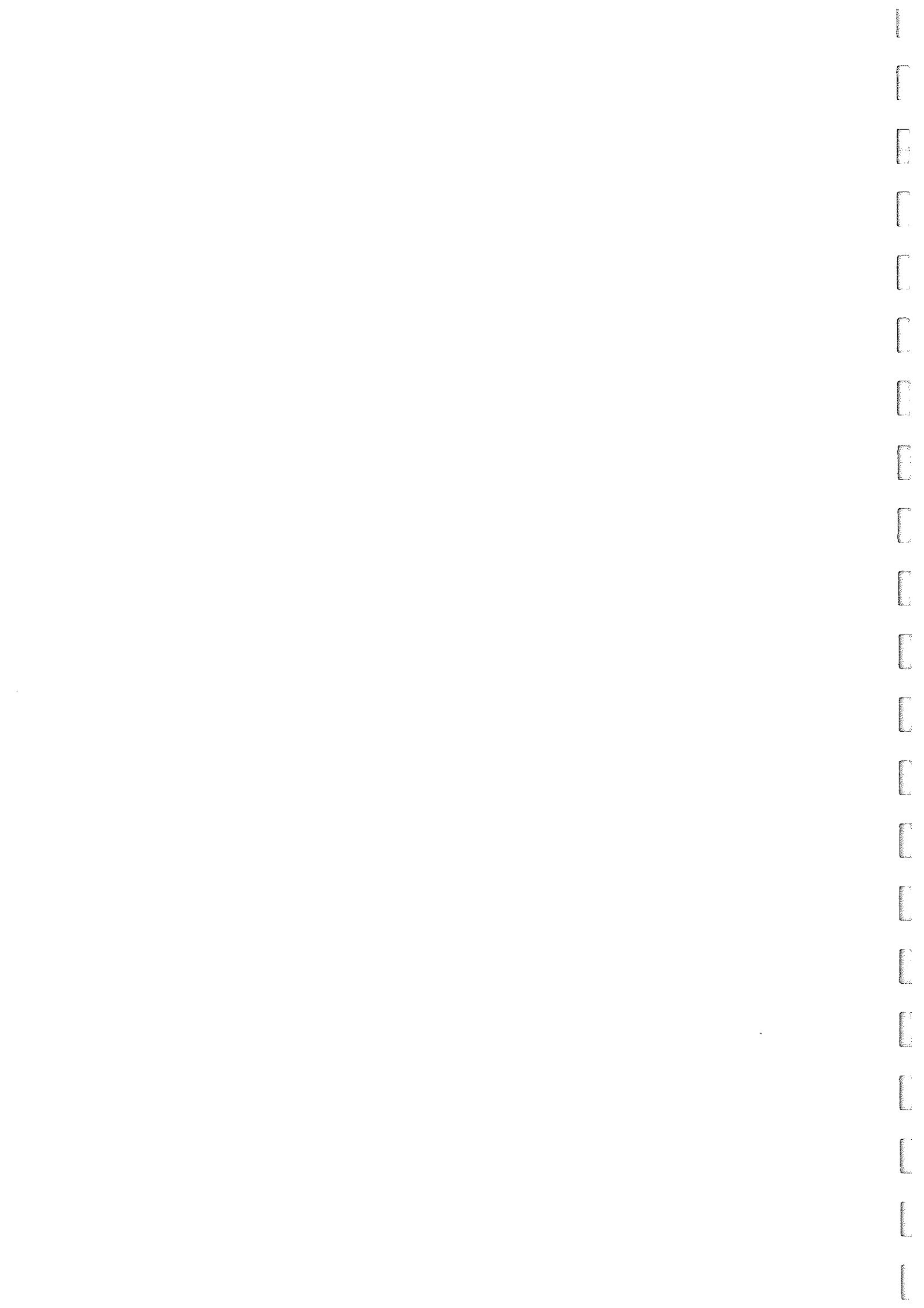
Arbejdsgruppen er af den opfattelse, at flere tendenser i den samfundsøkonomiske udvikling gør det sandsynligt, at fraflytningen fortsætter i den næste fem års periode, omend i et langsommere tempo end i 1992-94. Forskellen i beskæftigelsesmuligheder, indtægtsmuligheder, skattetryk, forbrugsmuligheder og det sociale sikkerhedsnet mellem Færøerne og Danmark giver sammenlagt et betydeligt økonomisk incitament til fraflytning.

Det er et samfundsmæssigt dilemma, at fraflytning i mange tilfælde er borgerens løsning på problemerne, samtidig med at fraflytningen giver samfundsmæssige problemer, idet den forstærker skævvridningen af befolkningsstrukturen og derfor har en destabiliserende indvirkning på den samfundsmæssige udvikling.

Det er vanskeligt at se muligheder for at forbedre levevilkårene på Færøerne på kort sigt. Indtægtsmulighederne kan ikke forbedres på kort sigt, og en omfordeling i det færøske samfund kan ikke udligne forskellen i levevilkårene på Færøerne og i Danmark, eftersom alle indtægtsgrupper har et højt skattetryk.

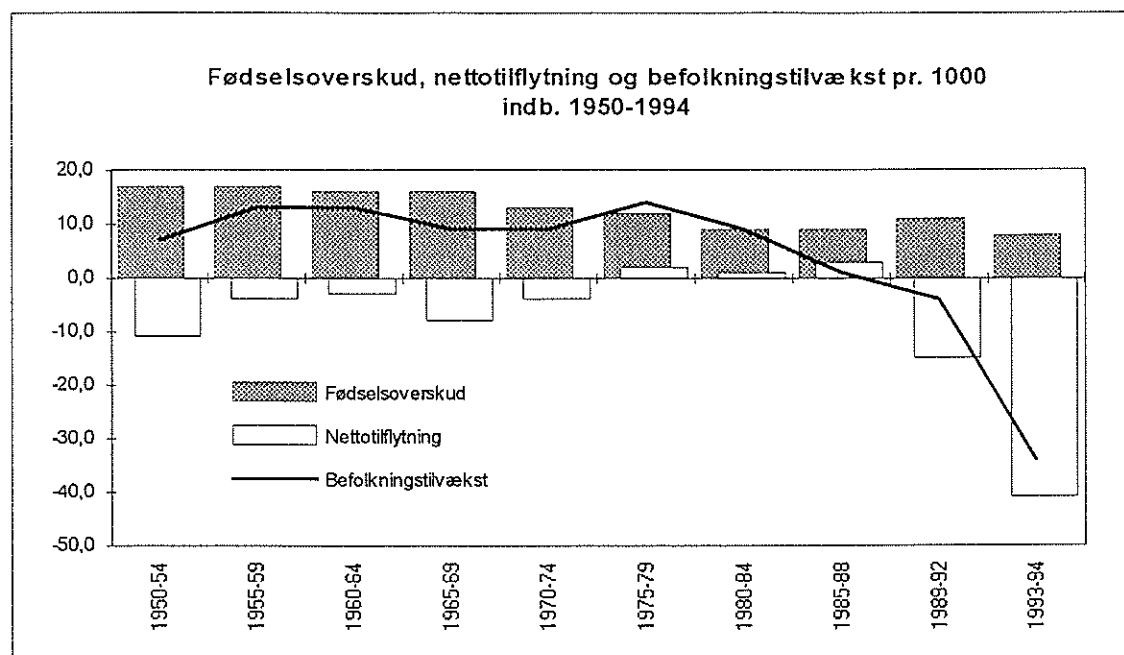
Man står i dag i den situation, at skattetrykket snarere vil stige end falde i fremtiden, idet en eventuel fremgang i den private sektor vil blive modvirket af, at landskassen iflg. de aftaler landsstyret har indgået med regeringen, skal afvikle budgetunderskuddet over de næste 3 år. Den ændrede befolkningsstruktur vil indvirke negativt på skattetrykket, især hvis der ikke kommer fremgang i den private sektor. Hvis landsstyret selv skal finansiere en forbedring af de økonomiske levevilkår ved f.eks. at nedbringe skattetrykket, vil det kræve en kraftig nedskæring af den offentlige sektor med en stigning i arbejdsløsheden til følge og efterfølgende problemer for den private sektor. Dette er en ond cirkel.

Den store gældsbyrde forstærker efter arbejdsgruppens opfattelse de negative forventninger til fremtiden, især forventningerne om et højt skattetryk. Skal den nedadgående udvikling brydes, er det efter arbejdsgruppens mening nødvendigt at forbedre levevilkårene samt at få en afklaring af landskassens gældsproblem.

Fraflytningen fra Færøerne

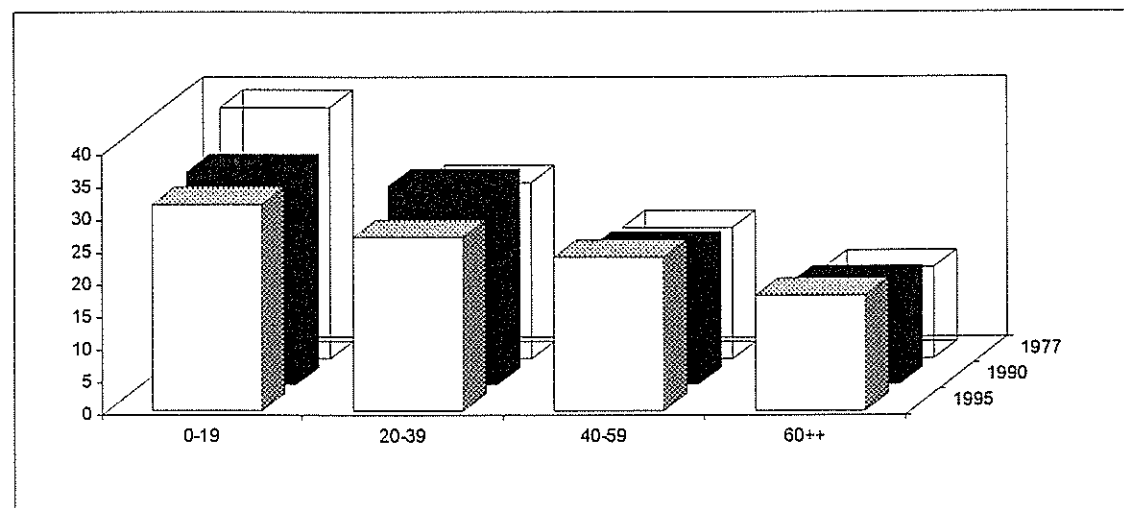
I perioden fra 1950 til sidst i 80'erne har der været en fortsat vækst i befolkningstallet, dette på trods af en stor fraflytning i kriseårene i 50'erne, jvf. fig.1. Sidst i 80'erne vendte denne udvikling, og fra 1990 til 1995 er folketallet reduceret med 8,6%. Som det fremgår af fig.1 er årsagen hovedsageligt en voldsom nettofraflytning, men samtidig er der også en reduktion i fødselsoverskuddet.

Kilde: Bilag 1

Fig. 1. Udviklingen i befolkningstallet på Færøerne fra 1950-1994.

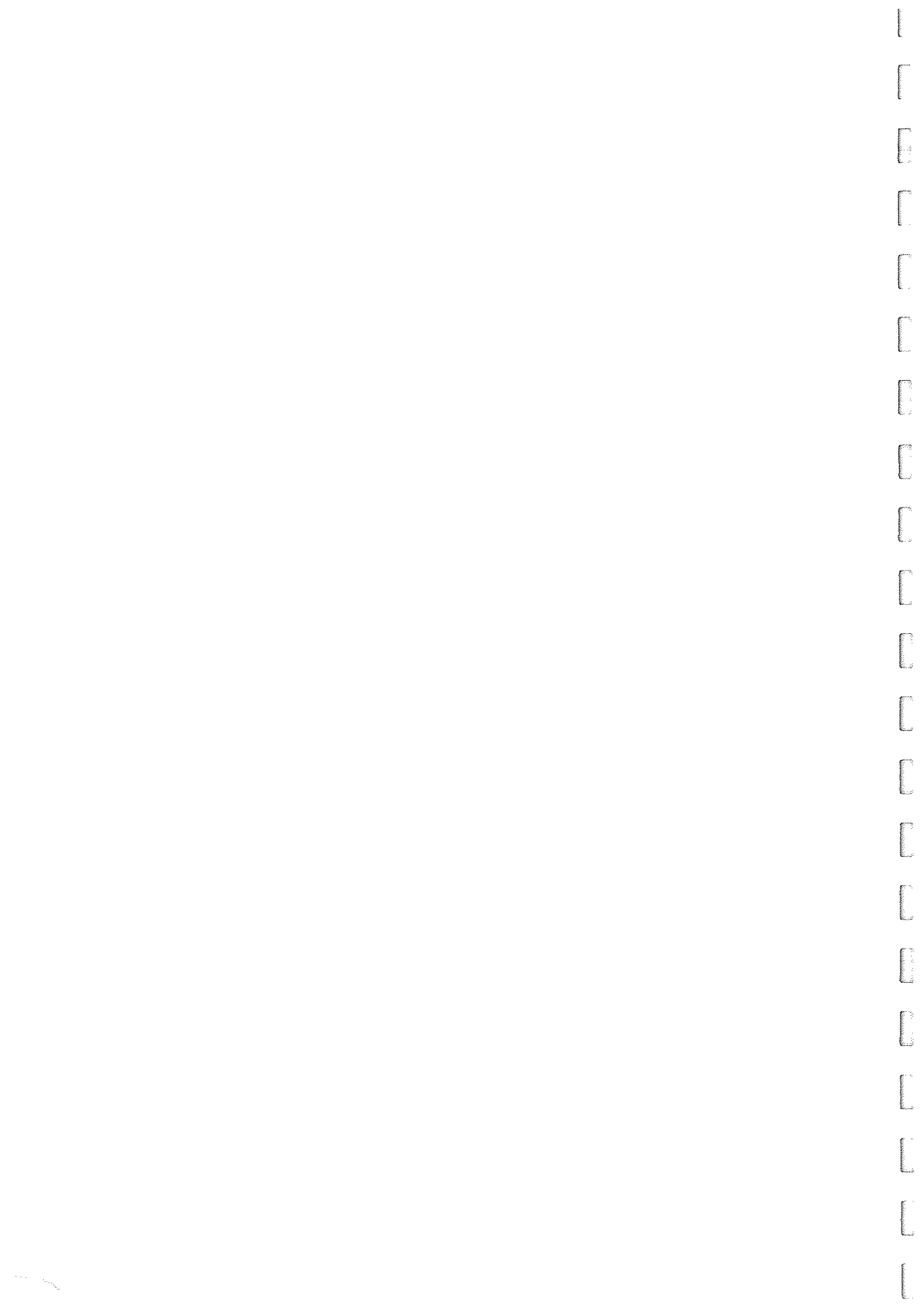
Fraflytningen fra Færøerne toppede i 1994. Ifølge foreløbige opgørelser bliver fraflytningen i 1995 knapt 20 promille mod 43 promille i 1994.

Kilde: Hagstova Føroya

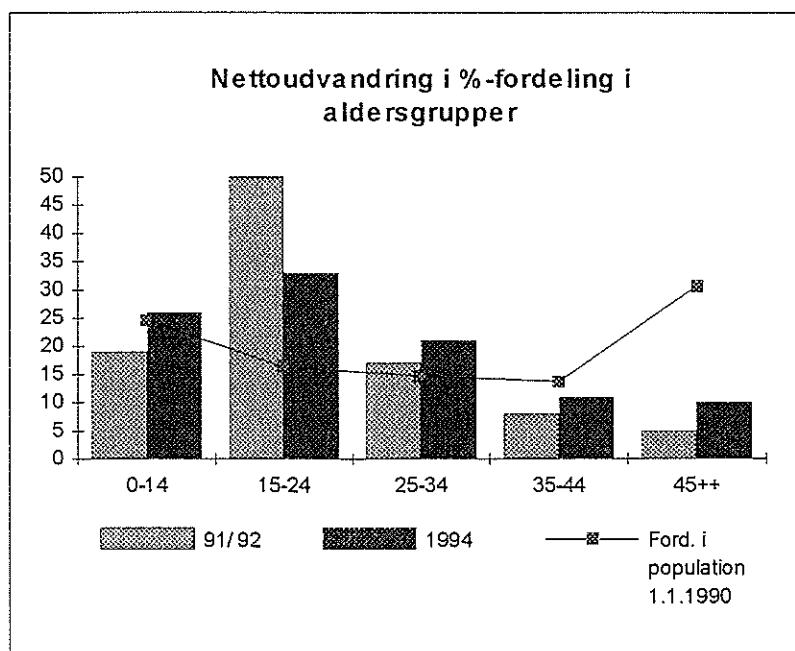
Fig. 2. Befolkningens procentvise fordeling efter alder 1977, 1990 og 1995.

Befolkningstallet er nu på samme niveau som sidst i 70'erne, men aldersfordelingen er betydeligt ændret. Fig. 2 viser befolkningens procentvise fordeling efter alder for 1977,

1990 og 1995. Figuren udviser en tydelig forskydning, hvor andelen af børn og unge er formindsket, mens andelen af personer over 60 år er forøget.

Denne ændring i aldersfordeling kan forklares ved, at det primært er de yngre aldersgrupper, der flytter fra øerne, mens der er relativt få i de ældre arbejdsgrupper, der flytter jvf. fig 3. Figuren viser, at i 91/92 var det aldersgruppen 15-24 år, der udvandrede. Men i 1994 har fraflytningen ændret karakter, idet der er forholdsvis flere fra alle de andre aldersgrupper der nu også flytter.

Kilde: Hagstova Føroya

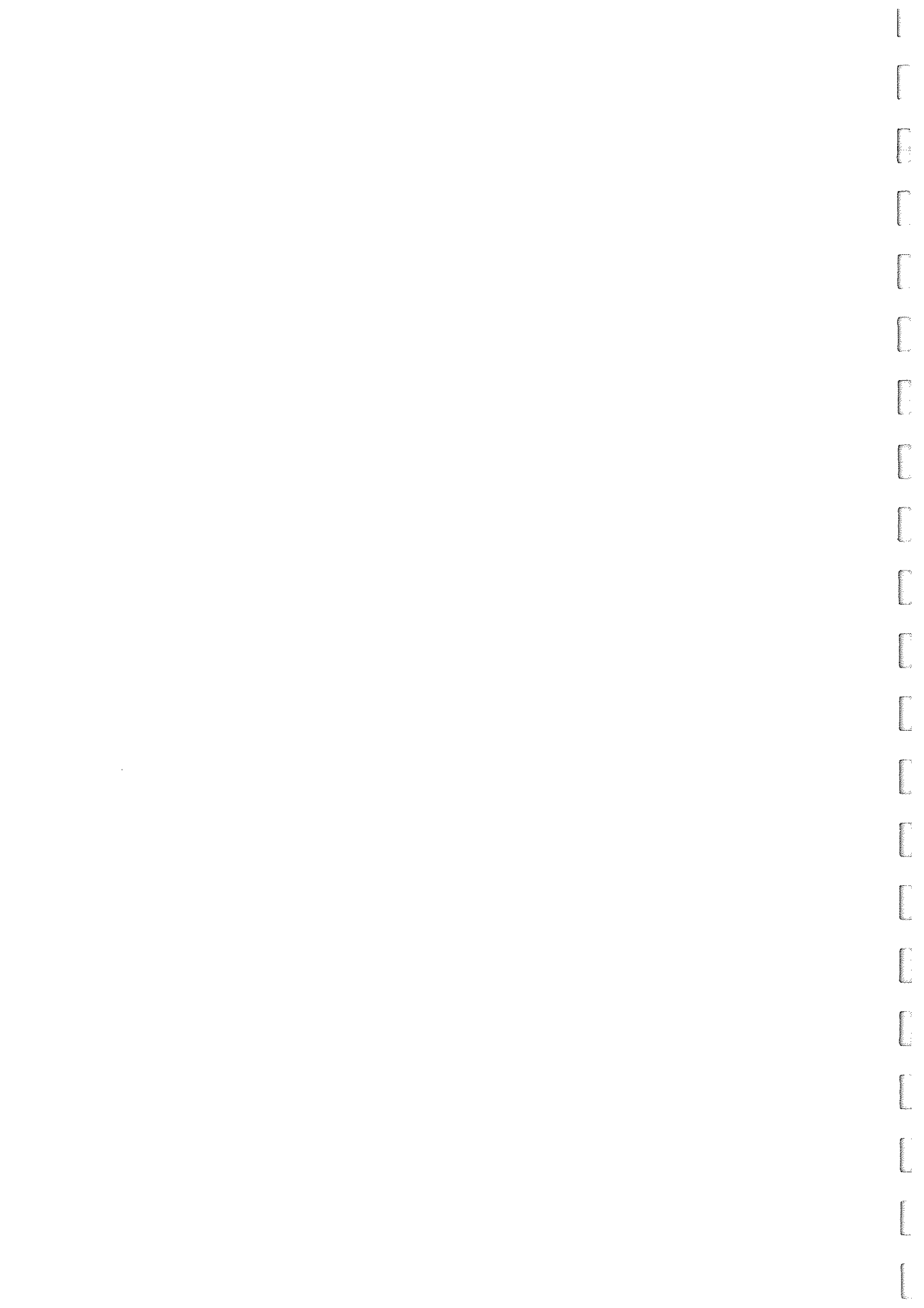
Fig. 3. Nettoudvandring i %-fordeling i aldersgrupper

Aldersfordelingen for de personer, der er flyttet i 1994 viser følgende:

- Fra at have været et udpræget ungdomsfænomen, har fraflytningen skiftet karakter til et bredere samfundsmæssigt problem, der i første omgang omfatter børnefamilier og generelt rammer voksne i moden, erhvervsaktiv alder i langt højere grad end tidligere.
- Dog er andelen af ældre stadig ubetydelig blandt fraflytterne, hvilket bl.a. medfører, at de stiger både i absolut antal og i særdeleshed i relativ andel af befolkningen.

Ved at se på de erhvervmæssige forhold for fraflytterne i 1994, de sidste 12 måneder inden fraflytningen, ses følgende, jvf. bilag 1:

- For kvinder: For 14% er sociale ydelser hovedindtægtskilden, 8% har arbejdsløshedsunderstøttelse og andre 8% uddannelsesstøtte som hovedindtægt. 45% har deres hovedindtægt fra især offentlig, sundheds- og socialforvaltning, handel og fiskeindustri.
- For mænd: For den største enkeltgruppe er hovedindtægtskilden fiskeri, nemlig 11%. Fra fiskerierhvervene ialt har 17% deres hovedindtægt. 10% har arbejdsløshedsforsikring og andre 10% sociale ydelser som hovedindkomstkilde. Herefter er offentlig forvaltning, handel og byggeri de vigtigste erhverv hos udvandrerne.

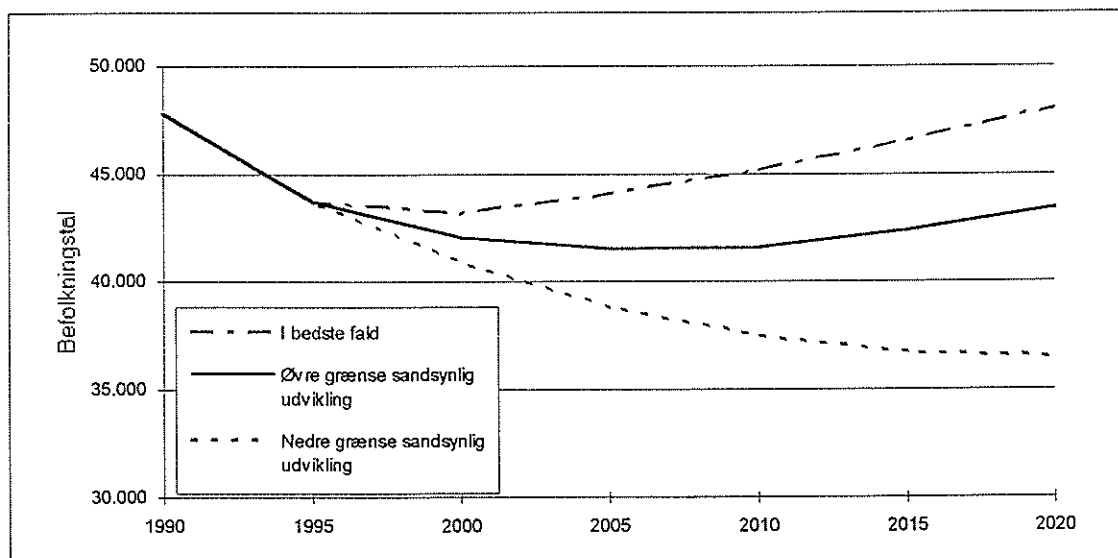
Sammenfattende er udvandrerne, hvad indkomstsammensætningen angår, ikke markant forskellig fra befolkningen:

- For udvandrerne som helhed udgør arbejdsindkomsterne 81% og overførselsindkomsterne 19% af den samlede indkomst. For befolkningen er de tilsvarende tal 83% og 17%.
- Når man ser på indkomstniveauet, kan der konstateres en større forskel mellem udvandrerne og befolkningen, men igen er forskellen mindre end hvad der kunne forventes: den gennemsnitlige årsindkomst for udvandrerne er ca. 21% lavere end befolkningens.

Fremskrivninger

Demografisk udvikling

I figur 4 vises tre alternative fremskrivninger af befolkningsstørrelsen. Forudsætningerne for disse fremskrivninger er vist i bilag 1. Figuren viser, at i bedste fald vender udviklingen omkring år 2000. Den sandsynlige befolkningsudvikling ligger imellem øvre og nedre grænse i figuren. Øvre grænse angiver, at nedgangen fortsætter til omkring år 2005, hvorefter der sker en svag stigning. Ved nedre grænse er der et fortsat fald i hele perioden.

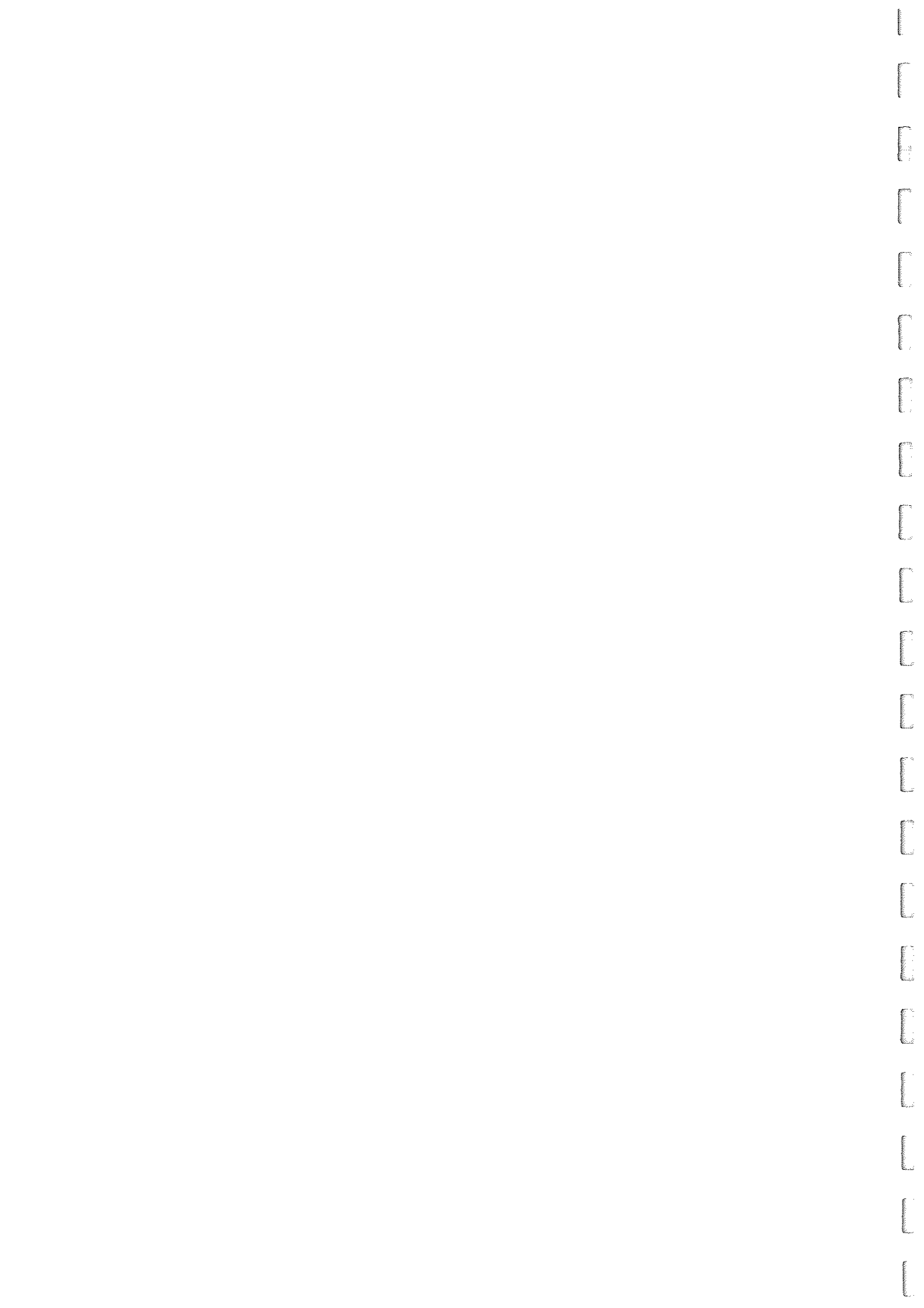

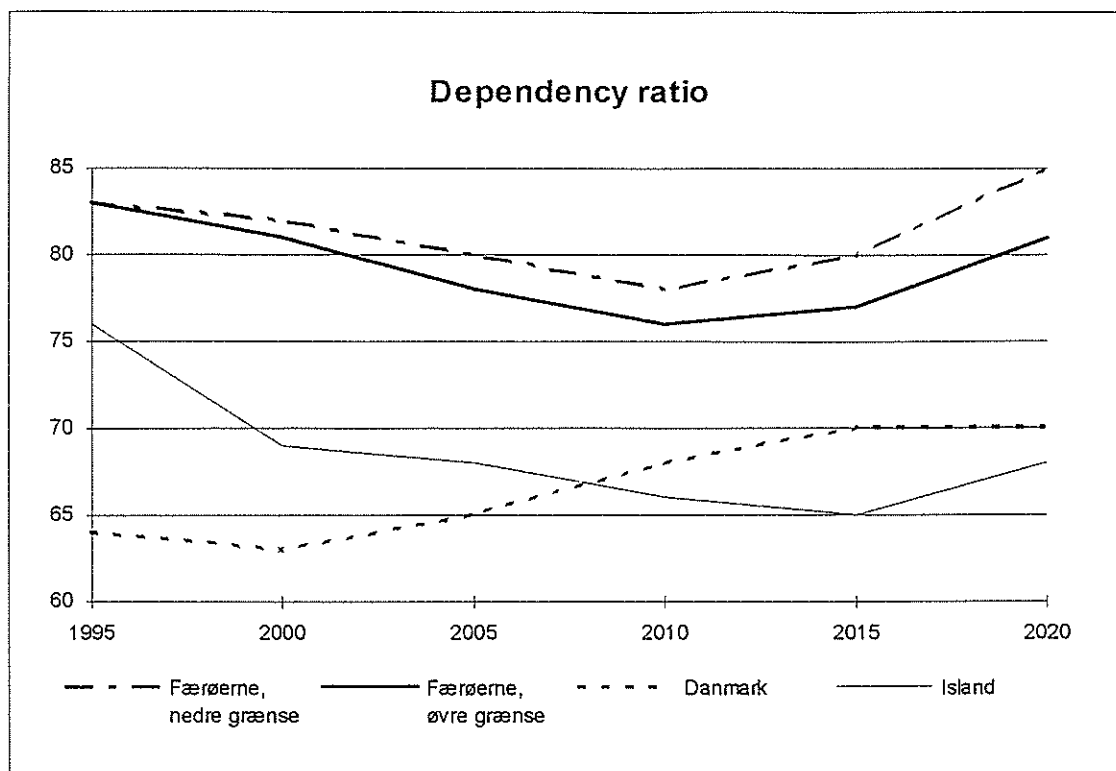
Kilde: Bilag 2

Fig. 4. Tre alternative fremskrivninger af befolkningstallet.

At fraflytningen er et alvorligt problem for det færøske samfund er ikke alene et spørgsmål om befolkningens størrelse, det kritiske er dens sammensætning.

Fig. 5 viser udviklingen dependency ratio i henhold til den sandsynlige udvikling i fremskrivningen for Færøerne, Danmark og Island. Dependency ratio er et udtryk for den samfundsmæssige forsørgerbyrde, der påhviler de voksne i erhvervsaktiv alder. Dependency ratio beregnes som forholdet mellem børn og unge samt ældre som procent af de voksne mellem 20 og 64 år.

Kilde: Bilag 1

Fig. 5. Dependency ratio iht. fremskrivningerne for Færøerne, Danmark og Island.

Figuren viser, at både øvre og nedre grænse for den sandsynlige udvikling på Færøerne har en højere dependency ratio end både Danmark og Island. Der er dog et fald midt i perioden. Igennem hele perioden stiger andelen af ældre, mens andelen af børn og unge falder, jvf. bilag 1. Dette har ikke kun demografisk, men også økonomisk betydning, da ældre borgere medfører dobbelt så store udgifter for det offentlige som de unge, jvf. bilag 7.

Økonomisk udvikling

Den langsigtede udvikling i fraflytningen bliver overvejende bestemt af velstandsudviklingen i Norden (Danmark) i forhold til den på Færøerne. Derudover afhænger udviklingen i høj grad af forventningerne til fremtiden.

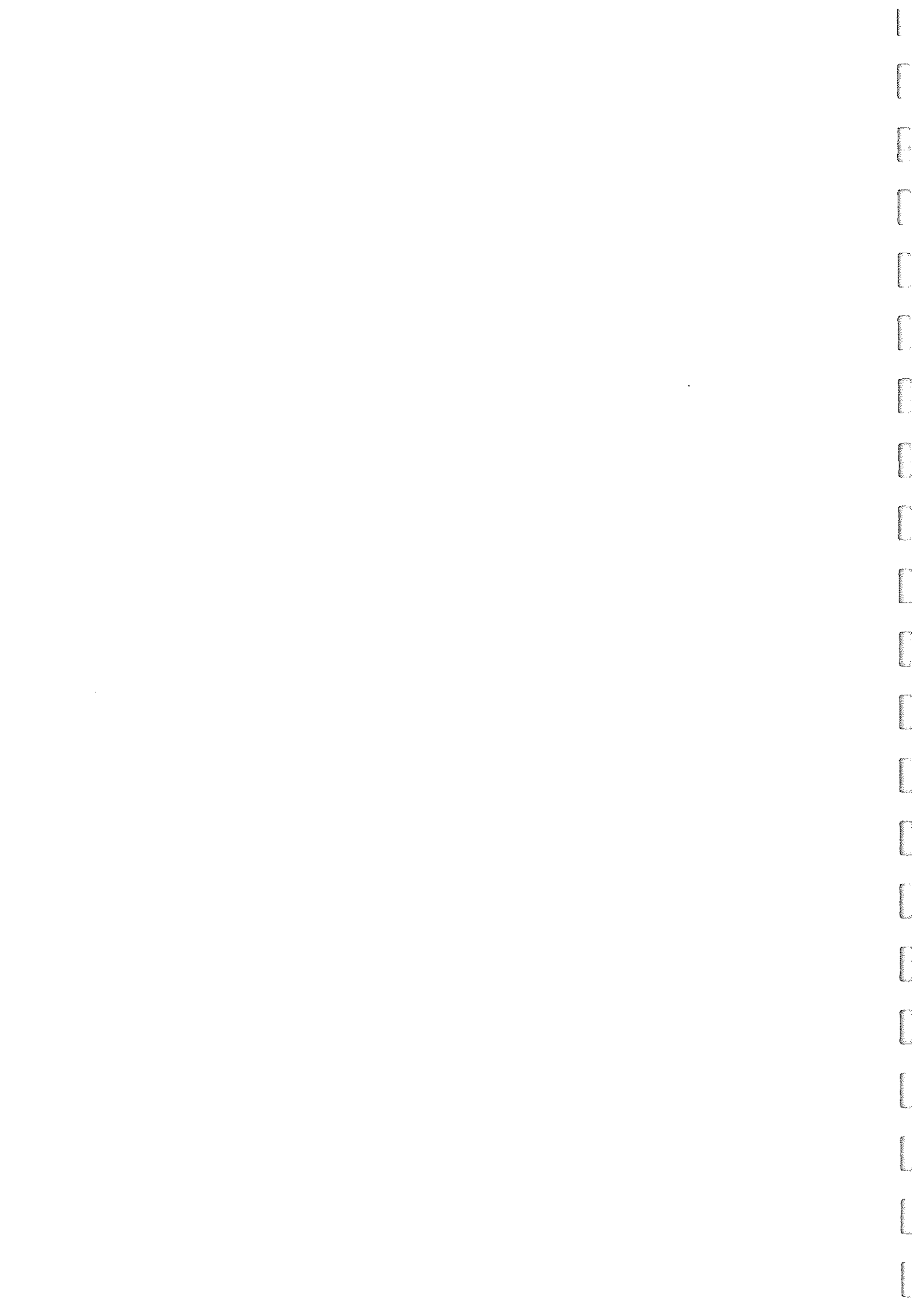
Økonomisk vækst

Den færøske økonomi, både den offentlige og private sektor vil de næste år gennemgå en større omstilling. Denne periode vil derfor være præget af lav økonomisk vækst, få nye arbejdspladser og ringe indkomststigning.

Forventet beskæftigelsesudvikling

Der vil i den næste fem års periode fortsat være en stor arbejdsløshed, og mange arbejdsløse vil givetvis flytte, hvis de ikke får arbejde inden for en periode. Andre flytter når de går ud af arbejdsløshedsforsikringsordningen.

Antallet af personer, der når den erhvervsaktive alder, er omkring 680 personer om året i den næste 5 års periode, mens omkring 380 går ud af arbejdsstyrken om året. Det er således nødvendigt at fremskaffe ca. 300 nye arbejdspladser om året for at undgå en stigning i arbejdsløsheden.

Tilpasningen af den offentlige sektor vil i denne periode bidrage til en større arbejdsløshed. Tilpasningen af fiskerierhvervet medfører også færre arbejdspladser på kort sigt. Hvis ferskfiskeflådens fangster vokser betydeligt de kommende år, vil fiskerierhvervets indtægter vokse tilsvarende. Antallet af arbejdspladser i fiskeindustrien vil vokse, men dog ikke i en størrelsesorden, der vil kunne afskaffe en arbejdsløshed af den nuværende størrelse.

Forventet udvikling i offentlige udgifter og indtægter

Den demografiske udvikling og landskassens store gæld vil de næste mange år gøre det meget svært at mindske de offentlige udgifter. Hvis de færøske skatteborgere skal tilbagebetale hele landskassens gæld, vil dette medføre et vedvarende højt skattetryk langt ind i fremtiden.

Den voksende andel af ældre mennesker vil isoleret set medføre voksende offentlige udgifter de næste 25 år, med deraf følgende øget skattetryk. (Se bilag 1 og bilag 7).

Forventningerne om en vedvarende høj arbejdsløshed tilsiger også, at man må forvente et højt skattetryk flere år fremover.

Sammenfattende kan siges, at der fortsat vil være stærke incitamenter til fraflytning.

Sammenligning af levevilkår på Færøerne og i Danmark

Krisen på Færøerne har ændret den enkelte families hverdag og fremtidsudsigter. Samtidig med den voldsomme tilbagegang på Færøerne, har der været konjunkturstigning i Danmark. I denne redegørelse bliver nogle af forskellene i levevilkårene behandlet.

Indtægtsforhold

Det har ikke været muligt at få et sammenligningsgrundlag for indtægternes størrelse og fordeling. Det tyder dog på, at lønniveauet i Danmark er højere end på Færøerne. En sammenligning af overenskomsterne for arbejdere, håndværkere og handel og kontor bekræfter denne formodning jvf. fig 6.

	Færøerne	Danmark	diff
Arbejder	164.000	220.000	34%
Håndværker	185.000	222.000	20%
Handel og kontor	180.000	201.000	12%

Kilde: Foroya Arbejdsgevarafelag

Fig. 6. Årsindkomster for forskellige faggrupper.

Den disponible bruttonationalindkomst pr. indbygger for 1994 kan anslås til 171.000 kr i Danmark, mens den på Færøerne kan anslås til 120.000 kr eller 70% af den i Danmark (jvf. bilag 3). Denne forskel i nationalindkomstniveau er hovedårsagen til forskellen i levevilkårene.

Skattetryk

For den enkelte husstand rammer de to skattesystemer forskelligt. I fig. 7 er der 16 eksempler, der viser forskellen i indtægt efter skat (incl. div. sociale bidrag, fagforeningskontingent, ejendomsskat og overførsler fra det offentlige). Beregningerne er delt i to for hhv. familier, der bor til leje og familier der bor i eget hus. I bilag 2 er anført, hvilke forudsætninger, der ligger til grund for beregningerne.

I de første 6 eksempler er indtægten baseret på at begge ægtefæller har indkomst som hhv. arbejdere, håndværkere, handel og kontor i henhold til gældene overenskomster på Færøerne og i Danmark. Disse eksempler viser således både forskellen i indkomst og skattetryk. Nettoresultatet er mellem 17,5 og 37,6% bedre for den danske familie i forhold til den tilsvarende færøske familie.

Eksempel 7-12 viser forskellen i skattetrykket, for forskellige indtægtsgrupper. For de lave indtægter er nettoresultatet op til 21,5% bedre i Danmark, mens for en indtægt på 1.000.000 bliver nettoresultatet 0,3% dårligere i Danmark. Det skal dog bemærkes, at der er meget få på Færøerne i sidstnævnte indtægtsgruppe.

Eksempel 13 og 14 er enlige forsørgere. Også her er nettoresultatet bedre i Danmark.

De sidste to eksempler er for fiskere. Det særlige ved disse eksempler er dels, at fiskerne er en "flyttegruppe" og at i Danmark er der et fiskerfradrag. Forskellen i nettoresultat i de to eksempler er på hhv. 24,6 og 17,6%. Det kan her bemærkes, at både i Danmark, Norge og på Island, dog i mindre omfang, får fiskere særlige skattefradrag, mens fiskere

på Færøerne bliver beskattet som øvrige lønmodtagere. 15% af arbejdsstyrken på Færøerne er fiskere.

		Indtægt ialt	Nettoresultat bor til leje	Diff	Nettoresultat bor i hus	Diff
Indkomst i hht. overenskomster på Færøerne og i Danmark						
Eksempel 1 og 2	FR	328.000	197.312		212.096	
Begge har arbejderindkomst	DK	440.000	271.564	37,6%	281.964	32,9%
Eksempel 3 og 4	FR	370.000	214.902		229.686	
Begge har håndværkerindkomst	DK	444.000	273.354	27,2%	283.754	23,5%
Eksempel 5 og 6	FR	360.000	210.736		225.520	
Begge indenfor handel og kontor	DK	402.000	254.560	20,8%	264.961	17,5%
Samme indkomst på Færøerne og i Danmark						
Eksempel 7 og 8	FR	220.000	147.603		156.778	
Indtægtsfordeling i % mand-hustru 68/32	DK	220.000	179.371	21,5%	171.592	9,4%
Eksempel 9 og 10	FR	400.000	227.514		242.298	
Indtægtsfordeling i % mand-hustru 50/50	DK	400.000	253.666	11,5%	264.067	9,0%
Eksempel 11 og 12	FR	1.000.000	448.895		499.407	
Indtægtsfordeling i % mand-hustru 50/50	DK	1.000.000	465.646	3,7%	497.699	-0,3%
Enlig forsørger, samme indkomst på Færøerne og i Danmark						
Eksempel 13	FR	164.000			109.688	
Enlig forsørger	DK	164.000			122.915	12,1%
Eksempel 14	FR	200.000	106.997			
Enlig forsørger	DK	200.000	115.733	8,2%		
Fisker, samme indkomst på Færøerne og i Danmark						
Eksempel 15	FR	200.000	104.161			
Fisker, enlig, uden børn	DK	200.000	129.788	24,6%		
Eksempel 16	FR	300.000	143.770			
Fisker, enlig, uden børn	DK	300.000	169.038	17,6%		

Kilde: Bilag 2

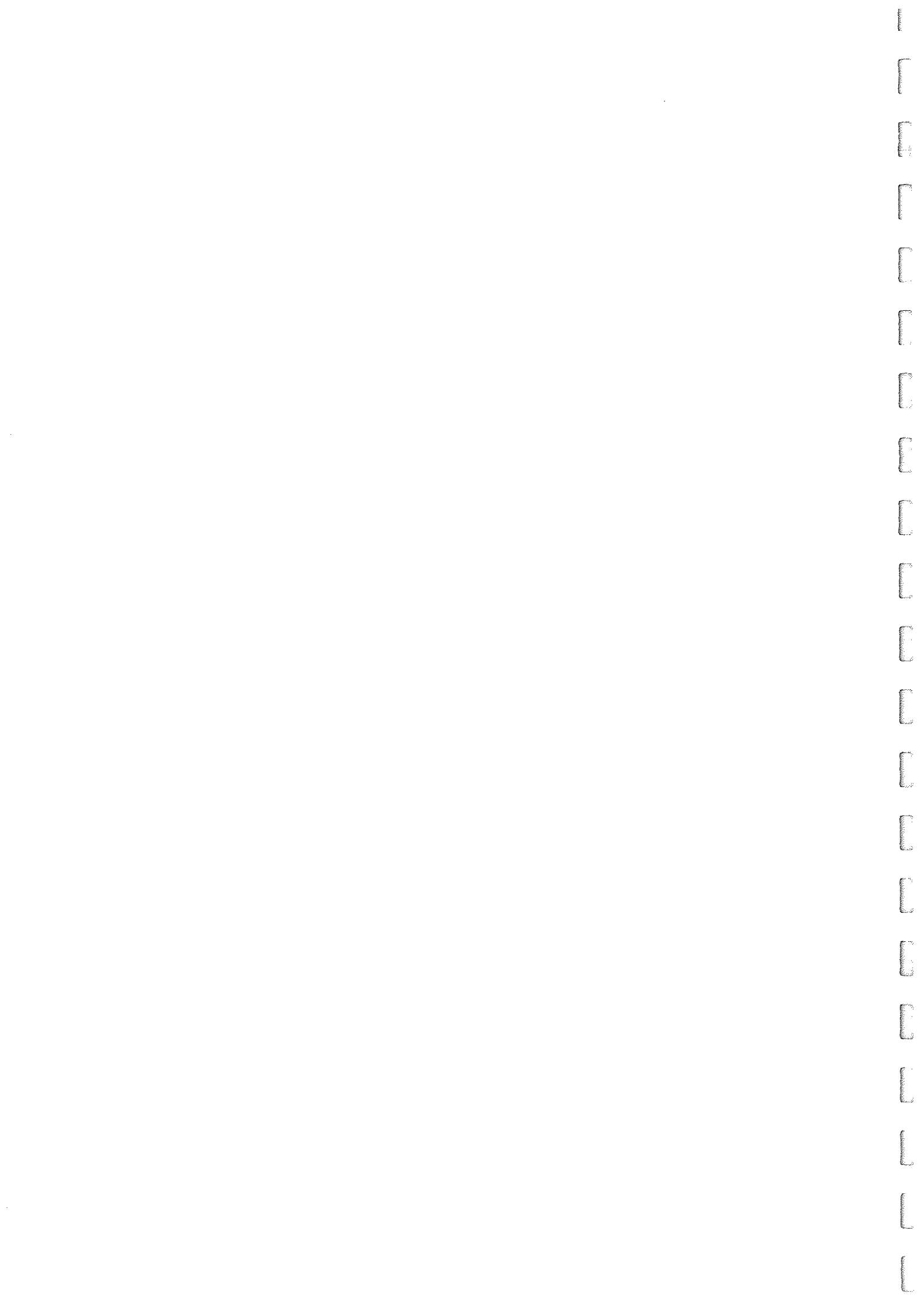
Fig. 7. Eksempler på forskelle i nettoresultat for forskellige familietyper.

For at give et overordnet indtryk af skattetrykket, suppleres ovenstående enkeltteksempler med sammenligninger, der er mere dækkende for hele økonomien, nemlig makroskattetrykket, jvf. bilag 3.

Skattetrykket på Færøerne steg voldsomt fra 1992 til 1994:

- Det traditionelle skattetryk steg fra 44% til 56% og er nu 5%-point over det tilsvarende danske.
- Det traditionelle skattetryk netto for indkomstoverførsler og subsidier er steget fra 24% til 32% og er nu 7%-point over det tilsvarende danske.
- Det traditionelle skattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 31% til 38% og er nu 9%-point over det tilsvarende danske.
- Det korrigerede skattetryk steg fra 44% til 50% og er nu 4%-point under det tilsvarende danske.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler og subsidier er steget fra 24% til 29% og er nu 2%-point over det tilsvarende danske.
- Det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 31% til 34% og er nu 3%-point over det tilsvarende danske.

Dette er en ny situation, idet det færøske skattetryk altid har ligget et godt stykke under det danske. Det danske skattetryk har dog ligget ret stabilt de sidste 10 år og har således ikke været oppe på det niveau, som det færøske har i dag.

At nettoskattetrykket på Færøerne overstiger det danske relativt mere end det ikke-nettoficerede skattetryk er et udtryk for, at man i Danmark får mere "tilbage for sine skattekrone" i form af indkomstoverførsler og subsidier end på Færøerne.

Ændringen i skattetrykket kan både tilskrives en stigning i skatter og afgifter og et fald i BNP. Det højere skattetryk er således en naturlig følge af den økonomiske udvikling på Færøerne, men kan næppe siges at være hensigtsmæssig, når samfundet er inde i en kraftig økonomisk krise.

Set i lyset af, at det danske skattetryk i international sammenhæng ligger meget højt, er den diskussion, der har været i Danmark om de uheldige adfærdsmæssige konsekvenser af et for højt skattetryk, ikke i mindre grad relevant på Færøerne. Skattetrykket kan givetvis også være afgørende for, om folk beslutter at forlade Færøerne. Da færinger har en stor mobilitet, specielt overfor valget om at bo i Danmark, er skattetrykket af væsentlig betydning for den demografiske- og dermed den økonomiske udvikling på Færøerne.

Det færøske skattetryk kan således antages at være en medvirkende årsag til fraflytningen fra Færøerne. Forventningerne til fremtidigt skattetryk er dog sandsynligvis også vigtigere. Som den økonomiske situation er på Færøerne i dag, er der ikke grund til at forvente et snarligt fald i skattetrykket.

Faste udgifter

Fig. 8 viser et estimat over nogle faste udgifter på hhv. Færøerne og i Danmark. Udgifter til transport og telefon er ikke med. Figuren viser, at de faste udgifter er 2% lavere i Danmark, men at der iøvrigt er store forskelle i udgiftsstrukturen.

Kr. pr. år	Færøerne	Danmark	Diff.
El-udgifter	9.192	4.446	-52%
Fyringsolie	10.680	13.790	29%
Licens	2.515	1.624	-35%
Indboforsikring	990	1.478	49%
Børnepasning, 2 børn	26.760	24.052	-10%
Vandudgift	0	3.597	-
Ialt	50.137	48.987	-2%

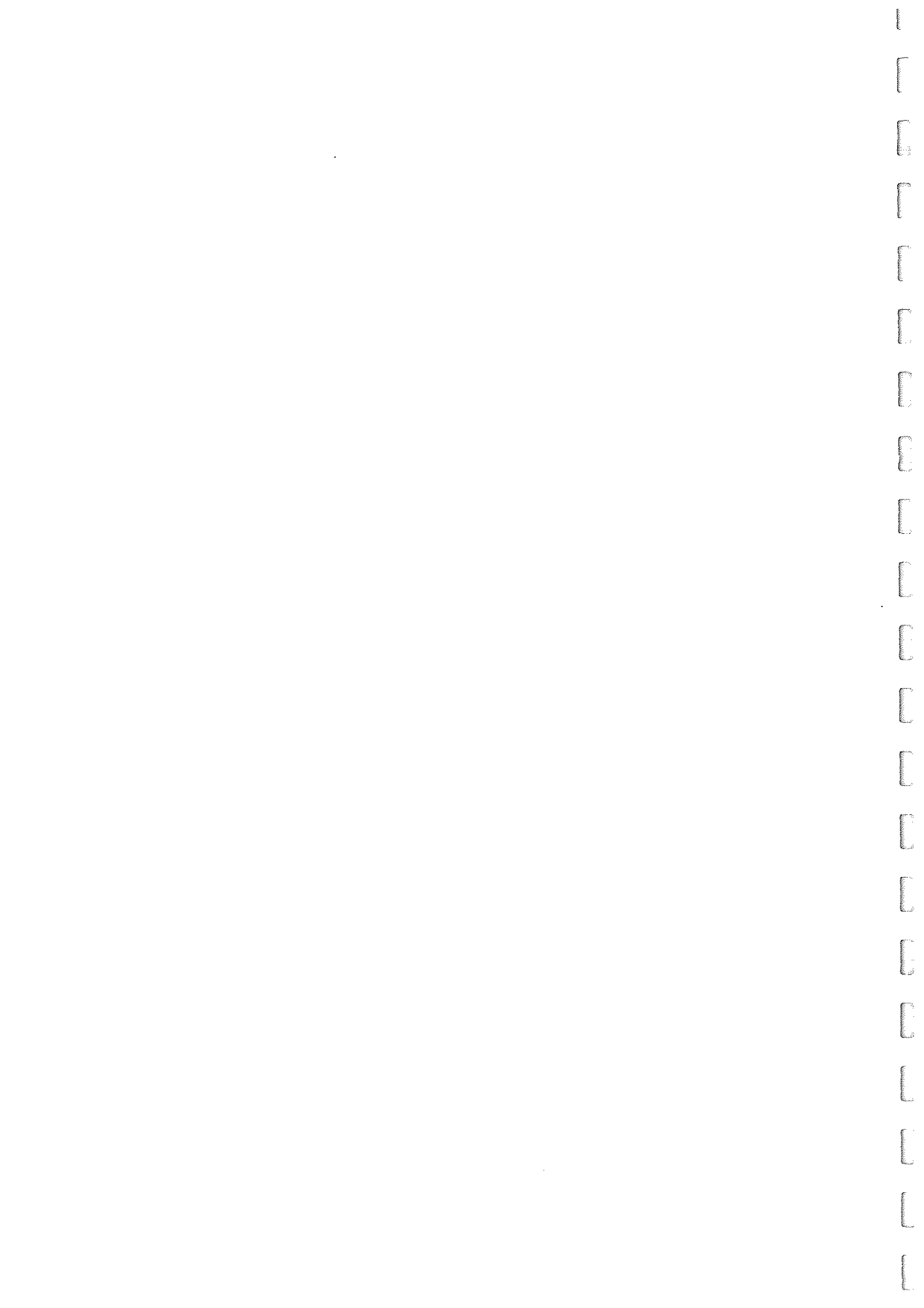
Kilde: bilag 4

Fig. 8. Sammenligning af nogle af de faste udgifter.

Boligudgifter

Det færøske boligmønster er præget af, at de fleste familier bor i eget hus. Antallet af lejligheder er beskedent. I løbet af 80'erne var der en meget stor boligefterspørgsel, hvilket medførte betydelige stigninger i hus- og grundpriserne, hvorfor mange familier, der etablerede sig i 80'erne har en stor gæld, som er vanskelig at forsvare. Det kan i denne sammenhæng nævnes, at den disponible realløn i gennemsnit er faldet med over 20% i perioden 1989-93.

Der foreligger ingen statistikker over, hvor meget en gennemsnitlig familie har i boligudgifter, eller hvor stor gælden er, så det er ikke muligt at sætte en generel sammenligning op, men i fig. 9 er en række eksempler, hvor indtægten for en færøsk og dansk familie er den samme, men hvor der er flere boligalternativer. Tabellen viser, at uanset bolig eller gældsstørrelse, er forskellen i rådighedsbeløbet mellem 16 og 19% højere i Danmark. (I de faste udgifter er udgifter til transport og telefon ikke medregnet).

	Færøerne			Danmark		
Årlig indtægt, mand	180.000			180.000		
Årlig indtægt, hustru	140.000			140.000		
Efter skat incl. soc. bidr. excl. rentefr. ejend.skat m.m	187.488			203.592		
Faste udgifter	50.137			48.987		
Tilbage til mad, tøj og bolig	137.351			154.605		
Boligalternativ	Hus, gæld 1 mio	Hus, gæld 480.000	Til leje	Hus, gæld 1 mio	Hus, gæld 480.000	Til leje
Nettoboligyldelse	70.674	33.930	48.000	77.269	35.948	48.000
Husforsikring	2.520	2.520		1.223	1.223	
Rådighedsbeløb	64.157	100.901	89.351	76.113	117.434	106.605
Forskel i rådighedsbeløb for samme boligalternativ				19%	16%	19%

Kilde: Bilag 4

Fig. 9. Sammenligning af rådighedsbeløb for forskellige boligalternativer.

Privatforbrug

Færøernes Statistik har lavet en foreløbig opgørelse for privatforbruget på Færøerne og i Danmark. Den færøske opgørelse er behæftet med en relativt stor usikkerhed, men den er foretaget ud fra en forsigtighedsregel om hellere at henhøre for meget end for lidt til privatforbruget. Den er ikke baseret på en egentlig forbrugsundersøgelse, men på omsætningstal fra moms-statistikken, opgørelse af offentligt køb af momsplichtige varer og tjenesteydelser, indkomstoplysninger fra selvangivelserne, oplysninger om finansiell nettoopsparing i pengeinstitutter m.m.

Resultatet af opgørelsen er, at det færøske privatforbrug i 1994 nominelt er ca. 70.000 kr pr. kapita mod ca. 95.000 kr. pr. kapita i Danmark. Dvs. ca. 75% af det danske, jvf. bilag 5. Tages der yderligere hensyn til, at de færøske priser med visse undtagelser (fyringsolie, indboforsikring mv.) gennemgående er højere end danske priser, måske 10-20%, kan det konkluderes, at det færøske privatforbrug reelt er betydeligt lavere end det danske. Usikkerheden i de færøske opgørelser kan ikke ændre væsentligt på denne konklusion. Man kan med rimelighed anføre, at 1994 var et atypisk år, men dette forhold kan næppe forklare hele forskellen.

Realforbruget er i høj grad en væsentlig faktor i bedømmelsen af levestandarden i et land, og det må derfor antages at være en vigtig determinant for beslutningen om hvorvidt man fortsat vil bo på Færøerne eller ikke. Forventningerne til det fremtidige realforbrug er dog formodentlig af endnu større betydning. Udsigterne i færøsk økonomi giver dog ikke grund til særlige optimistiske forventninger.

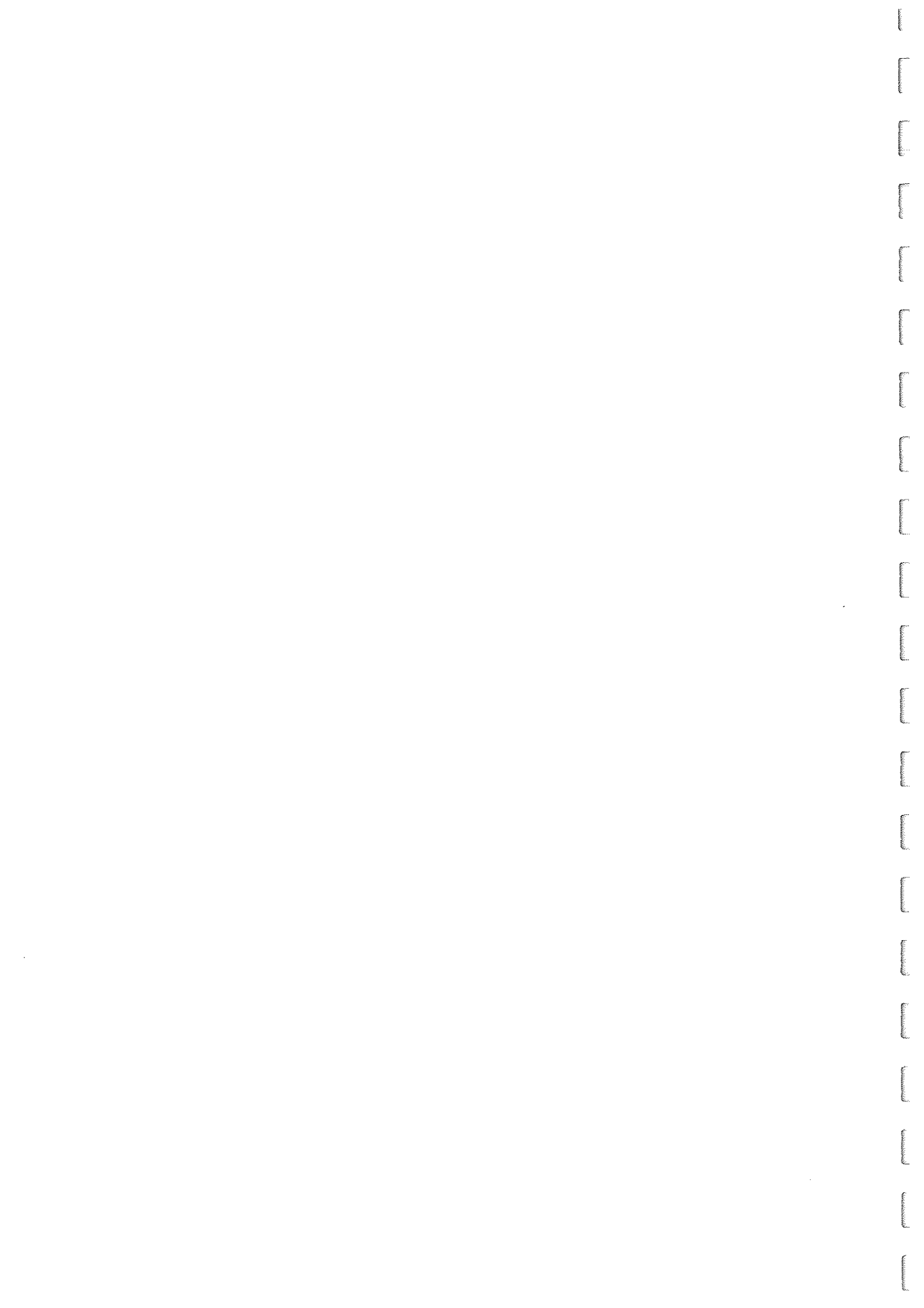
Det sociale sikkerhedsnet

Fig. 10 illustrerer med to eksempler de økonomiske konsekvenser af arbejdsløshed for færøske samt danske familier med tilsvarende indtægtsniveau. Den store forskel i nettoindtægt skyldes dels forskelle i ydelsesniveau og dels den danske børnefamilieydelse og boligsikringsordning for lejere.

Indtægtsgrundlag		Indtægt ialt	Nettoresultat bor til leje	Diff	Nettoresultat bor i hus	Diff
M:150.000, K:70.000, ialt 220.000 kr	FR	154.000	109.429		124.213	
M+K ledige	DK	195.000	161.823	47,9%	154.543	24,4%
M:180.000, K:140.000, ialt 320.000 kr	FR	246.323			175.506	
M ledig	DK	272.800			205.925	17,3%

Kilde: Bilag 6

Fig. 10. Eksempel på nettoindtægter ved overgang til arbejdsløshedsforsikring.

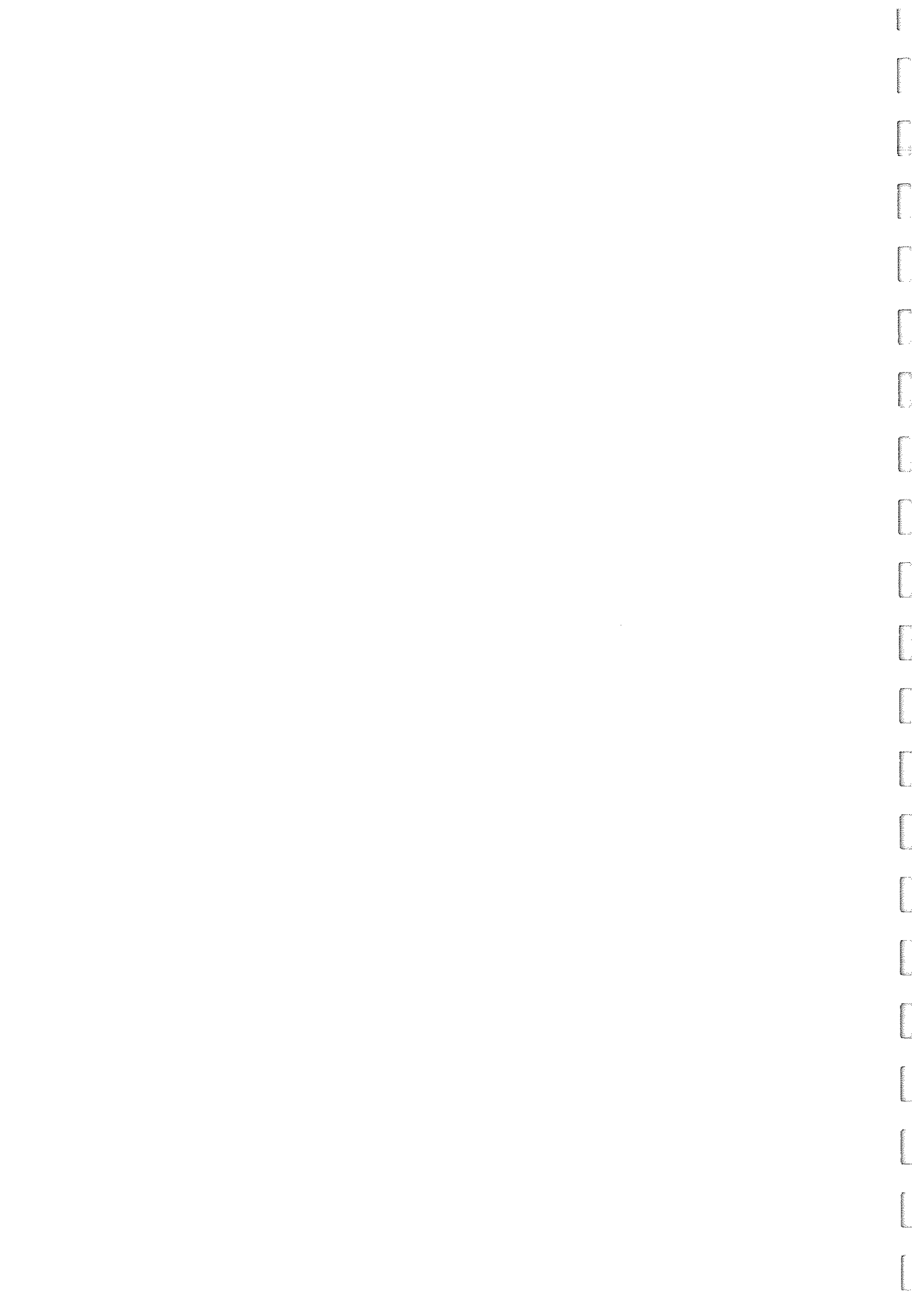
En sammenligning af ydelsesniveauet for modtagere af sociale ydelser viser store forskelle i det danske og færøske niveau. Bortset fra sygedagpenge, hvor nettorådighedsbeløbet ved fuld ydelse er lidt højere på Færøerne, er det danske for samtlige andre ydelser (forsorgsydelser, A-dagpenge, pensioner mv.) højere såvel brutto som netto, når skatter og sociale overførsler er indregnet (jvf. bilag 6).

	Færøerne kr/indbygger	Danmark kr/indbygger	Diff.
Handicappede	4.816	4.937	3%
Ældre	9.571	13.222	38%
Familier	3.933	5.790	47%
Erhvervsaktive	4.848	11.793	143%

Kilde: Bilag 6

Fig. 11. Sociale udgifter pr. indbygger

I fig. 11 vises en sammenligning mellem udgifter pr. indbygger for de sociale ordninger der forefindes både i Danmark og på Færøerne. Figuren viser, at udgifterne pr. indbygger er 3% højere i Danmark på handicapområdet, 38% højere på ældreområdet, 47% højere til familier og 143% højere til erhvervsaktive. Sidstnævnte omfatter dagpenge pga. sygdom, arbejdsløshedsunderstøttelse, erhvervsfremmende tiltag m.m.

**Fraflytningen fra Færøerne og fremskrivning af
befolkningstallet**

Hagstova Føroya

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

Fraflytningen fra Færøerne og den fremtidige befolkningsudvikling

1. Hovedtræk i befolkningsudviklingen

De demografiske begivenheder de sidste 4–5 år betegner et afgørende brud med den befolkningsudvikling, der har været karakteristisk for Færøerne i efterkrigstiden. Bruddet består ikke i udvandringen som sådan, men i dens massive omfang og karakter, der er helt uden sidestykke, og i dens alvorlige konsekvenser, der – hvis den ikke hurtigt bringes ned på et minimum – kan true samfundets reproduktion.

Udviklingen 1950–94 fremgår af Tabel 1. Karakteristisk for hele perioden er en høj fertilitetsrate, der endnu idag, hvor den er ved at bevæge sig ned under sit laveste nogensinde, stadig er højere end i Danmark. Med en konstant lav dødelighed er resultatet et højt fødselsoverskud, der – også i tidligere fraflytningsperioder – har givet en høj årlig befolkningstilvækst på ca. 1%.

I det følgende koncentrerer beskrivelsen overvejende om fraflytningen der nu er den helt afgørende faktor for befolkningsudviklingen

2. Udviklingen 1989–94

Der kan skelnes mellem to faser i udviklingen, siden fraflytningen tog fart i 1989, nemlig perioden 1989–92 og perioden 1993–94 (udviklingen i indeværende år og dens betydning kommenteres senere).

Umiddelbart efter krisens begyndelse i 1989 udmønter den sig i en høj fraflytning, der lægger sig på ca 600–800 personer årligt.

Men i stedet for den stabilisering, der taltes om i begyndelsen af 1992, kommer samfundet til at trues af sammenbrud ud på året og i løbet af vinteren. Fangster ved Færøerne og råfiskelandinger falder drastisk med ca. 30% på årsbasis. Ligeledes drastisk er faldet i beskæftigelse og indkomster, illustreret af lønudbetalingerne, fra 1992 til 93 med –23% i de produktive erhverv, heraf –32% i fiskeindustrien. At et samlet fald "kun" bliver på 16% skyldes udelukkende en resistens i de offentlige tjenester, der falder med ca 10%.

Arbejdsløsheden firedobles, fra ca. 1200 pers. i aug.1992 til op mod 5000 ud på foråret 1993. Fra efteråret 1992 og gennem hele vinteren bryder det finansielle system sammen og de færøske skatteborgere pådrages en gæld af store dimensioner. En af de første afledninger heraf er et stærkt forhøjet skattetryk. Hele samfundet er præget af konkurser, tvangsauktioner og personlige økonomiske tragedier.

Dette er den samfundsmæssige baggrund for den voldsomme forøgelse af fraflytningen, fra et i forvejen meget højt niveau til mere end en fordobling, til 1820 personer i 1993 og yderligere 1920 pers. i 1994. Tilsammen alene disse 2 år 3740 pers., eller over 8% af hele befolkningen.

Befolkningsudviklingen på Færøerne, 1950-94

Tabel 1

Årligt gnm.snit i perioden	Lev. fødte	Døde	Fødsels over- skud	Netto vand- ring	Bef. til- vækst	Middel folketal	Pr. 1000 indbyggere				
							Lev. fødte	Døde	Fødsels over- skud	Netto vand- ring	Bef. til- vækst
1950-54	807	245	562	-342	220	32280	25	8	17	-11	7
1955-59	793	239	553	-133	420	33340	24	7	17	-4	13
1960-64	810	242	568	-108	460	35500	23	7	16	-3	13
1965-69	887	269	618	-298	320	37640	24	7	16	-8	9
1970-74	799	294	506	-171	335	39147	20	8	13	-4	9
1975-79	766	283	483	89	572	41879	18	7	12	2	14
1980-84	721	326	395	23	418	44204	16	7	9	1	9
1985-88	805	379	426	151	576	46341	17	8	9	3	12
1989-92	896	383	513	-718	-204	47445	19	8	11	-15	-4
1993-94	721	367	354	-1872	-1551	45310	16	8	8	-41	-34
foreløb. folketal pr. 31.08.1995:						43290					

Kilde: 1950-69 iflg. Befolkningens Bevægelser 1992, Danmarks Statistik. 1970 og senere iflg. Færøernes Landsfolkeregister

Nettoudvandringen 1991 - 1994, i aldersgrupper

Tabel 2

Alder	Nettoudvandring, antal			% - fordeling			Aldersbetingede kvotienter (udv. pr.1000 indb. i gruppen)			% - ændring 93-94	
	gnmsn. 1991/92	1) 1993	2) 1994	91/92	1993	1994	91/92	1993	1994	af antal pers. 1) - 2)	af kvo- tienter 3) - 4)
00-04	78	197	224	11	11	12	18	48	60	14	23
05-09	33	100	154	4	5	8	9	28	43	55	53
10-14	33	87	114	4	5	6	9	24	33	32	39
15-19	110	178	226	15	10	12	28	49	65	27	34
20-24	263	498	414	35	27	22	74	163	152	-17	-6
25-29	76	282	236	10	15	12	21	83	77	-16	-8
30-34	51	142	160	7	8	8	15	43	51	13	19
35-39	37	100	97	5	5	5	12	31	31	-3	-2
40-44	25	81	112	3	4	6	8	25	36	39	46
45-49	17	69	93	2	4	5	6	24	32	34	34
50-54	13	42	52	2	2	3	6	18	21	23	18
55 o.æ.	6	45	41	1	2	2	1	5	4	-9	-10
I alt	741	1821	1923	100	100	100	16	40	43	6	9
00-14	143	384	492	19	21	26	12	34	46	28	34
15-24	372	676	640	50	37	33	50	101	104	-5	3
25-34	127	424	396	17	23	21	18	63	64	-7	1
35-44	63	180	209	8	10	11	10	28	33	16	19
45 o.æ.	36	157	186	5	9	10	2	11	12	18	17

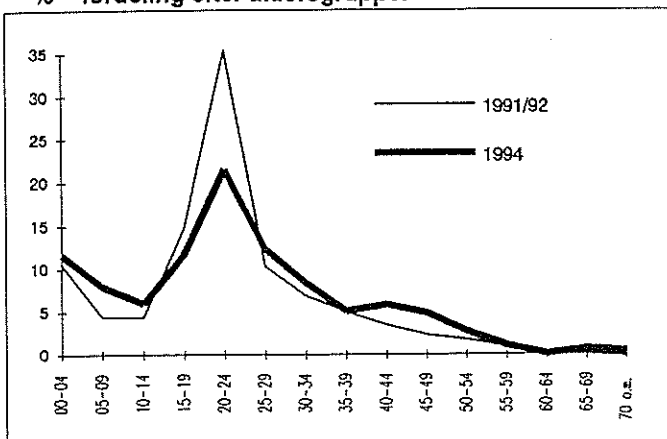
Nettoudvandringen i 1994, efter køn og alder

Tabel 3

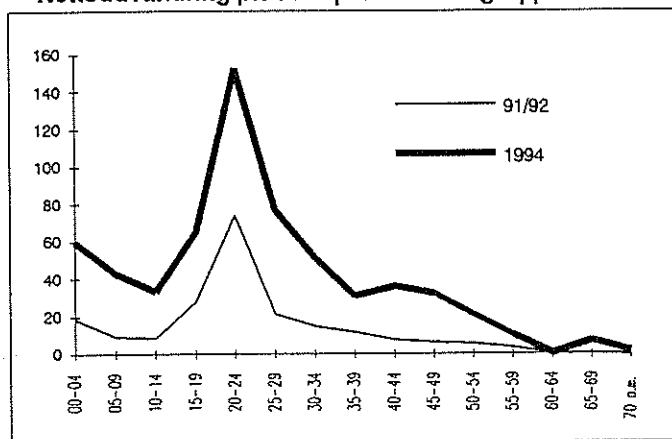
Alder	Nettoudvandring, antal			% - fordeling			Aldersbetingede kvotienter (udv. pr.1000 indb. i gruppen)		
	Mæ.	Kv.	I alt	Mæ.	Kv.	I alt	Mæ.	Kv.	I alt
00-14	265	227	492	14	12	26	48	43	46
15-24	311	329	640	16	17	33	91	118	104
25-34	222	174	396	12	9	21	67	60	64
35-44	117	92	209	6	5	11	36	31	33
45 o.æ.	96	90	186	5	5	10	13	12	12
I alt	1011	912	1923	53	47	100	44	42	43

Nettoudvandringen 1991/92 og 1994

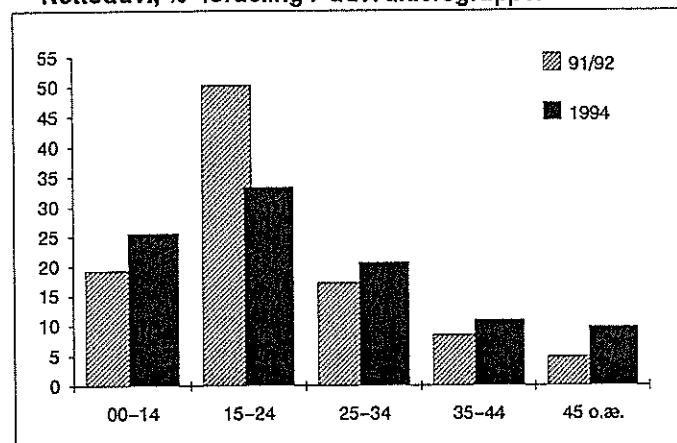
% - fordeling efter aldersgrupper

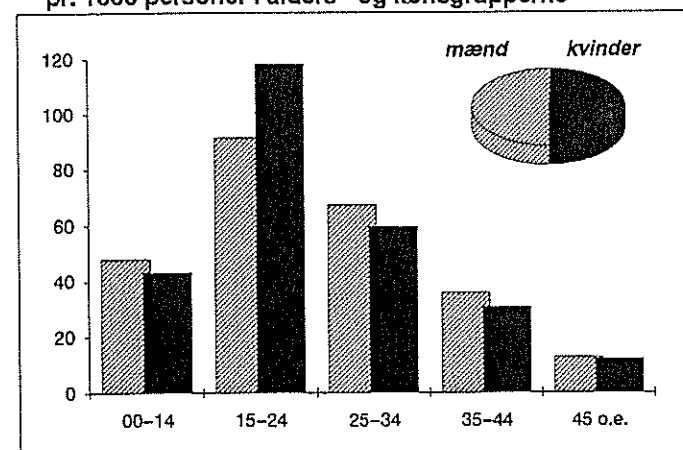
Nettoudvandring pr. 1000 pers. i aldersgrupperne

Nettoudv., %-fordeling i udv. aldersgrupper

Nettoudvandringen i 1994, efter alder og køn pr. 1000 personer i alders- og kønsgrupperne

Disse tal er netto-tal. Bagved ligger brutto-tal, der endnu tydeligere giver et indtryk af fraflytningens chokerende indvirkning på hele samfundet: i 1993 og 94 var brutto-udvandringen fra Færøerne på 6115 personer. D.v.s. at i disse to år var mere end hver 8'ende person på Færøerne udvandret. Med tanke på det intime familiære og sociale netværk på Færøerne, er der kun få af befolkningen, der ikke har været mere eller mindre involveret i fraflytningssituationer.

I brutto-tallene indgår endvidere en indvandring, for disse to år på ialt 2370 personer. Dette er ikke udelukkende et positivt fænomen: det viser sig, at over 50% af indvanderne er tidligere udvandrere, der returnerer til Færøerne inden der er gået 1 år, 33% enda inden 1/2 år. Der er ikke statistiske data herfor, men der er uden tvivl mange af disse, der har oplevet en dobbelt tilbagetrækning: i første omgang en ufrivillig opgivelse af tilværelsen hjemme, og i anden omgang et mislykket forsøg på en tilværelse i udlandet.

Med en analogi til det statistiske begreb, "berørt af ledighed", kan man her tale om det færøske samfundsfænomen "berørt af udvandring". Dets direkte størrelse kan måles, men udenforstående kan have svært ved at forstå dets dybe negative indvirkning på alt færøsk samfundsliv.

3. Ændringer i udvandringens karakter

En ting er udvandringens omfang. En anden og mere alvorlig ting er ændringerne i dens karakter fra begyndelsen af 90'erne til 1994. Dette fremgår bl.a. af Tabel 2, der viser udviklingen i nettoudvandringens aldersmæssige sammensætning fra 1991/92 til 1994.

Fra at være stærkt koncentreret om de helt unge aldersklasser ændres udvandringen til at ramme langt bredere i befolkningen, fra børn til voksne op i moden alder. Samtidig med at de 15-24-åriges andel reduceres fra 50 til 33%, øges andelen af 0-14-årige børn fra 19 til 26%, de 25-34-åriges andel øges fra 12 til 21%, og 35-årige og derover øger deres andel fra 11 til 21%.

På Færøerne er som i Danmark såkaldt "papirløse ægteskaber" ret almindelige, specielt i samlivets tidlige fase, hvor familien dannes. Men det er i datagrundlaget ikke muligt at få oplysninger om denne familjeform. Bl.a. derfor kan man ikke lave egentlig familjestatistik blandt udvandrerguppen. Men når andelen af 0-14-årige børn er 26%, må det antages at i hvert fald 50% af udvandringen består af børnefamiljer – som væksten i andelen af voksne også giver belæg for.

Det betyder kort sagt, at udvandringen har skiftet karakter: fra at have været i første omgang et ungdomsfænomen, til nu i første omgang at være et børnefamiljefænomen. Og samtidig manifesterer andre voksne i moden alder sig som en ny stor gruppe i udvandringsskaren.

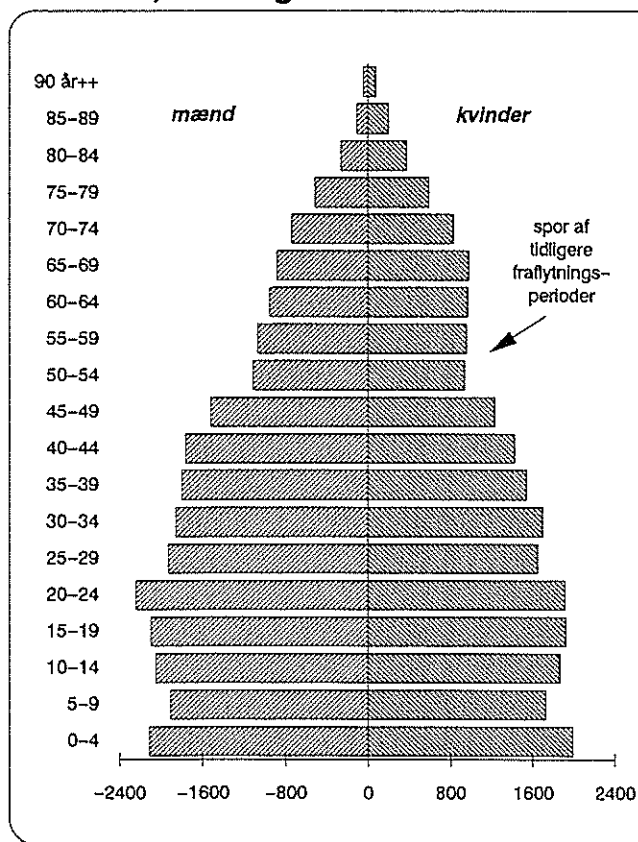
Denne afgørende ændring spores første gang i 1993 og markeres endnu kraftigere i 1994. Udviklingen fremgår endnu tydeligere når man ser på de såkaldte aldersbetingede kvotienter (udvandrede pr. 1000 indbyggere i samme aldersgruppe), jvf. Tabel 2. For alle aldersgrupper øges udvandringskvotienten i og med den

Befolkningen efter køn og alder, 1.1.1990 – 1995

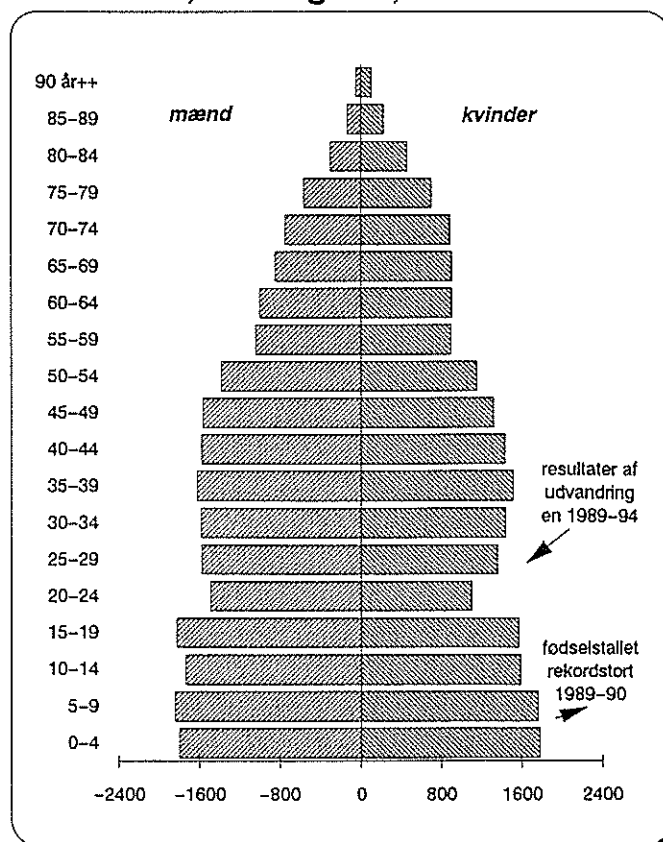
Tabel 4

Alder	1.1. 1990			1.1. 1995			Ændring i antal			Ændring i %		
	Kv.	M.	I alt	Kv.	M.	I alt	Kv.	M.	I alt	Kv.	M.	I alt
00-04	1994	2108	4102	1781	1799	3580	-213	-309	-522	-11	-15	-13
05-09	1730	1904	3634	1761	1841	3602	31	-63	-32	2	-3	-1
10-14	1867	2051	3918	1592	1734	3326	-275	-317	-592	-15	-15	-15
15-19	1925	2099	4024	1571	1824	3395	-354	-275	-629	-18	-13	-16
20-24	1914	2243	4157	1101	1486	2587	-813	-757	-1570	-42	-34	-38
25-29	1650	1930	3580	1353	1572	2925	-297	-358	-655	-18	-19	-18
30-34	1696	1853	3549	1437	1578	3015	-259	-275	-534	-15	-15	-15
35-39	1539	1796	3335	1515	1621	3136	-24	-175	-199	-2	-10	-6
40-44	1423	1762	3185	1432	1573	3005	9	-189	-180	1	-11	-6
45-49	1231	1523	2754	1318	1560	2878	87	37	124	7	2	5
50-54	936	1109	2045	1153	1378	2531	217	269	486	23	24	24
55-59	955	1067	2022	897	1033	1930	-58	-34	-92	-6	-3	-5
60-64	965	950	1915	901	994	1895	-64	44	-20	-7	5	-1
65-69	979	884	1863	904	847	1751	-75	-37	-112	-8	-4	-6
70-74	824	734	1558	888	742	1630	64	8	72	8	1	5
75-79	586	510	1096	704	559	1263	118	49	167	20	10	15
80-84	372	265	637	457	298	755	85	33	118	23	12	19
85-89	201	109	310	222	129	351	21	20	41	10	18	13
90++	77	42	119	102	52	154	25	10	35	32	24	29
Tils.	22864	24939	47803	21089	22620	43709	-1775	-2319	-4094	-8	-9	-9
I større grupper												
00-20	7516	8162	15678	6705	7198	13903	-811	-964	-1775	-11	-12	-11
20-40	6799	7822	14621	5406	6257	11663	-1393	-1565	-2958	-20	-20	-20
40-60	4545	5461	10006	4800	5544	10344	255	83	338	6	2	3
60++	4004	3494	7498	4178	3621	7799	174	127	301	4	4	4
Tils.	22864	24939	47803	21089	22620	43709	-1775	-2319	-4094	-8	-9	-9

Folketal, alder og køn 1.1.1990

Folketal, alder og køn, 1.1.1995

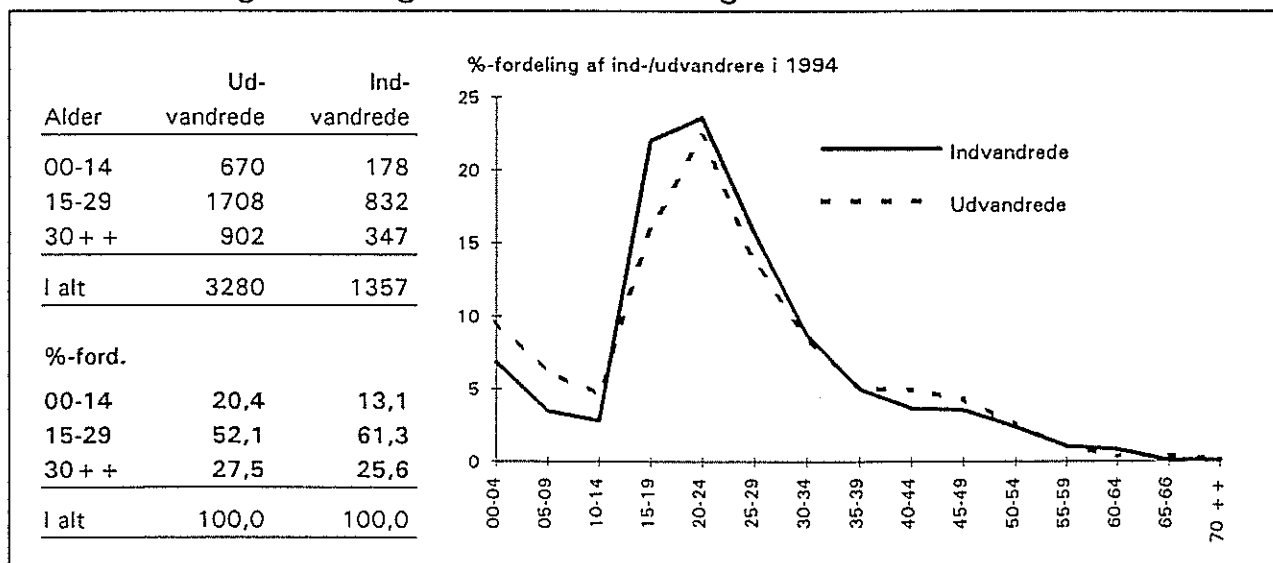

voldsomme forøgelse i de absolutte tal. Men mens de unges kvotient "kun" fordobles, sker der en næsten 4-dobling af børnegruppens kvotient, for de voksne 25-44 år mere end en 3-dobling, og for dem der er 45 år og ældre en 6-dobling. At kvotienten for de unge ikke øges i samme takt som de andres skyldes også, at der allerede er foregået en så kraftig udtynning i de unges aldersklasse i populationen.

Set fra et samfundsmæssigt synspunkt er ændringen i vandringsmønstret dobbelt uheldig: fra at være domineret af unge, "frie og løse fugle", uden arbejdsmæssig karriere og økonomiske forpligtelser – men med muligheder for at vende tilbage efter nogen år med en uddannelse og nye impulser – til at være domineret af børnefamiljer, der rejser fra hus og hjem og voksne med specifikke kvalifikationer og arbejds erfaringer.. Dobbelt uheldigt, fordi børnefamiljers og voksnes udvandring vil være af en langt mere irreversibel karakter end de unges: der er mindre sandsynlighed for at de vil vende tilbage. De voksne vil være mindre tilbøjelige til at opgive en nyetableret tilværelse i udlandet for at vende hjem til usikre forhold, for at starte forfra for tredje gang. Og deres børn vil vokse op i og præges af en ny kultur, der vil være mere hjemlig end den de rejste fra i en for dem fjern fortid.

Der kan findes et vist belæg for ovenstående ræsonnement i hhv. de indvandrede og de udvandrede relative aldersmæssige fordeling i 1994 (se tabel 5 og vedstående figur). Den viser nemlig en markant forskel i aldersfordelingen for de to vandrings typer: De 0-14 årige børn og de voksne over 30 år udgør en væsentlig mindre andel blandt indvandrerne end blandt udvandrerne, hvorimod de 15-29 årige unge udgør en væsentlig større andel blandt indvandrerne end blandt udvandrerne.

Aldersmæssig fordeling for udvandrede og indvandrede i 1994 **Tabel 5**

4. Udvandringens demografiske konsekvenser

Den umiddelbare konsekvens af udvandringen fra 1989 til nu er en forvridning i den færøske befolknings demografiske struktur.

Og af befolkningsændringerne er de erhvervsaktive aldersgruppers forsørgerbyrde øget betragteligt.

Selv om vi her kun omtaler forholdene på nationalt plan, må bemærkes, at følgerne er langt mere mærkbare i landsdelene – deres forudsætninger er meget forskellige, og nogle landsdeles sårbarhed er overordentlig stor overfor det befolkningsdræn, de har oplevet.

Tabel 4 viser hovedændringer fra 1989, da befolkningen var på sit højeste, til ultimo 1994. Befolkningen er reduceret med godt 4000 personer (-9%). Heraf er de 20-40-årige alene reduceret med knap 3000 personer (-20%) og de 0-20-årige med knap 1800 (-11%). Men samtidig er alle over 40 år blevet godt 600 flere (+4%). Endnu mere grel fremgår udviklingen, når vi ser på de enkelte aldersklasser. F.eks. de 20-24-årige, der i løbet af disse 5 år er reduceret med 38%. Eller den modsatte udvikling hos de 50-54-årige, der er blevet 25% flere – om 12 år begynder de at rykke op i pensionsalderen. Eller en central gruppe i reproduktiv henseende, nemlig de 20-24-årige kvinder, der er reduceret fra ialt 1914 til 1101 pers., d.v.s. med 42%!

Sådanne voldsomme bevægelser på så kort tid har en mærkbar destabiliserende effekt på samfundet, kulturelt, socialt – og reproduktivt. Det er nemlig også gået hårdt ud over gruppen af kvinder i fødedygtig alder. F.eks. er gruppen af 20-34-årige kvinder, der har langt de højeste fødselshyppigheder, reduceret med 26%. Det har da også haft umiddelbar indvirkning på fødselstallet, der alene fra 1993 til 1994 blev reduceret med 13%, og fra 1994 til 1995 forventes at falde yderligere med 11%.

Sammenfattende har ændringen i befolkningssammensætningen (en forøgelse af de gamle på 65 år og derover med 6%, og samtidig en reduktion af de voksne i erhvervsaktiv alder (20-64 år) på 10%, resulteret i en kraftig forøgelse i den samfundsmæssige forsørgerbyrde, der påhviler de voksne i erhvervsaktiv alder. Denne udtrykkes i det såkaldte "old age index", der er øget fra 21 til 25 point, en forøgelse på 19%.

I statistisk sammenhæng anvendes også den såkaldte "dependency ratio", forholdet mellem børn & unge samt gamle og de voksne 20-64-årige. Dette ændredes fra 80 til 83 point, en forøgelse på 4%. Stigningen i dep. ratio er dæmpet af, at heri indgår gruppen af børn & unge med langt større (antalsmæssig) vægt end de gamle. Og samtidig er jo gruppen af børn & unge blevet formindsket med 11 % i perioden.

Som statistisk mål giver dependency ratio dog ikke et korrekt udtryk for ændringen i den samfundsmæssige forsørgerbyrde hos de erhvervsaktive aldre. Det tager nemlig ikke højde for, at de gamle i udgiftsmæssig sammenhæng (for de offentlige kasser) vejer langt tungere end børn & unge. En opgørelse fra landsstyrets budgetafdeling viser nemlig, at landskassens og kommunernes udgifter specifikt til børn & unge hhv. gamle står i forhold til hinanden som 1 til 2 (se bilag 7).

Derfor burde ændringen i antallet af gamle indgå med dobbelt vægt i et korrigeret index for ændringen i dependency ratio. Og beregnet sådan er den samfundsmæssige forsørgerbyrde for de erhvervsaktive steget med over 5% fra ultimo 1989 til ultimo 1994 – og dette alene af de demografiske befolkningsændringer.

5. Om den fremtidige befolkningsudvikling

5.1. Situationen sådan som den tegner sig i 1995

Det bemærkelsesværdige fald i nettoudvandringen fra 1920 personer i 1994 til mindre end det halve i 1995 forventes ikke at fortsætte i de førstkommende år. Den ekstremt høje udvandring i 1993 og 94 betragtes som en særlig reaktion på det voldsomme tilbageslag i det færøske samfund fra efteråret 1992 til langt ind i 1993, beskrevet tidligere i denne dels 2. afsnit. Udviklingen i 1995 fortolkes derfor ikke som at udvandringen er ved at være overstået, men at den igen er ved at komme ned på et lavere – men stadig meget højt – kriseniveau, som forud for sammenbruddet i 1992/93.

Der er nemlig intet i den samfundsmæssige situation, der kan begrunde et snarligt ophør af den store udvandring. Endnu mindre at den skulle kunne afløses af en nettoindvandring. Tværtimod:

I 1991/92 var nettoudvandringen på 7–800 personer årligt. Sammenlignes andre forhold i 1991/92 (gennemsnitlige forhold) med 1995, giver sammenligningen ikke belæg for at nettoudvandringen de kommende år vil kunne komme væsentligt under niveauet for 1991/92: Der er i 1995 3000 flere arbejdsløse (til trods for at i perioden er arbejdsstyrken reduceret med næsten samme antal), lønudbetalingerne (A-indkomster) i forhold til arbejdsstyrken er mere end 10% lavere, makroskattetrykket er mellem 3 og 13 %-point højere (alt efter hvilket skattetryksbegreb der anvendes, se bilag 3), fiskelandingerne vil i 1995 være 30% lavere end i 1991 og 10% lavere end i 1992, og exporten (excl. skibe) vil være mere end 20% lavere.

5.2. Forudsætninger for befolkningsfremskrivningerne

I det følgende præsenteres resultaterne af 3 alternative fremskrivninger af befolkningsudviklingen.

Udover demografiske forudsætninger, har fremskrivningerne i deres udgangspunkt nogen overvejelser af generel samfundsmæssig karakter, sammenfattet i alternative antagelser vedrørende evt. ændringer i hhv. levevilkår og beskæftigelse.

Hovedparameteren i fremskrivningerne er vandringerne mellem Færøerne og udlandet. Ovenfor er argumenteret for, hvorfor der i alle tilfælde er regnet med en fortsat nettoudvandring. I alle 3 alternativer regnes dog med et fortsat fald i nettoudvandringen, der vil gå ned mod 0 i varieret tempo.

De andre parametre i fremskrivningerne er udviklingen i fertilitet og dødelighed. Dødeligheden i lange perioder ligget på et uændret niveau og der regnes derfor ikke med ændringer i den aldersbetingede dødelighed. Fertiliteten har siden rekordhøjt

niveau i 1990 været stærkt nedadgående. Den aldersbetingede fertilitet vil derfor variere mellem 1994-niveauet og det laveste niveau fra 1983.

Sammenfattende om de demografiske parametre skal bemærkes, at den færøske population er af en så ringe størrelse og dertil dens nuværende aldersmæssige struktur allerede så forvredet, at selv små udsving i parametrene giver stort udslag i resultatet for en beregnet fremtidig befolkning.

5.3. Om resultaterne af alternative fremskrivninger

De alternative betingelser for fremskrivningerne er beskrevet på næste side.

Om sandsynligheden af de tre alternativer, betragtes Alternativ 1 (det mest positive) at være det mindst sandsynlige udfald af den kommende befolkningsudvikling, mens Alternativ 2 og Alternativ 3 mere betragtes som en øvre hhv. nedre grænse for den mest sandsynlige udvikling.

De befolkningsmæssige resultater fremgår af tabel 6 (samt figur 2 og 3).

Ved Alt.1 falder folketallet kun lidt i de første 5 år og stiger derefter allerede fra år 2000 til godt 48.000 i år 2020, dvs. til niveauet fra primo 1990.

Ved Alt.2 falder folketallet yderligere med 2.000 personer til ca. 41.500 i 2005, hvorefter det stiger til ca. 43.400 i år 2020, dvs. til det nuværende niveau.

Ved Alt.3 falder folketallet gennem hele perioden – helt ned til ca. 36.500 i år 2020, dvs. med yderligere 9.000 personer i forhold til sit nuværende niveau.

Udover ændringerne i folketallet sker der markante ændringer i befolkningsstrukturen ved alle 3 alternativer:

0–19 årige: deres andel af befolkningen *reduceres* i alle tilfælde, men i forskellig grad, fra nuværende 32% til følgende i år 2020:

Alt.1:	28%;
Alt.2:	27%;
Alt.3:	25%.

65–årige og derover: deres andel af befolkningen *stiger* i alle tilfælde, kraftigst i Alt.3, fra nuværende 14% til følgende i år 2020:

Alt.1:	17%;
Alt.2:	18%;
Alt.3:	21%.

De modsatrettede tendenser for hhv. de yngste og de ældste aldersklasser gør, at de erhvervsaktive aldersklassers (20–64 år) andel af befolkningen ikke ændrer sig meget uanset ændringerne i folketallet – de vedbliver at ligge omkring den nuværende lave andel af befolkningen med ca. 54–57%, dog nærmere de 57% ved Alt.1 og nærmere de 54% ved Alt.3.

Tabel 7 viser en sammenligning mellem befolkningsfremskrivninger for *Færøerne*, i de tre alternativer, og for *Danmark* og *Island*.

Det interessante i sammenligningen mellem de 3 lande er ikke den forskellige udvikling i folketallet, men i befolknings sammensætningen, der i fordelingen af børn&unge samt gamle i forhold til de erhvervsaktive aldersklasser bliver langt "tungere" for Færøerne end for Danmark og Island.

Alternativ 1

Alternativ 2

Alternativ 3

Samfundsmæssigt udgangspunkt

Optimistiske forventninger til hurtige og markante forbedringer i levevilkår og beskæftigelse indfries.

Hurtige, men begrænsede forbedringer i levevilkår. Øget beskæftigelse i private erhverv der dog ikke opvejer reduktion i offentlig beskæftigelse.

Ingen forbedringer foreløbig i levevilkår. Fortsat høj og øget arbejdsløshed. Forskellen mellem levevilkår på Færøerne og Danmark øges.

Demografiske forudsætninger

1995
-1999

Nettoudvandring reduceres kraftigt til under 100 i 1999, alders/kønsfordeling som 1994 = 7 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 14 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres til ca. 350 i 1999, med alders/kønsfordeling som 1994 = 13 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 14 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres kun lidt til ca. 660 i 1999, med alders/kønsfordeling som 1994 = 17 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter på 1983/84 niveau, = 14 pr.1000 indb. gns.pr.år.

2000
-2004

Nettovandring = 0
Fertilitet: op til 1994-kvotienter, = 14 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres yderligere til ca. 150 i 2004, alders/kønsfordel. som 92/93 = 5 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 13 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres svagt til ca. 400 i 2004, alders/kønsford. som 93/93 = 12 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1983, = 12 pr.1000 indb. gns.pr.år.

2005
-2009

Nettovandring = 0
Fertilitet: 1994-kvotienter, = 15 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres yderligere til ca. 90 i 2009, alders/kønsfordel. som 92/93 = 3 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1985, = 13 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Nettoudvandring reduceres til ca. 230 i 2009, alders/kønsford. som 92/93 = 8 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: kvotienter som 1983, = 12 pr.1000 indb. gns.pr.år.

2010
-2014

Nettovandring = 0
Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0
Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring reduceres til 180 i 2014 = 5 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: uændrede kvotienter

2015
-2019

Nettovandring = 0
Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring = 0
Fertilitet: uændrede kvotienter

Nettoudvandring reduceres til 80 i 2019 = 3 pr.1000 indb. gns.pr.år.

Fertilitet: uændrede kvotienter

Sammenlignes udviklingen m.h.t. "*old-age index*" (gamle i forh. t. erhversaktive), så ligger Færøerne i hele fremskrivningsperioden 2 %-point over Danmark og 8-9 %-point over Island ved Alt.2.

Uligheden forværres yderligere ved Alt.3, hvor Færøerne ligger 3-8 %-point over Danmark og 8-13 %-point over Island.

Endnu værre bliver udsigterne ved sammenligningen m.h.t. "*dependency ratio*" (børn&unge samt gamle i forhold til de erhversaktive).

Her ligger Færøerne i hele perioden 7-13 %-point over Danmark og 10-13 %-point over Island ved Alt.2.

Helt galt går det ved Alt.3, hvor Færøerne ligger 10-19 %-point over Danmark og 12-17 %-point over Island.

I andre lande med en stærk og fremgangsrig økonomi nærer man store bekymringer over den udvikling i den stigende samfundsmæssige forsørgerbyrde hos de erhversaktive aldersklasser, der kan sammenfattes i udviklingen i *old-age index* og *dependency ratio*. Det udgør et problem, der dog fremkommer gradvist og forudsigeligt, som resultat af en lang, historisk samfundsmæssig udvikling.

For Færøerne, et diminutivt samfund med en yderst svag, sårbar og kriseram økonomi, er dette problem fremkommet i et voldsomt tempo og omfang.

Heri er *udvandringen* af central betydning: På den ene side er udvandringen et resultat af de forværede levevilkår, som udviklingen har medført. Og på den anden side forårsager fortsat udvandring yderligere befolkningsmæssige skævvridninger, en øget samfundsmæssig forsørgerbyrde for de tilbageværende, hvilket igen kun kan presse deres levevilkår yderligere. Fortsat udvandring skaber ingen tilpasning, den producerer nye årsager til yderligere udvandring. Og svækker befolkningens evne til at styrke både samfundets og sin egne overlevelsesmuligheder.

Dette illustreres af Alternativ 3, der derfor hellere end "nedre grænse sandsynlig udvikling" markerer en befolkningsudvikling, hvorefter det færøske samfund vil have svært ved at kunne overleve.

Folketal 1990 og 1995 og fremskrivning i 3 alternativer

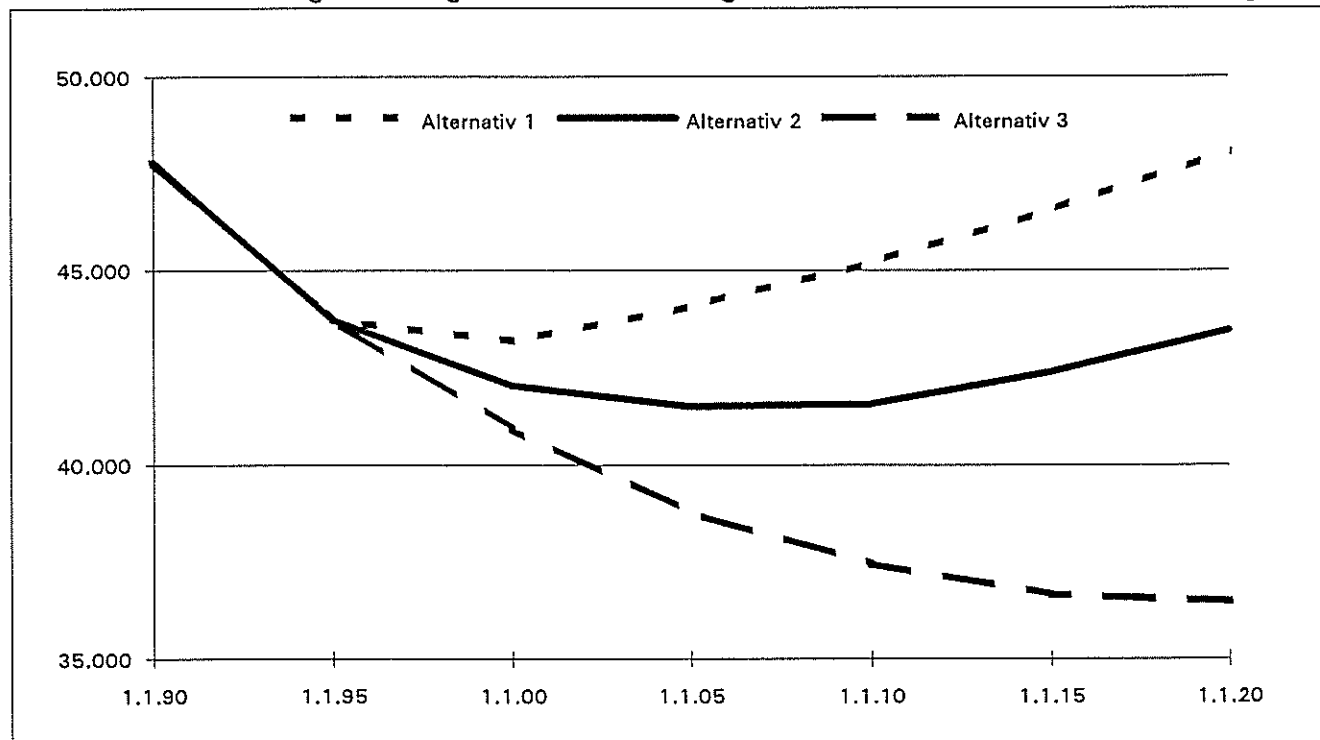
Bilag 1
Tabel 6

Folketal ved årets begyndelse

	Aldersgr.	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Alternativ 1	00-19	15.678	13.903	13.091	12.780	12.555	12.794	13.603
	20-64	26.542	23.902	24.007	25.116	25.926	26.353	26.397
	65 + +	5.583	5.904	6.065	6.159	6.702	7.398	8.064
	I alt	47.803	43.709	43.163	44.055	45.183	46.545	48.065
Alternativ 2	00-19			12.799	12.018	11.298	11.181	11.625
	20-64			23.171	23.341	23.618	23.926	23.952
	65 + +			6.053	6.138	6.636	7.259	7.857
	I alt			42.023	41.497	41.552	42.367	43.435
Alternativ 3	00-19			12.412	11.163	9.876	9.155	9.090
	20-64			22.461	21.511	21.021	20.408	19.771
	65 + +			6.043	6.120	6.572	7.120	7.629
	I alt			40.916	38.794	37.469	36.683	36.490
	%-fordelt	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Alternativ 1	00-19	32,8	31,8	30,3	29,0	27,8	27,5	28,3
	20-64	55,5	54,7	55,6	57,0	57,4	56,6	54,9
	65 + +	11,7	13,5	14,1	14,0	14,8	15,9	16,8
		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alternativ 2	00-19			30,5	29,0	27,2	26,4	26,8
	20-64			55,1	56,2	56,8	56,5	55,1
	65 + +			14,4	14,8	16,0	17,1	18,1
				100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Alternativ 3	00-19			30,3	28,8	26,4	25,0	24,9
	20-64			54,9	55,4	56,1	55,6	54,2
	65 + +			14,8	15,8	17,5	19,4	20,9
				100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Folketal ialt 1990 og 1995 og ved fremskrivninger i 3 alternativer

Figur 2

Folketal og "forsørgerindex" ved befolkningsfremskrivninger for Færøerne, Danmark og Island

Færøerne		1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020
Alternativ 1	Folketal	47803	43709	43163	44055	45183	46545	48065
	%-ændring		-8,6	-1,2	2,1	2,6	3,0	3,3
Alternativ 2	Folketal			42023	41497	41552	42367	43435
	%-ændring			-3,9	-1,3	0,1	2,0	2,5
Alternativ 3	Folketal			40916	38794	37469	36683	36490
	%-ændring			-6,4	-5,2	-3,4	-2,1	-0,5
Alternativ 1	00-19	33	32	30	29	28	27	28
	20-64	56	55	56	57	57	57	55
	65 + +	12	14	14	14	15	16	17
		100	100	100	100	100	100	100
Alternativ 2	00-19			30	29	27	26	27
	20-64			55	56	57	56	55
	65 + +			14	15	16	17	18
				100	100	100	100	100
Alternativ 3	00-19			30	29	26	25	25
	20-64			55	55	56	56	54
	65 + +			15	16	18	19	21
				100	100	100	100	100
Alternativ 1	Old-age index	21	25	25	25	26	28	31
	Dep. ratio	80	83	80	75	74	77	82
Alternativ 2	Old-age index			26	26	28	30	33
	Dep. ratio			81	78	76	77	81
Alternativ 3	Old-age index			27	28	31	35	39
	Dep. ratio			82	80	78	80	85

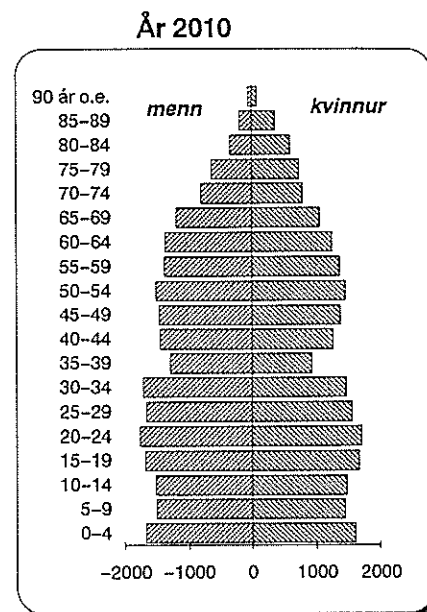
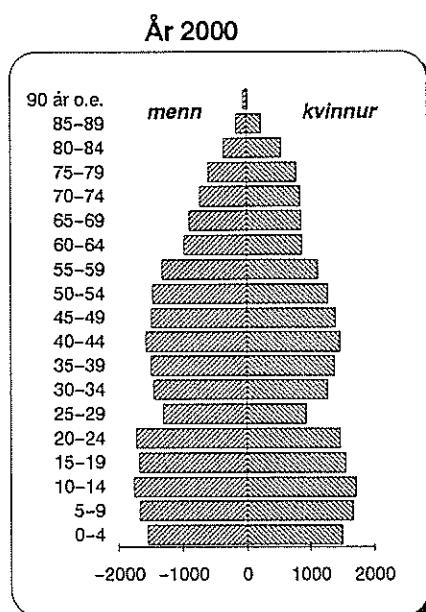
Danmark								
Stat. Årbog 1995								
	Folketal i 1000	5.135	5.214	5.295	5.351	5.372	5.368	5.364
	%-ændring		1,5	1,6	1,1	0,4	-0,1	-0,1
	0-19	21	24	24	25	25	24	23
	20-64	64	61	61	61	60	59	59
	65 + +	16	15	15	15	16	17	18
		100	100	100	100	100	100	100
	Old age index	24	25	24	24	26	30	31
	Dep. ratio	57	64	63	65	68	70	70

Ísland								
Landshagir 1994								
	Folketal	253.785	267.669	277.610	286.437	294.288	301.421	307.320
	%-ændring		5,5	3,7	3,2	2,7	2,4	2,0
	00-19	29	32	30	29	27	26	25
	20-64	60	57	59	60	60	61	59
	65 + +	11	11	11	12	12	14	15
		100	100	100	100	100	100	100
	Old age index	18	20	18	20	20	22	26
	Dep. ratio	66	76	69	68	66	65	68

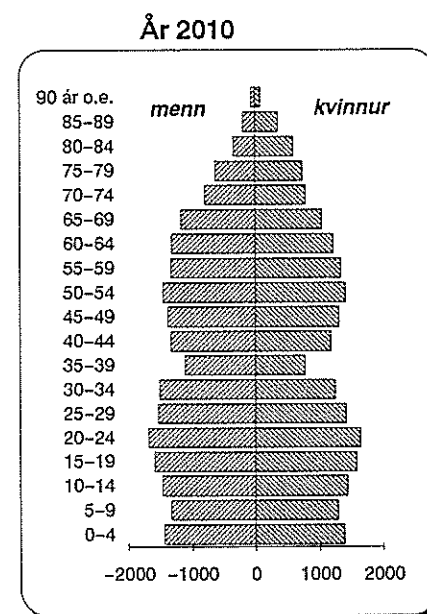
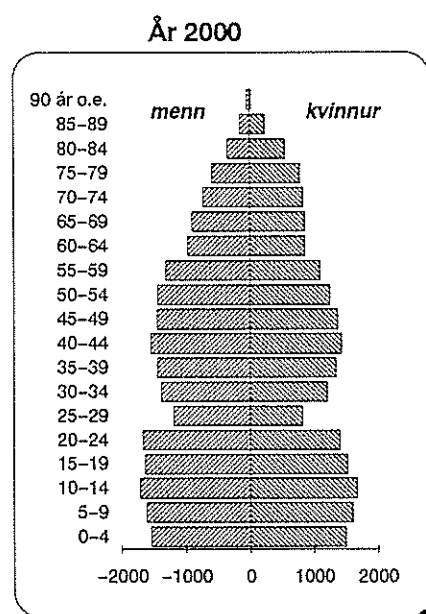
Old age index: andel af 65-årige og derover i forhold til 20-64-årige

Dependency ratio: andel af 0-19 årige samt 65-årige og derover i forhold til 20-64-årige (se kritik af begrebet foran i 4. afsnit)

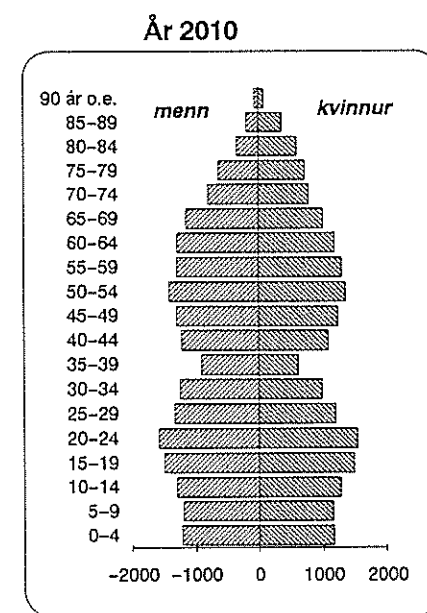
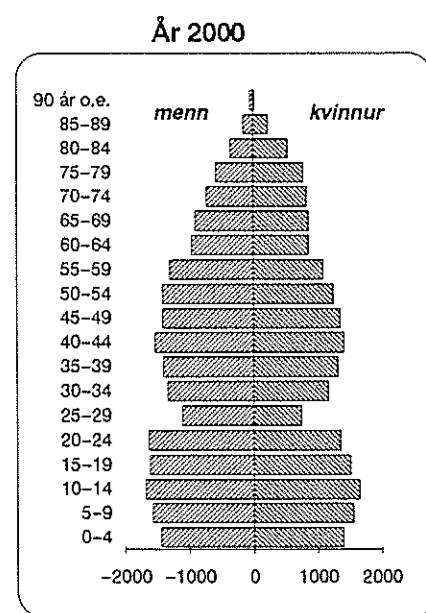
Alternativ 1

Alternativ 2

Alternativ 3

6. Appendix om udvandrernes indkomst- og erhvervsmæssige forhold

6.1. Indkomstforhold

Tabel 7 viser en sammenligning mellem gennemsnitlige årsindkomster for gruppen af udvandrere i 1994 og hele befolkningen (herefter populationen) pr. 31.12.1994, fordelt på køn og aldersgrupperne 0-14 år (børn), 15-24 år (unge), 25-64 år (voksne og ældre), og 65 år og ældre (gamle).

Nedenfor refererer "indkomst" til gennemsnitlig årsindkomst pr. person.

For børn er indkomsten så lav (1000-1400 kr) at det ikke tillægges særlig betydning, at udvandrergruppen ligger 30-40% højere.

For unge kvinder er indkomsten ca. 40.000 kr, og her er udvandrergruppens en anelse højere (5%).

For unge mænd er indkomsten mellem 65-70.000. Også her er udvandrergruppens indkomster højere (7%).

For voksne og ældre er en del personer helt uden indkomster. Den forholdsvis store andel af mænd helt uden indkomster i denne aldersgruppe (134 personer), udgøres bl.a. af søfolk med DIS-indkomster og andre udenlandske indkomster (som ikke findes opgjort i datamaterialet) og af B-indkomster på 0 kr.

For voksne og ældre kvinder med indkomster over 0, er indkomsten for populationen ca. 120.000, og udvandrergruppens indkomster er 4 % lidt lavere.

For voksne og ældre mænd med indkomster over 0, er indkomsten for populationen ca. 180.000, og her er udvandrergruppens indkomster væsentlig lavere, nemlig 19%. Dette er samtidig en meget stor gruppe på 22% af alle udvandrerne.

Gamle kommenters ikke, da de udgør en så ringe andel af udvandrerne.

For alle kvinder er udvandrernes indkomster 22% lavere end populationens.

For alle mænd er udvandrernes indkomster 21% lavere end populationens.

For alle mænd og kvinder er udvandrernes indkomster 21% lavere end populationens.

6.2 Indkomstsammensætningen efter type

Tabel 8 viser sammensætningen af den gennemsnitlige årsindkomst efter type, henholdsvis overførselsindkomster fra "ALS" (arbejdsløshedsforsikringen), "Alm" (Almannastovan, dvs. pensioner, forsorg og syge- og barselsdagpenge), "Sst" (uddannelsesstøtte) og andre indkomster (A- og B-indkomster).

For unge kvinder udgør overførselsindkomsterne lidt over 30% både for udvandrere og population.

For unge mænd udgør overførselsindkomsterne 20% både for udvandrere og population.

For voksne kvinder udgør overførselsindkomsterne 19% hos udvandrerne og 14% hos populationen.

For voksne mænd udgør overførselsindkomsterne 15% hos udvandrerne og 8% hos populationen.

For alle kvinder udgør overførselsindkomsterne 24% både hos udvandrerne og populationen.

For alle mænd udgør overførselsindkomsterne 17% hos udvandrerne og 13% hos populationen.

For alle kvinder og mænd udgør overførselsindkomsterne hhv. 19% og 17% hos hhv. udvandrerne og populationen.

Den mest markante forskel mellem udvandrere og population er hos voksne kvinder og mænd, hvor indkomstandelen fra ALS er ca. dobbelt så stor hos udvandrerne (ca. 10%).

6.3 Erhvervsmæssige forhold

Tabel 9 viser hvordan population og udvandrere er fordelt efter den erhvervsgruppe (eller institution), hvorfra personerne har deres hovedindkomst.

Ca. 25% af udvandrerne for både kvinder og mænd er helt uden indkomster. Gruppen af udvandrere uden indkomster udgør imidlertid samme %-andel af populationen uden indkomster, som samtlige udvandrere udgør af hele populationen. Dvs. dens udvandringshyppighed er lig med hele populationens udvandringshyppighed (7-8%).

Af de udvandrede kvinder har 25 % ingen indkomster, 14% har Almannastovan som hovedindkomstkilde, 8% Arbejdsløshedsforsikringen og 8% Uddannelsesstøtteordningen. De resterende 45% har deres hovedindtægt fra især offentlig, sundheds- og socialforvaltning, handel og fiskeindustri.

Af de udvandrede mænd har 26% ingen indkomst. Den største enkeltgruppe med indkomst har sin hovedindtægt fra fiskeri, nemlig 11%. Fra fiskerierhvervene ialt har 17% deres hovedindtægt. 10% har Arbejdsløshedsforsikringen og andre 10% har Almannastovan som hovedindkomstkilde. Herefter er offentlig forvaltning, handel og byggeri de vigtigste erhverv hos udvandrerne.

Gennemsnitlige årsindkomster for den færøske population pr. 31.12.1994 og de udvandrede fra Færøerne i 1994

Tabel 7

		Ind- komst grupper	%-ford. af indbyggere	%-ford. af udvandr.	Antal ud- vandr.	Indkomst i alt pr. indb.	Indkomst i alt pr. udv.	Indkomst i alt pr. udv./pr. indb.
Kvinder	00 - 14	alle	12	9	317	1.060	1.385	130,7
	15 - 24	alle	7	20	677	37.534	39.327	104,8
	25 - 64	0-0	2	2	62	0	0	
	25 - 64	>0	21	14	481	118.925	113.661	95,6
	65 ++	alle	7	0	14	73.447	83.727	114,0
	Kvinder		48	46	1.551	68.426	53.453	78,1
Mænd	00 - 14	alle	12	10	350	969	1.379	142,3
	15 - 24	alle	8	18	597	64.095	68.627	107,1
	25 - 64	0-0	2	4	134	0	0	
	25 - 64	>0	24	22	731	178.705	144.808	81,0
	65 ++	alle	6	0	13	92.146	75.141	81,5
	Mænd		52	54	1.825	103.281	81.252	78,7
I alt mænd og kvinder			100	100	3.376	86.490	68.481	79,2

Sammensætning af årsindkomster iflg. ovenstående tabel

Tabel 8

			Population pr. 31.12.1994 %-fordeling af indkomst				Udvandrede i 1994 %-fordeling af indkomst			
		Ind- komst grupper	Arbejds- løsheds- forsikr.	Sociale over- førsler	Uddan- nelses- støtte	Arbejds- ind- komster	Arbejds- løsheds- forsikr.	Sociale over- førsler	Uddan- nelses- støtte	Arbejds- ind- komster
Kvinder	00 - 14	alle	0	79	0	21	0	88	0	12
	15 - 24	alle	7	13	13	67	11	10	11	69
	25 - 64	0-0								
	25 - 64	>0	5	9	0	86	9	9	1	81
	65 ++	alle	1	62	0	37	0	63	0	37
	Kvinder		5	18	1	76	10	10	4	76
Mænd	00 - 14	alle	0	79	0	21	0	90	0	10
	15 - 24	alle	6	4	7	83	11	4	5	79
	25 - 64	0-0								
	25 - 64	>0	4	4	0	91	10	4	1	85
	65 ++	alle	2	44	0	53	0	38	0	62
	Mænd		4	8	1	87	10	5	2	83
I alt mænd og kvinder			4	12	1	83	10	7	3	81

Note: Årsindkomster er den samlede indkomst iflg. Told- og Skats indkomstregister og foreløbige ligningsopgørelse for 1993 og 1994. For Populationen er 12-måneders perioden jan-dec 1994, og for de udvandrede (brutto-udvandrede) omfatter perioden 12 måneder bagud fra udvandringsmåneden.

Indkomster omfatter alle A- og B-indkomster samt Arbejdsløshedsforsikringen, Almannastovans udbetalinger (pensioner, dagpenge, forsorg, børnepenge m.v.) samt Uddannelsesstøtte.

For voksne og ældre er en del personer helt uden indkomster (indkomstgruppe "0-0"). Den forholdsvis store andel af mænd helt uden indkomster i denne aldersgruppe (134 personer), udgøres bl.a. af søfolk med DIS-indkomster og andre udenlandske indkomster (som ikke findes opgjort i datamaterialet) og af B-indkomster på 0 kr.

Population pr. 31.12.1994 og udvandrede i 1994, fordelt efter Tabel 9
den erhvervsgruppe, hvorfra de har deres hovedindkomst

Erhvervsgruppe	Kvinder		Udvandrede		Mænd		Udvandrede	
	Popu- lation	Udvand- rede	i % af pop.	%- ford.	Popu- lation	Udvand- rede	i % af pop.	%- ford.
1 Landbrug og diverse	18	3	17	0	61	5	8	0
2 Fiskeri	86	2	2	0	2759	194	7	11
3 Fiskeopdræt & -slagtning	135	12	9	1	330	26	8	1
6 Fiskeindustri	1090	83	8	5	1048	80	8	4
7 Værfter og værksteder	44	5	11	0	406	35	9	2
8 Fremstillingsvirks. iøv.	295	31	11	2	423	28	7	2
9 Byggeri	101	12	12	1	714	74	10	4
10 Energiforsyning	27	2	7	0	155	6	4	0
11 Handel og reparation	1249	124	10	8	1175	105	9	6
12 Hotel & restauranter	244	33	14	2	66	17	26	1
13 Søtransport	156	24	15	2	490	28	6	2
14 Transport iøvrigt	72	4	6	0	252	23	9	1
15 Post og tele	323	11	3	1	280	6	2	0
16 Finansiering og forsikr.	611	27	4	2	416	20	5	1
17 Informationstjenester	171	12	7	1	252	19	8	1
18 Husholdningstjenester	110	15	14	1	69	2	3	0
19 Offentlig adm. m.v.	1625	121	7	8	1596	125	8	7
20 Undervisning	458	19	4	1	526	18	3	1
21 Sundheds- og socialvæsen	2342	128	5	8	330	20	6	1
22 Foreninger, kultur	134	12	9	1	193	24	12	1
30 Almannast.(pens.,fors.)	5228	221	4	14	3696	178	5	10
30 Arbejdsløshedsforsikr.	1058	126	12	8	1130	186	16	10
30 Uddannelsesstøtteordn.	709	123	17	8	780	95	12	5
98 B-indkomster	204	6	3	0	690	35	5	2
97 Uden indkomster	5594	395	7	25	5908	474	8	26
I alt	22084	1551	7	100	23745	1825	8	100
I hovedgrupper:								
Fiskerierhverv o.l. (1,2,3,6)	1329	100	8	6	4198	305	7	17
Byggeri, håndv. & industri (7,8,9)	440	48	11	3	1543	137	9	8
Handel, transp. o.a. tjen. (10-18)	2963	252	9	16	3155	226	7	12
Offentlige tjenester m.v. (19-22)	4559	280	6	18	2645	187	7	10
Overførselsindkomster (30)	6995	470	7	30	5606	459	8	25
B-indkomster (99)	204	6	3	0	690	35	5	2
Uden indkomster (97)	5594	395	7	25	5908	474	8	26

Note: vedrørende opgørelsesmåde, se noten til tabel 6 & 7

I bilag 3 sammenlignes skattetrykket på Færøerne og i Danmark totalt set.

I eksemplerne nedenfor vises hvordan forskellen i skattetrykket på Færøerne og i Danmark mærkes hos den enkelte borger.

I eksemplerne har det ikke været muligt at tage højde for forbrugsafgifter, men det skal dog bemærkes, at nogle af forbrugsafgifterne er højere på Færøerne, mens andre er højere i Danmark. Den væsentligste af dem alle, merværdiafgiften, er dog ens i begge lande, nemlig 25 procent.

I forbindelse med beregning af skatten er regnet med de aktuelle fradrag i de respektive lande. For rentefradragets vedkommende så er dette beregnet på grundlag af en prioritetsgæld, der er af samme størrelse i begge lande og er baseret på danske forhold. Dette er gjort for ikke at blande problematikken omkring parcelhusgælden ind i beregningerne.

Der er i eksemplerne ikke taget højde for eventuelle renter af forbrugslån, som er fradragsberettiget i Danmark, men ikke på Færøerne.

Skatten er beregnet ud fra en gennemsnitskommune, både på Færøerne og i Danmark.

Ejendomsskat mv., omfatter også grundskyld til kommunen 1,2% og amter 1,0%, (udtrykkes i promille, dvs. henholdsvis 12,0 og 10,0 promille og beregnes af grundværdien) vandafgift, toiletafgift, renovation, vandafledningsafgift, statsafgift, vand, olie og kemikalieindsamling. Beløbet er ansat skønsmæssigt, da der ikke findes gennemsnitstal. Vandafgift afregnes mange steder efter forbrug i.h.t. vandmåler og opkræves udenfor ejendomsskatten, ligesom f.eks. elforbrug og fjernvarme.

I eksemplerne 1 - 6 bruges de aktuelle indkomster henholdsvis i Danmark og på Færøerne hos ægtefæller med en arbejderindkomst, ægtefæller med en håndværkerindkomst og ægtefæller, der arbejder indenfor handel og kontor. Eksemplerne viser således både forskellen i indkomster og skattetryk for disse typiske indkomster.

For at isolere effekten af skattetrykket er der i eksemplerne 7 -16 gået ud fra samme indkomst på Færøerne og i Danmark.

Indkomsterne i eksemplerne 7 - 14 er tilfældigt valgte, medens indkomsten i eksempel 15 svarer til, hvad en fisker tjener, der sejler med en trawler eller lineskib, der fisker ved Færøerne. Indkomsten i eksempel 16 svarer til, hvad en officer tjener på et af ovennævnte skibe, men den svarer også til, hvad en fisker tjener, der sejler med en langfartstrawler.

Som det fremgår af eksemplerne, så er nettoresultatet efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige betydeligt mindre på Færøerne end i Danmark.

Af eksemplerne fremgår, at forskellen mellem Færøerne og Danmark er større for personer, der bor til leje, end for personer, der bor i eget hus. Men det skal dog bemærkes, at eksemplerne er beregnet ud fra en prioritetsgæld, der er typisk for de respektive indkomster i Danmark. På Færøerne findes der imidlertid en ikke uvæsentlig gruppe af familier, der sidder med en gæld, der er meget større nemlig dem der byggede eller købte hus i 80'erne. For disse familier er prioritetsgælden typisk ca 1 mio kr., uanset hvordan deres indkomstforhold ser ud i dag. Men denne problematik behandles andetsteds i rapporten.

Eksemplerne viser også, at forskellen ikke er så stor i denne almindelige indkomstskat, men at forskellen bliver stor i nettoresultatet på grund af de beløb, der betales tilbage til borgerne i Danmark, børnecheck og boligsikring. For fiskerne er forskellen dog stor uanset tilbagebetaling, og dette skyldes det store danske fiskerfradrag.

Det fremgår endvidere af eksemplerne, at den relative forskel ikke er så stor for de højere indkomster, men større for middelindkomsterne, og størst for de lavere indkomster.

Der findes flere måder hvorpå indkomstskattetrykket kan mindskes, nedenfor redegøres for nogle af disse.

Generel ændring af skatteskalaen

Sænkes skatten med 1 procentpoint på samtlige trin på skatteskalaen, vil landskassen få et indtægtstab på ca. 30 mio kr.

En sådan skattelettelse vil betyde samme procentvise lettelse for borgerne uanset størrelsen af deres indkomster.

Forhøjelse af bundfradraget

En forhøjelse af bundfradraget med 1000 kr. vil betyde et indkomststab for landskassen på 3,9 mio kr. For skatteborgeren vil forhøjelsen betyde en årlig besparelse på 150 kr.

Denne ændring giver borgerne samme kronebeløb i skattelettelse uanset indkomstens størrelse.

Indførelse af et generelt skattefradrag (personfradrag)

Indførelse af et skattefradrag på 1000 kr. betyder en årlig besparelse hos den enkelte borger på samme beløb.

Det årlige indkomststab for landskassen vil blive ca. 29 mio kr. for hver 1.000 kr.

Denne ændring giver på samme måde som forhøjelsen af bundfradraget borgerne samme kronebeløb i skattelettelse uanset indkomstens størrelse.

Forhøjelse af børnefradraget

Vil man primært mindske skattetrykket hos børnefamilier kan dette gøres med at forhøje børnefradraget.

En forhøjelse af børnefradraget med 1000 kr. vil betyde en årlig besparelse hos den enkelte børnefamilie på samme beløb.

Det årlige indkomststab for landskassen bliver 11 mio kr. for hver 1.000 kr.

Eksempel 1

Begge ægtefæller har en arbejderindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelses lejlighed, 108 m², husleje 48.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand	164.000	220.000
Indtægt hustru	164.000	220.000
Indtægt ialt	328.000	440.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	127.568	182.636
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	197.312	271.564

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

**Eksempler på skatteberegninger på Færøerne og
i Danmark**

Toll- og Skattstova Føroya

Eksempel 2

Begge ægtefæller har en arbejderindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	164.000	220.000
Indtægt hustru B	164.000	220.000
Indtægt ialt	328.000	440.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	112.784	166.236
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	6.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	212.096	281.964

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	33.600	43.000
Lejeværdi	0	12.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	33.200
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 3

Begge ægtefæller har en håndværkerindkomst

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelseslejlighed - 108 m², husleje 48.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	185.000	222.000
Indtægt hustru B	185.000	222.000
Indtægt ialt	370.000	444.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	151.978	184.846
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.		0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	214.902	273.354

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 4

Begge ægtefæller har en håndværkerindtægt

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	185.000	222.000
Indtægt hustru B	185.000	222.000
Indtægt ialt	370.000	444.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	137.194	168.446
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	6.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	229.686	283.754

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	33.600	43.200
Lejeværdi	0	12.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	33.200
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 5

Begge ægtefæller arbejder indenfor handel og kontor

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelses lejlighed - 108m², husleje 48.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	180.000	201.000
Indtægt hustru B	180.000	201.000
Indtægt ialt	360.000	402.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	146.144	161.640
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	210.736	254.560

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 6

Begge ægtefæller arbejder indenfor handel og kontor

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	180.000	201.000
Indtægt hustru B	180.000	201.000
Indtægt ialt	360.000	402.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	131.360	145.239
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	6.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	225.520	264.961

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	33.600	43.200
Lejeværdi	0	12.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	33.200
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 7

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 3 værelses lejlighed - 90 m², husleje 42.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	150.000	150.000
Indtægt hustru B	70.000	70.000
Indtægt ialt	220.000	220.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	69.272	68.077
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	13.248
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	147.603	179.371

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 8

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 350.000 kr. prioritetsgæld 280.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	150.000	150.000
Indtægt hustru B	70.000	70.000
Indtægt ialt	220.000	220.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	60.102	59.108
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m. skøn	0	3.500
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	156.778	171.592

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	19.600	25.200
Lejeværdi	0	7.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	20.000
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 9

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 4 værelseslejlighed - 108 m², husleje 48.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	200.000	200.000
Indtægt hustru B	200.000	200.000
Indtægt ialt	400.000	400.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	169.366	160.534
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	227.514	253.666

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 10

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 600.000 kr. prioritetsgæld 480.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	200.000	200.000
Indtægt hustru B	200.000	200.000
Indtægt ialt	400.000	400.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	154.582	144.133
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m. skøn	0	6.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	242.298	264.067

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skatte trykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	33.600	43.200
Lejeværdi	0	12.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	33.200
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 11

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor til leje, 5 værelseslejlighed - 150 m², husleje 72.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	500.000	500.000
Indtægt hustru B	500.000	500.000
Indtægt ialt	1.000.000	1.000.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	547.985	548.554
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	448.895	465.646

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 12

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Ægtepar med to børn, det ene er i børnehave 3-6 år, det andet i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 1,8 mio kr. prioritetsgæld 1.640.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt mand A	500.000	500.000
Indtægt hustru B	500.000	500.000
Indtægt ialt	1.000.000	1.000.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	497.473	498.501
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m. skøn	0	18.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	499.407	497.699

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	114.800	147.600
Lejeværdi	0	48.280
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	101.320
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 13

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig forsørger med to børn, et i børnehave 3-6 år og et i vuggestue 0-2 år
- Bor i eget hus, ejendomsværdi 300.000 kr. prioritetsgæld 240.000 kr.

	Færøerne	Danmark
Indtægt		
Indtægt enlig forsørger	164.000	164.000
Indtægt ialt	164.000	164.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	51.192	52.285
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m. SKØN	0	3.000
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse 9.600 + 8.600	0	18.200
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	109.688	122.915

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Renteudgifter	16.800	21.600
Lejeværdi	0	6.000
Standardfradrag	0	2.000
Underskud	0	17.600
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 14

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje, 2 værelses lejlighed - 70 m², husleje 30.000 kr. årligt

	Færøerne	Danmark
Indtægt		
Indtægt enlig person	200.000	200.000
Indtægt ialt	200.000	200.000
Indkomstskat incl. soc. bidrag, ekskl. ATP	89.883	80.267
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse	0	0
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	106.997	115.733

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

	Færøerne	Danmark
Befordringsfradrag	5.000	5.000
Kontingent til fagforening (fradrag)	0	7.000

Eksempel 15

Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje 3 værelseslejlighed - 90 m², husleje 42.000 kr. årligt
- Fiskerfradrag 41.800 kr. (max) (kun i Danmark)

	Færøerne	Danmark
Indkomst	200.000	200.000
Renteudgift	0	0
Indkomstskat	92.719	66.212
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse	0	0
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	104.161	129.788

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

Eksempel 16

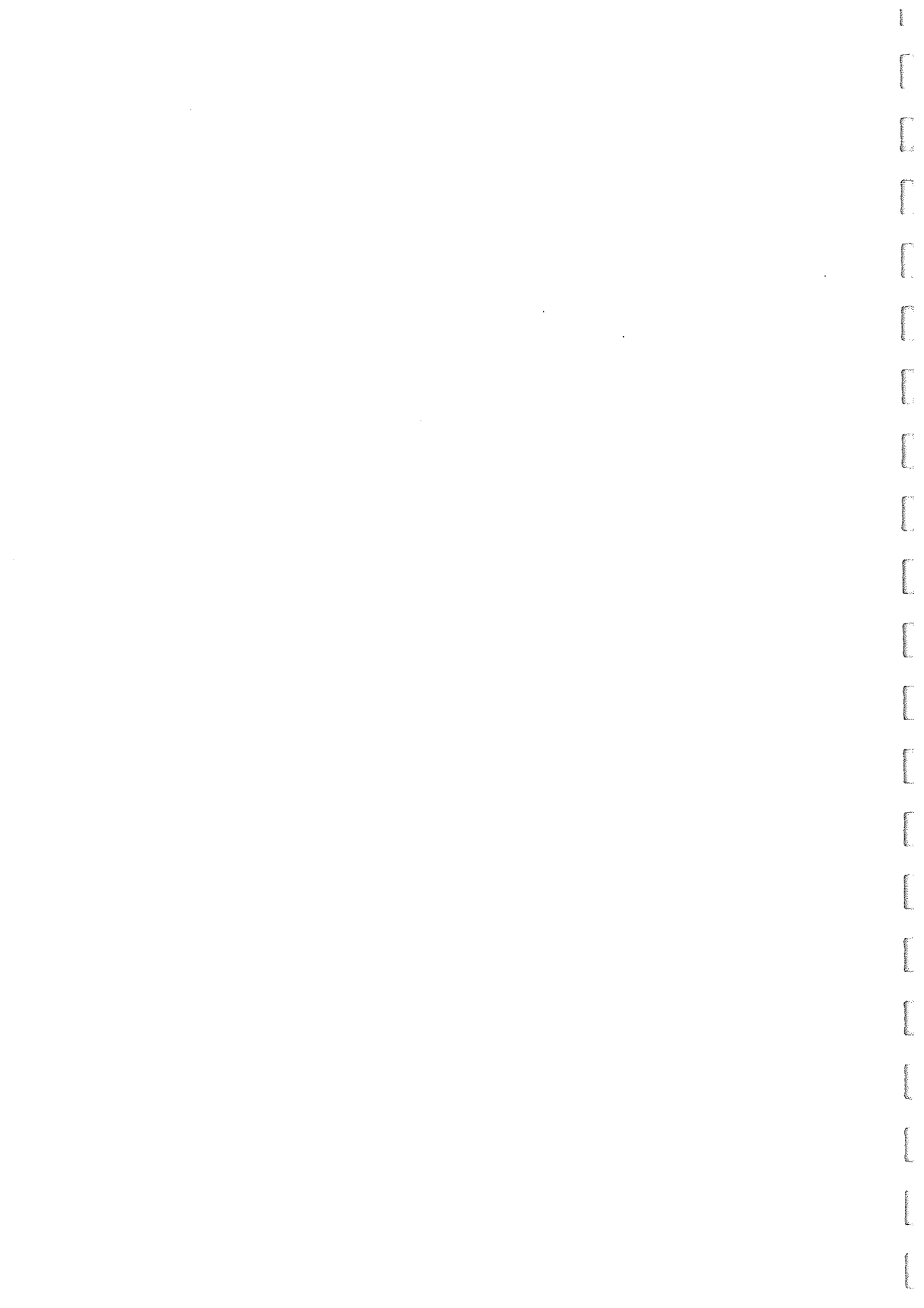
Samme indkomst på Færøerne og i Danmark

Forudsætninger:

- Enlig uden børn
- Bor til leje 3 værelseslejlighed - 90 m², husleje 42.000 kr. årligt
- Fiskerfradrag 41.800 kr. (max) (kun i Danmark)

	Færøerne	Danmark
Indkomst	300.000	300.000
Renteudgift	0	0
Indkomstskat	153.110	126.962
Andre skatter og afgifter:		
Ejendomsskat m.m.	0	0
Sygekasse	3.120	0
A-kasse	0	4.000
Overførsler fra det offentlige:		
Boligsikring	0	0
Børneydelse	0	0
Nettoresultat efter skatter og afgifter og efter modregning af overførsler fra det offentlige	143.770	169.038

Indbetaling til A-kasse er taget med som en udgift ved beregning for Danmark. A-kasse bidraget er et frivilligt bidrag, og normalt ikke med i opgørelse af skattetrykket. I disse beregninger er det dog taget med, da det tilsvarende bidrag på Færøerne er obligatorisk og indregnet i skatten.

**Sammenligning af makroskattetryk på Færøerne
og i Danmark**

Hagstova Føroya

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

Sammenligninger af makro skattetrykket på Færøerne og i Danmark.

I rapporten er der foretaget beregninger af skatten i hhv. Danmark og Færøerne for et antal familietyper. For supplere disse enkeltteksempler med sammenligninger der er mere dækkende for hele økonomien er der i de følgende tabeller foretaget nogle sammenligninger i af makroskattetrykket på Færøerne og i Danmark.

Kilderne for de danske tal er Tiårsoversigten 1995 (Danmarks Statistik). De færøske tal for skatter, afgifter, subsidier og indkomstoverførsler er opgjort af Færøernes Statistik, med den tallene for BNP og disp. BNI er baseret på en fremskrivning af nationalregnskabstallene, som Peder Andersen-udvalget publicerede i sin rapport i efteråret 1993. For at sikre overensstemmelse mellem de færøske og de danske opgørelser har Færøernes Statistik haft kontakt med Danmarks Statistik. Beregninger står imidlertid alene for Færøernes Statistiks regning.

Der er beregnet to forskellige skattetryksbegreber:

- Det traditionelle skattetryk, som defineres som de samlede skatter og afgifter i pct. af BNP i markedspriser.
- Det korrigerede skattetryk, som defineres som de samlede skatter og afgifter i pct. af den disponible bruttonationalindkomst (BNI) i markedspriser. Dermed får man korrigeret for de pengestrømme der går over landegrænsen, f.eks. tilskuddet fra Danmark, som alt andet lige sænker skattetrykket på Færøerne.

Desuden er der for hvert af de to skattetryk beregnet to nettoficerede udgaver af skattetrykket

- Det traditionelle og det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler til husholdninger og subsidier til virksomheder. Dvs. de samlede skatter og afgifter minus indkomstoverførsler til husholdninger og subsidier til virksomheder, for derved at modregne "negative skatter og afgifter" og få taget hensyn til, at borgerne og virksomhederne under ét netto betaler mindre end de samlede skatter og afgifter angiver. Det er valgt at beregne det dette nettoskattetryk i stedet for det såkaldte modificerede skattetryk, som sætter den disponible offentlige bruttoindkomst (de samlede offentlige indkomster minus subsidier og indkomstoverførsler) i forhold til den disponible BNI. På Færøerne ville man i den disponible offentlige bruttoindkomst skulle indregne tilskuddet fra Danmark, hvilket ville give det urimelige resultat, at der på Færøerne er et højt modificeret skattetryk på grund af tilskuddet fra Danmark.
- Det korrigerede og det traditionelle skattetryk netto for indkomstoverførsler, dvs. de samlede skatter og afgifter minus indkomstoverførsler til husholdninger, for derved at få taget hensyn til skattesystemets og indkomstoverførslernes omfordelende virkninger og til at man på Færøerne i nogle tilfælde lader et tilskud gå til borgerne som et skattefradrag, medens man i Danmark yder det som en indkomstoverførsel, det omvendte kan også forkomme.

Sammenligningerne viser, at det færøske skattetryk er steget voldsomt fra 1992 til 1994: det traditionelle skattetryk er steget fra 44 % til 56%, det korrigerede skattetryk fra 44% til 50%, det traditionelle nettoskattetryk er steget fra 24% til 32%, det korrigerede nettoskattetryk er steget fra 24% til 29%, det traditionelle skattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 31% til 38% og det korrigerede skattetryk netto for indkomstoverførsler er steget fra 31% til 34%.

Skattetrykssammenligningerne bekræfter indtrykket på Færøerne, at skattetrykket er steget voldsomt inden for de sidste par år.

Sammenlignet med Danmark ligger Færøerne nu over det danske niveau for næsten alle af disse skattetryksbegreber: det traditionelle skattetryk ligger 5%-point over det danske, det traditionelle nettoskattetryk ligger 7%-point over, det korrigerede nettoskattetryk ligger 2%-point over det danske, det traditionelle skattetryk netto for indkomstoverførsler ligger 9%-point over det danske, og det korrigerede nettoskattetryk netto for indkomstoverførsler 3%-point over det danske.

Det korrigerede nettoskattetryk ligger dog Færøerne 4%-point under det danske skattetryk, hvilket først og fremmest afspejler et problem med at bruge den disponible BNI som nævner i skattetryksberegningen, idet væksten i disp. BNI fra 1993-1994 i stor udstækning kan tilskrives et fald i nettorenterne til udlandet, som kommer virksomheder og ikke husholdningerne tilgode.

Det er en ny situation, at skattetrykket på Færøerne nu er på niveau eller overstiger det danske, det færøske skattetryk altid har ligget et godt stykke under det danske. Det danske skattetryk har dog ligget ret stabilt de sidste 10 år omkring samme niveau som i 1994 og har således ikke været oppe på det niveau, som det færøske har i dag. At det nettificerede skattetryk på Færøerne overstiger det danske relativt mere end det ikke-nettificerede skattetryk er et udtryk for, at borgerne i Danmark får mere "tilbage for sine skattekrone" end borgerne på Færøerne rest og fremmest i form af indkomstoverførsler.

Set i lyset af, at det danske skattetryk i international sammenhæng ligger meget højt er den diskussion der har været i Danmark om de uheldige adfærdsmæssige konsekvenser af et for højt skattetryk derfor ikke i mindre grad relevant på Færøerne. Skattetrykket kan givetvis også være afgørende for om folk beslutter at forlade Færøerne. Da færinger har en stor mobilitet, specielt overfor valget om at bo i Danmark, er skattetrykket af væsentlig betydning for den demografiske - og dermed den økonomiske - udvikling på Færøerne.

Tolkningen af de makroøkonomiske skattetryk er ikke enkel, og de sammenligninger der foretages kan diskuteres. Med forbehold over for at de færøske opgørelser hviler på foreløbige tal, kan man dog med rimelighed konkludere, at skattetrykket på Færøerne er steget voldsomt de forløbne 2-3 år, og at niveauet nu overstiger nu det danske. Ændringen i skattetrykket kan både tilskrives en stigning i skatter og afgifter og et fald i BNP. Det højere skattetryk er således en naturlig følge af den økonomiske udvikling på Færøerne, men kan næppe siges at være hensigtsmæssigt når samfundet er inde i en kraftig økonomisk tilbagegang.

De foreliggende opgørelser giver sammen med de beregnede enkeltteksempler på beskatning på Færøerne og i Danmark et mere fuldkomment billede af skattetrykket på Færøerne sammenlignet med i Danmark. Konklusionen er at skattetrykket på Færøerne er højere end i Danmark.

Det færøske skattetryk kan forventes at være en medvirkende årsag til fraflytningen fra Færøerne. Forventningerne til fremtidigt skattetryk er dog sandsynligvis vigtigere i så henseende end det aktuelle skattetryk, men som den økonomiske situation er på Færøerne i dag er der ikke udsigt til et snarligt fald i skattetrykket.

FØROYAR

Tus. kr.	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Skatter og afgifter i alt	1890517	2416447	2774830	3054386	2960316	2621688	2432806	2427520	2597572	2665495
Direkte skatter	1344951	1521900	1644180	1910907	1930129	1760475	1625364	1488172	1481252	1470084
Indirekte skatter	509710	855671	1085978	1092872	969864	796138	733273	714200	770536	803537
Kapitalskatter	1234	1749	2302	2337	3937	3144	2762	3745	67031	114568
Obl. gebyrer og bøder mv	6421	7127	10805	15759	14729	14294	15284	14766	16685	15848
Bidrag til sociale ordninger	28201	30000	31565	32511	41657	47637	56123	206637	262068	261458
Subsidier	305947	379927	377168	499689	661742	611711	530080	394293	277901	280284
Indkomstoverførsler	294153	423301	513641	605458	700842	641976	603699	717083	903603	839768
Subs. og indkomstoverførsler i alt	600100	803228	890809	1105147	1362584	1253687	1133779	1111376	1181504	1120052
BNP i mp. tus. kr.)	4867000	5574000	6046000	6520000	6374000	5946000	5816000	5509000	4917000	4769490
Disp. BNI i m.p. (tus. kr.)	5218000	5817000	6347000	6324000	6150000	5716000	5805000	5525000	5197000	5363000
Disp. BNI i m.p. pr. indbygger (kr	114650	126506	136219	133765	128828	120015	122583	117410	112770	120425

DANMARK

Mio. kr.	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Skatter og afgifter i alt	302253	339075	361423	378917	389498	390308	405334	421420	437349	477431
Direkte skatter	175661	195465	208942	226248	235409	233268	244931	256125	266001	289832
Indirekte skatter	112913	130879	135974	139551	140200	141522	144733	148456	153216	168428
Kapitalskatter	1418	1660	2242	2095	2062	2197	2142	2338	2462	2226
Obl. gebyrer og bøder mv.	826	795	932	1196	1292	1374	1325	1283	1513	1462
Bidrag til sociale ordninger	11435	10276	13333	9827	10535	11947	12203	13218	14157	15483
Subsidier	18358	20060	22011	25340	26955	28354	28728	34226	34875	35187
Indkomstoverførsler	100396	103307	113716	126956	140361	147423	157661	167768	179022	204062
Subs. og indkomstoverførsler i alt	118754	123367	135727	152296	167316	175777	186389	201994	213897	239249
BNP i mp. (mio. kr.)	615072	666496	699908	732055	767249	799110	827868	851253	873237	933182
Disp. BNI i m.p. (mio.kr.)	584605	633277	666448	698701	729935	760055	786517	813266	837765	891715
Disp. BNI i m.p. pr. indbygger (kr	114322	123674	129987	136212	142216	147844	152594	157263	161462	171280

FØROYAR

Skattetrykket	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
I pct af BNP i mp:										
Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skattetryk)	39	43	46	47	46	44	42	44	53	56
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Trad. skattetr. netto for indkomstov	33	36	37	38	35	33	31	31	34	38
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Traditionelt nettoskattetryk)	27	29	31	30	25	23	22	24	29	32
TRADITIONELT SKATTETRYK FORDELT PÅ NATIONALREGNSKABSGRUPPER										
Indirekte skatter	28	27	27	29	30	30	28	27	30	31
Direkte skatter	10	15	18	17	15	13	13	13	16	17
Kapitalskatter	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Bøder og obligatoriske gebyrer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligatoriske bidrag til sociale ordninger	1	1	1	0	1	1	1	4	5	5
I pct. af disp. BNI i mp										
Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skattetryk)	36	42	44	48	48	46	42	44	50	50
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skattetr. netto for indkomstove	31	34	36	39	37	35	32	31	33	34
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret nettoskattetryk)	25	28	30	31	26	24	22	24	27	29

DANMARK

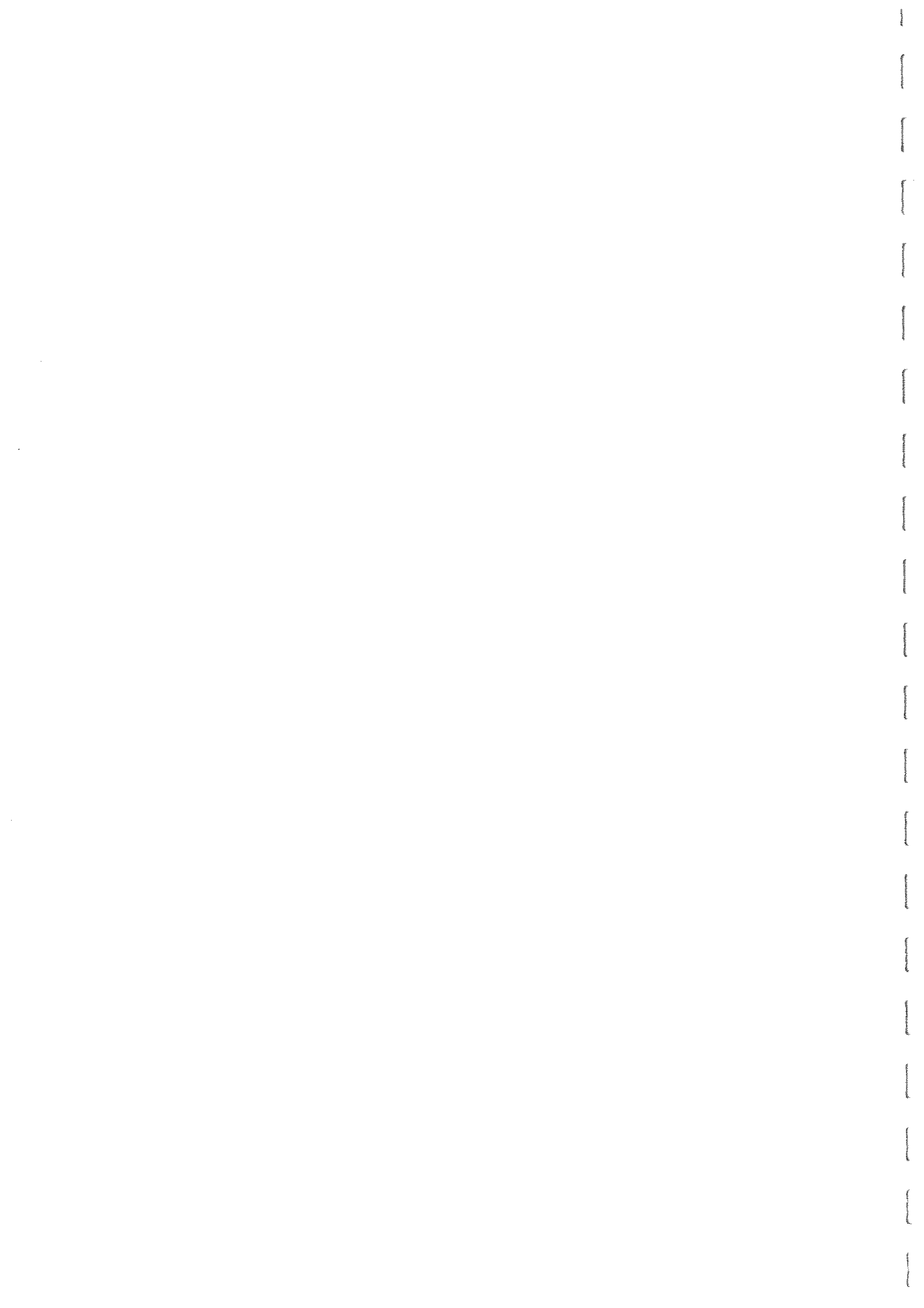
Skattetrykket	(Stat. tiårsoversigt 1994 p. 105)									
I pct af BNP i mp:	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skattetryk)	49	51	52	52	51	49	49	50	50	51
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Trad. skattetr. netto for indkomstov	33	35	35	34	32	30	30	30	30	29
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Traditionelt nettoskattetryk)	30	32	32	31	29	27	26	26	26	26
TRADITIONELT SKATTETRYK FORDELT PÅ NATIONALREGNSKABSGRUPPER										
Indirekte skatter	29	29	30	31	31	29	30	30	30	31
Direkte skatter	18	20	19	19	18	18	17	17	18	18
Kapitalskatter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bøder og obligatoriske gebyrer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Obligatoriske bidrag til sociale ordninger	2	2	2	1	1	1	1	2	2	2
I pct. af disp. BNI i mp										
Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skattetryk)	52	54	54	54	53	51	52	52	52	54
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skattetr. netto for indkomstove	35	37	37	36	34	32	31	31	31	31
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret nettoskattetryk)	31	34	34	32	30	28	28	27	27	27

FÆRØSK skattetryk MINUS DANSK skattetryk

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
I pct af BNP i mp:										
Skatter og afgifter i alt (Traditionelt skattetryk)	-10	-8	-6	-5	-4	-5	-7	-5	3	5
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Trad. skattetr. netto for indkomstov	0	0	2	3	3	3	2	1	5	9
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Traditionelt nettoskattetryk)	-3	-3	-1	-1	-4	-4	-4	-2	3	7
I pct. af disp. BNI i mp										
Skatter og afgifter i alt (Korrigeret skattetryk)	-15	-12	-11	-6	-5	-5	-10	-8	-2	-4
Skatter og afg. minus indkomstoverførsler (Korr. skattetr. netto for indkomstove	-4	-3	-2	3	3	3	0	0	2	3
Skatter og afg. minus subs. og transf. (Korrigeret nettoskattetryk)	-7	-6	-4	-2	-4	-4	-5	-3	1	2

Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne

**Føroya Sparikassi
Føroya Banki**

Leveomkostninger i Danmark og på Færøerne

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Nettoindtægter efter skat	2
3. Faste udgifter	2
3.1 Udgiftssatser	2
3.2 Udregning af faste udgifter	5
4. Boligydelse	6
4.1 Udviklingen i boligbyggeriet og parcelhuspriserne på Færøerne	7
4.2 Danske parcelhuspriser	8
4.3 Beregning af boligydelse	8
4.3.1 Færøske boligydelse	9
4.3.2 Danske boligydelse	9
4.3.3 Sammenholdelse af boligydelse	10
5. Afslutning	11

Kildefortegnelse

1. Indledning

Formålet med dette bilag er at belyse forskellen i leveomkostningerne henholdsvis på Færøerne og i Danmark. Bilaget er udarbejdet af pengeinstitutterne Føroya Sparikassi og Føroya Banki i fællesskab efter opfordring af udvalgets formand.

I forbindelse med udarbejdelsen af bilaget er der ikke lavet dybdegående forbrugerundersøgelser, men problemstillingen er i stedet belyst med nogle regneeksempler.

Der vil i udregningerne blive taget udgangspunkt i en - efter færøske forhold - "typisk" familietype. Familien har en husstandsindtægt på kr. 320.000 årligt og har to børn - ét under to år, som er i dagpleje, og ét under 6 år, som er i børnehave.

For denne "standardfamilie" vil der blive sammenlignet, hvor stort rådighedsbeløbet er efter skat og faste udgifter, hvis familien bor i henholdsvis Danmark og Færøerne. Først vil der blive fundet frem til nettoindtægterne efter skat, dernæst vil familiens faste udgifter excl. boligydelse blive estimeret, og til sidst vil boligydelse blive inddraget.

2. Nettoindtægter efter skat

Der er her antaget, at vores familier bor i kommuner i hhv. Danmark og Færøerne med gennemsnitlige kommuneskatteprocenter. Som eksempel for en dansk kommune med en gennemsnitlig skatteprocent er Værløse valgt, idet det fremgår af en analyse i tidsskriftet Penge & Privatøkonomi nr. 6, 1995 (O.H. Hansen m.fl.), at Værløse netop har en skatteprocent svarende til landsgennemsnittet. Torshavns kommuneskatteprocent svarer til ca. gennemsnittet, som varierer fra 16 til 23%.

Der skal gøres opmærksom på, at udregningerne nedenfor ikke følger den samme metode, som er anvendt andre steder i rapporten, idet mulige rentefradrag ikke er inkluderet. Rentefradragene bliver først medtaget i kap. 4 under beregningen af boligydelse, hvor der for ydelser af egen bolig bliver regnet med en nettoydelse efter skat.

Tabel 1: Nettoindtægter efter skat m.v. i gennemsnitlige danske og færøske kommuner

Gennemsnitlig kommune: Værløse (Kommune, amt og kirkeskat: 30,65%)				Gennemsnitlig kommune: Tórshavn (Kommune- og kirkeskat: 20,22%)			
	Person 1	Person 2	Tils.		Person 1	Person 2	Tils.
Årlig indtægt	180.000	140.000	320.000	Årlig indtægt	180.000	140.000	320.000
Saml. skat	-62.850	-44.558	-107.408	Saml. skat	65.291	53.986	119.276
Arbejdsmarkedsbidrag	-10.800	-8.400	-19.200	Arb.løsh.fors. + arb.markn.pens.	5.825	4.531	10.356
A-kasse kontingent	-4.000	-4.000	-8.000	Netto	108.884	81.483	190.368
Børnecheck		18.200	18.200				
Netto	102.350	101.242	203.592				

*) Skatteudregningerne er i begge tilfælde excl. rentefradrag.

Excl. mulige rentefradrag m.v. ser udregningen af familiernes nettoindtægter efter skat ud som vist ovenfor. I udregningen af den danske børnecheck er der regnet med ét barn mellem 0 og 2 år (kr. 2.400,- pr. kvartal) og ét barn mellem 3 og 6 år (kr. 2.150,- pr. kvartal). Dette svarer til tils. 18.200,- pr. år. På Færøerne gives der et skattefradrag for hvert barn under 16 år på kr. 2.400,- årligt + en sats pr. kommune. For Torshavn er denne sats kr. 2.800,- årligt. For to børn giver dette kr. 10.400,- årligt, og dette beløb er medtaget i skatteudregningen for "person 1" i tabellen.

Der er regnet med et kontingent til en dansk A-kasse på kr. 1.000,- pr. kvartal. Kontingentet til den færøske arbejdsløshedsforsikring er 2,75% af bruttoindtægten (intet max.). Derudover er der medregnet betaling til den færøske arbejdsmarkedspension, som er 1/2% af den skattepligtige indkomst.

Ud fra tabellerne, har den danske familie (kr. 203.592 - 190.368 =) kr. 13.224,- mere disponibelt efter skat m.v. årligt end den tilsvarende færøske familie.

3. Faste udgifter

I dette afsnit vil der blive udregnet, hvor store de faste udgifter er for vores "standardfamilie" excl. boligydelse. Boligydelse bliver først inddraget i kapitel 4. Først vil udgiftssatserne blive gennemgået, og derefter vil forbruget blive estimeret, og udgifterne beregnet.

3.1 Udgiftssatser

Øverst på næste side er der opstillet satser for typiske faste udgifter for en familie i henholdsvis Danmark og Færøerne, og dem skal der følgende knyttes nogle kommentarer til.

Tabel 2: Sammenligning af div. udgiftssatser mellem Danmark og Færøerne

Danmark		Færøerne		Diff.
kr.		kr.		%
El-priser:		El-priser:		
		Fast årlig afgift *)	504,00	
Forbrugerpriser pr kWh *)	0,4592	Forbrugerpriser pr. kWh *)	1,39	
El-afgift	0,3300	+ moms 25%	0,35	
CO2-afgift	0,1000	Tils.	1,74	
+ moms 25%	0,2223	Gns. forbr.pr.is incl. fast afgift ved et forbrug på 5.000 kWh årligt	1,8383	65,4
Tils.	1,1115			
*) Gns. hele landet incl. abonnementsafgift ved et forbrug på 4.000 kWh pr. år		*) Gældende ved forbrug under 10.000 kWh pr. år		
Kilde: "Elforsynings tariffer og elpriser", tabel 5, Danske Elværkers Forening, marts 1995		Kilde: SEV - Færøernes el-forsyning		
Fyringsolie:		Fyringsolie:		
Pris 1/8-1995; pr. 1.000 liter:	3.940,00	Pris 1/8-1995; pr. 1.000 liter:	2.670,00	-32,2
Kilde: Føroya Shell		Kilde: Føroya Shell		
Årlig radio- og TV-licens:		Årlig radio- og TV-licens:		
Farve-TV incl. moms *)	1.624,00	Radio:	906,00	
		TV:	1.106,00	
		+ moms	503,00	
Tils.	1.624,00	Tils.:	2.515,00	54,9
*) Dækker også radio-licensen		Radiolicens for bil:	506,00	
		+ moms	126,50	
			632,50	
	1.624,00	Saml. licens incl. bil:	3.147,50	93,8
Kilde: Bekendtgørelse nr. 1025, 1993 om radio- og fjernsynslicens		Kilde: Bekendtgørelse nr. 20, 1995 om TV-licens bekendtgørelse nr. 21, 1995 om radio-licens		
Indboforsikring:		Indboforsikring:		
Gns. præmie ved indbosum på kr. 592.000,-	1.478,00	Præmie ved indbosum på kr. 450.000,-	990,00	-33,0
Prissats: Codan Forsikring		Prissats: Føroya Brunatrygging		
Børnepasning:		Børnepasning		
Gns. pris for en dagpleje- + en børnehavplads - pr. mdr.	2.004,00	- dagpleje pr. mdr.	1.030,00	11,3
		- børnehavplads	1.200,00	
		- vuggestueplads	1.800,00	
Kilde: "Her er Danmark billigst", O.H.Hansen og J.R. Olsen; Penge og Privatøkonomi 1995:6.		Satser for Torshavnsområdet		
Vandomkostninger pr. m3:				
Enhedspris:	3,85			
Vandaflædningsafgift	11,08			
Grøn afgift (for 1995)	2,00			
+ moms 25%	4,23			
Tils.	21,16			
Kilde: Århus Kommunale Værker - Oplysningskontoret				
		Sygesikring:		
		A-medlemmer - pr. mdr.	120,00	-
		B-medlemmer	135,00	-

El-priser:

På Færøerne er der ét el-selskab, og selskabet opkræver den samme el-pris rundt alle øerne. Den opgivne pris gælder ved et forbrug under 10.000 kWh pr. år, som skulle være dækkende for alle husholdninger. Der gives en mængderabat til forbrug over 10.000 kWh pr. år samt rabatter til produktionsvirksomheder.

I Danmark derimod findes der flere distributionsselskaber, som har en meget forskellig prispolitik. I statestikken er der opgivet en gennemsnitlig forbrugerpris for hele landet incl. abonnementsafgift ved et årligt forbrug på 4.000 kWh. Dette bliver i Danmark betragtet for at være et gennemsnitligt forbrug for en husstand i parcelhus uden el-varme. Prisen incl. afgifter er kr. 1,1115 pr. kWh. Den tilsvarende færøske pris, hvor det gennemsnitlige forbrug antages at være på 5.000 kWh årligt for en husstand i eget parcelhus, er kr. 1,8383 pr. kWh. Som det fremgår af tabellen er denne pris 65,4% højere end den danske.

Fyringsolie:

På Færøerne har hvert hus typisk eget oliefyrr. Dette er ikke tilfældet i Danmark, hvor der typisk er tale om fjernvarme, og hvor mange husstande også bruger naturgas. Dette vanskeliggør i stor grad en sammenligning af udgifterne til opvarmning.

Som udgangspunkt for vores sammenligning af udgifterne til opvarmning er taget fyringsolie. Som det fremgår af tabellen er prisen på fyringsolie knapt en trediedel lavere på Færøerne end i Danmark - kr. 2.670,- imod kr. 3.940,-.

Licens:

Den danske farve-TV licens dækker både TV og radio, mens der på Færøerne bliver opkrævet radio- og TV-licens hver for sig. Den samlede færøske licens er (kr. 2.515 - 1.624 =) kr. 891,- - svarende til 54,9% - højere end den danske. Der er dog også en speciel færøsk licens på bilradioer svarende til halv radio-licens. For familier med bil er den samlede licens næsten dobbelt så høj som i Danmark.

Forsikring:

Indbosummen er for det danske eksempel sat til kr. 592.000,-, hvilket iflg. Codan Forsikring bliver vurderet at være gældende for en gennemsnitlig forsikring. Præmien er fastsat ud fra en middelsats, som er gældende i f.eks. Københavns omegn, Esbjerg og dele af Århus omegn. Den årlige præmie er på kr. 1.478,-. På Færøerne bliver der taget samme præmie for hele landet, og ved en indbosum op til kr. 450.000,- er den årlige præmie kr. 990,-.

Børnepasning:

Vedrørende danske priser for børnepasning er det lykkedes os at finde en gennemsnitspris, der dækker et barn i dagpleje samt et i børnehave. Denne pris er kr. 2.004,- pr. mdr. De tilsvarende priser for Torshavns-området er kr. 2.230,-, hvilket er 11,3% højere end de danske. I det færøske børnepasningssystem ydes der ikke søskenderabatter.

Særlige afgifter:

Danmark har, som noget specielt, afgifter på vand og vandaflledning. Incl. moms og grønne afgifter er disse omkostninger på kr. 21,16 pr. m³ vand i 1995. Der findes ikke lignende afgifter på Færøerne.

I Danmark bliver den almindelige sygesikring betalt over skatten. På Færøerne derimod findes der "sygekasser", som alle på 16 år og derover er tvunget at indbetale til. A-medlemmer - som enten er par med en husstandsindtægt under kr. 297.200,- årligt eller enlige med en årlig indtægt under kr. 223.000,- - indbetaler kr. 120,- på måned, mens B-medlemmer - som omfatter medlemmer med en indtægt over de nævnte satser - indbetaler kr. 135,- pr. måned. For hvert barn under 16 år bliver indtægtsgrænsen mellem de to medlemsgrupper dog forhøjet med kr. 31.100,-.

Udgiftssater i øvrigt:

I tabel 3 nedenfor er nogle øvrige udgiftssatser præsenteret, som ikke vil indgå i de videre beregninger. Tale er om forbrugsafhængige omkostninger, hvor det er meget svært at sige noget generelt om forbrugsstørrelsen. Tale er om telefontakster og benzinpriser.

Tabel 3: Sammenligning af øvrige udgiftssatser

Danmark		Færøerne		Diff.
kr.		kr.		%
Telefontakster:		Telefontakster:		
Abonnement - pr. kvartal	270,00	Abonnement - pr. kvartal	267,00	-1,1
Dagsatser pr. min.:		Dagsats - indland		
Lokaltakst	0,32	enhedssats pr. min.	0,8846	
Regionaltakst	0,47			
Landstakstakst	0,70			
Gns. *)	0,4525	Tils.	0,8846	95,5
*) ved forbrug: lokal 50%, regional 25% og land 25%				
Kilde: Telecom A/S: Prisliste - indland		Kilde: Telefonværk Føroya Løgtings		
Benzinpriser:		Benzinpriser:		
blyfri 95 oktan - pr. liter	5,70	blyfri 95 oktan - pr. liter	7,11	24,7
Kilde: Føroya Shell pr 1/8-95		Kilde: Føroya Shell pr 1/8-95		

Af tabellen fremgår, at de indenlandske telefonsamtaletakster er langt højere på Færøerne end i Danmark (estimeret 95,5%). Denne forskel har ikke været så stor indtil for nylig, hvor de danske telefontakster blev nedsat i forbindelse med liberaliseringen af telefoniområdet i Danmark.

Også benzinpriserne er højere på Færøerne end i Danmark (24,7%). Forbruget i denne forbindelse er meget forskelligt p.g.a. de større afstandsforskelle i Danmark.

3.2 Udregning af faste udgifter

I tabel 4 nedenfor er der opstillet et udregningseksempel for faste udgifter excl. boligudgifter for en dansk og en færøsk familie. Alle satserne i tabellen er hentet fra tabel 2. De antagelser, der ligger bag tabellen i øvrigt, vil blive kommenteret følgende.

Tabel 4: Sammenligning af faste udgifter mellem Danmark og Færøerne*

Dansk familie:			Færøske familie:			Diff.	
Årlige udg. Pr. måned			Årlige udg. Pr. måned			Årlige udg. Pr. måned	%
El-udgifter:			El-udgifter:				
- forbrug 4.000 kWh årligt	4.446	371	- forbrug 5.000 kWh årligt	9.192	766	4.746	395 106,7
Fyringsolie			Fyringsolie:				
- 3.500 l. årligt	13.790	1.149	- 4.000 l. årligt	10.680	890	-3.110	-259 -22,6
Licens:	1.624	135	Licens:	2.515	210	891	74 54,9
Indboforsikring:	1.478	123	Indboforsikring:	990	83	-488	-41 -33,0
Børnepasning:	24.052	2.004	Børnepasning:	26.760	2.230	2.708	226 11,3
Vandudgifter:			Vandudgifter:	0	0	-3.597	-300 -
- gns. forbrug 170 m3 pr. år	3.597	300	Sygesikring:	2.880	240	2.880	240 -
Sygesikring:	0	0	Tils.	53.017	4.418	4.029	-336 8,2
Tils.	48.987	4.082					

*) Excl. telefon- og transportudgifter.

El-udgifter:

I Danmark regnes det gennemsnitlige el-forbrug for en familie i parcelhus uden el-varme at ligge på 4.000 kWh årligt, mens det færøske el-selskab regner med et forbrug på i gennemsnit 5.000 kWh for en familie i eget hus. Denne forskel i forbruget kan til dels skyldes, at der er mærkt en større del af året på Færøerne, p.g.a. placeringen længere mod nord, samt at de færøske husholdninger har nogle større frysebokse/-skabe, idet man, p.g.a. en større selvforsyningsgrad af fødevarer, har brug for en større frysekapacitet til opvaring af fødevarer.

Med en antagelse om de nævnte forbrugsstørrelser er eludgifterne for en færøsk familie mere end dobbelt så store som for en tilsvarende dansk familie - kr. 766,- pr. mdr. imod kr. 371,-.

Udgifter til opvarmning:

I afs. 3.1 blev problemerne ved at sammenligne opvarmningsudgifterne nævnt. I tabel 4 er fyringsolie brugt som sammenligning, og i tabellen er forbruget for den danske familie sat lavere end for den færøske. Dette er begrundet ud fra klimaforskellen mellem de to lande. Ved et årligt forbrug på hhv. 3.500 og 4.000 l. er udgifterne pr. måned kr. 259,- højere for den danske familie end for den færøske. Hvis der i sammenligningen havde været taget højde for det danske fjernvarmeforbrug, ville forskellen nok være noget mindre, idet udgifterne ved fjernvarme alt andet lige skulle være lavere end ved opvarmning ved eget oliefyr. Tabellen skal således, vedr. dette punkt, tages med forbehold.

Licensudgifter:

I tabellen fremgår, at den månedlige licensudgift er hhv. kr. 135,- og 210,- pr. mdr. Der er for den færøske familie ikke medregnet bil-licens, hvilket ville forøge de månedlige licensudgifter med kr. 52,71.

Vand- og sygesikringsudgifter

Iflg. Århus Kommune bruger en dansk familie med to børn i gennemsnit 170 m³ vand årligt. Dette svarer til en udgift på i gns. kr. 300,- pr. mdr.

Den færøske families særlige udgift til sygesikring er på kr. 240,- pr. mdr. (A-medlemmer af sygekassen).

Samlede udgifter:

De samlede udgifter i tabellen er kr. 4.082,- pr. mdr. for den danske familie og kr. 4.418,- for den færøske familie. Forskellen er på kr. 336,- pr. måned - eller 8,2% - men bag dette ligger en større forskel i sammensætningen af forbruget. P.g.a. forholdene vedr. opvarmningsudgifterne er forskellen sandsynligvis større end vist i eksemplet.

4. Boligydelse

Det er meget forskelligt, hvad folk betaler i boligydelse, idet valgmulighederne i denne forbindelse er meget store. Man kan vælge mellem at leje eller eje samt mellem lejlighed og hus m.v. Det er også meget forskelligt, hvad der er tradition for i forskellige lande - også mellem Danmark og Færøerne. På Færøerne er der f.eks. tradition for at bo i eget hus, og man har traditionelt nedbetalt sine lån forholdsvis hurtigt, således at man har haft råd til at blive boende i sit hus, efter at man er pensioneret. Dette har medført, at der findes yderst få udlejnings-ejendomme og meget få ejerlejligheder på Færøerne. I Danmark findes der derimod et meget mere forskelligartet boligmarked. Disse forhold vanskeliggør en sammenligning af boligydelse mellem de to lande.

P.g.a. disse vanskeligheder er der alene blevet valgt at opstille eksempler på boligydelse - to hvor der er tale om egen bolig og et for en lejebolig.

4.1 Udviklingen i boligbyggeriet og parcelhuspriserne på Færøerne

For at belyse baggrunden for størrelsen af en typisk færøsk boligydelse, vil udviklingen i boligbyggeriet samt parcelhuspriserne på Færøerne fra begyndelsen af 80'erne kort blive beskrevet.

Under højkonjunktoren i 80'erne var der en meget stor boligefterspørgsel, hvilket medførte en betydelig stigning i lejepriserne for boliger samt en stigning i priserne for parceller og parcelhuse. Der blev også bygget mange huse i denne periode, som det også fremgår af tabellen nedenfor.

Tabel 5: Færøsk boligbyggeri 1986-1993

Antal færdige boliger ^{*)} :	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Tórshavn	121	97	150	130	177	122	118	23
Øvrige land	171	201	260	210	142	129	105	18
I alt	292	298	410	340	319	251	223	41

^{*)} Boliger indtil 150 m²

Kilde: Sparekasserne og Boliglånefonden

Byggeriet toppede i 1988, hvor antallet af færdiggjorte boliger var 410, og siden er byggeriet gået helt i stå.

Der er indsamlet statistik for parcelhushandler fra og med 1985, og denne fremgår af tabel 6 nedenfor. Statistikken omfatter alle registrerede handler for almindelige parcelhuse (det vil i dette tilfælde sige huse mellem 70 og 150 m² eller - hvor andet ikke er oplyst - de tilhørende parceller er mellem 250 og 1.000 m²). Tabellen er opdelt i Torshavns-området, større bygder, mindre bygder og Færøerne samlet.

Tabel 6: Færøske parcelhuspriser, 1985 - 95

Kilde: Føroya Sparikassi

	Torshavn		St. bygder		Sm. bygder		Færøerne	
	Middelpr.	Handler	Middelpr.	Handler	Middelpr.	Handler	Middelpr.	Handler
1985	863.541	51	518.280	25	529.474	19	705.870	95
1986	982.046	49	558.969	32	526.813	35	727.980	116
1987	1.113.501	46	676.000	42	559.500	28	821.371	116
1988	1.176.344	60	733.243	24	801.542	15	1.012.137	99
1989	1.227.363	58	686.218	30	618.861	26	946.175	114
1990	1.122.261	72	768.882	32	688.328	35	931.644	139
1991	952.369	56	702.156	44	498.746	20	785.020	120
1992	831.961	61	638.607	41	488.803	37	683.584	139
1993	692.057	49	553.598	34	401.376	33	568.780	116
1994	537.934	69	411.515	48	382.517	55	451.753	172
1995	507.500	14	405.750	20	363.350	20	440.500	54

NB: 1995 omfatter alene januar - juni.

Af tabellen fremgår, at priserne er højest i hovedstadsområdet og lavest i de små bygder. Priserne toppede i 1988/89 og er siden blevet mere end halveret!

Det skal bemærkes, at der er en meget stor spredning bag tallene i tabellen. F.eks. er de bedre huse i hovedstadsområdet her i sommeren 1995 blevet solgt for omkring 1 mio.kr., mens der er

huse - især på de små bygder - der må siges at være usælgelige og derfor har en realisationsværdi på 0 kr. Også er talgrundlaget - især for de små bygder - ret spinkelt, og derfor kan en enkelt atypisk handel få en forholdsvis stor vægt ved udregningen af gennemsnitstallene. Det, at pengeinstitutterne de senere år har forsøgt af komme af med de huse, der er overtaget på tvangsaktion, har trukket gennemsnitspriserne i statistikken nedad, idet disse huse typisk er i dårligere stand, end hvad gældende er for den gennemsnitlige boligmasse. Tabellen må derfor fortolkes med et vist forbehold og giver ikke udtryk for værdien af et gennemsnitligt parcelhus.

Med det opskruede prisniveau i 80'erne forhøjedes også priserne for nye huse. Den gennemsnitlige pris for et nyt hus var således højere, end hvad der kommer til udtryk i tabellen over registrerede parcelhushandler. Denne tabel indeholder jo også handler af ældre huse, der ikke har den samme standard som de nyere huse, og som derfor bliver handlet til en forholdsvis lavere pris. Et nyt parcelhus kostede i midten og sidst i 80'erne således typisk mellem 1 og 1,5 mio.kr., og en gæld i denne forbindelse på 1,2 mio.kr. var ikke ualmindelig. Med det daværende skattetryk og rentefradragmuligheder var det muligt for en familie med to indtægter at forrente denne gæld. Nettoydelsen efter skat var tit lavere end mange familiers lejeudgifter på denne tid. Problemet for de familier, der har taget lån af denne størrelse sidst i 80'erne, er, at de i ret lille omfang havde nedbetalt sine lån, da krisen indtraf i begyndelsen af 90'erne - med en kraftig stigning i skatterne til følge - idet der i 80'erne var tradition for kun at optage annuitetslån.

P.g.a. den trængte situation de færøske parcelhusejere nu er kommet i, har pengeinstitutterne åbnet op for muligheden at forlænge lånene op til 30 år. Der er også lavet en særlig aftale mellem pengeinstitutterne om rentenedsættelse i særlige tilfælde.

4.2 Danske parcelhuspriser

I den før nævnte undersøgelse i Penge & Privatøkonomi 1995:6 er der også lavet udregninger af de gennemsnitlige huspriser for alle danske kommuner. Tallene bygger på tal fra BRF-kredit og Realkredit Danmark over alle hushandler i 1. kvartal 1995.

Gennemsnittet på landsplan for et gennemsnitshus på ca. 150 m² er på kr. 636.638,-, svarende ca. til prisniveauet i f.eks. Kalundborg og Viborg. De højeste priser ligger ikke uventet i hovedstadsområdet. Birkerød er den kommune, som har den højeste huspris - kr. 1.302.092,-, og den laveste pris er i Rudbjerg i Storstrøms amt, hvor prisen er nede på kr. 313.900,-.

4.3 Beregning af boligudgifter

Som eksempler vil der blive beregnet boligudgifter ved en gæld på henholdsvis 1 mio.kr. og 480 t.kr. Restgælden på 1 mio.kr. er repræsentativ for en færøsk familie, som har bygget/købt hus i sidste halvdel af 80'erne. Restgælden på de 480 t.kr. skal repræsentere en gennemsnitlig dansk restgæld, hvor der købes en ejendom for 600 t.kr., og hvor der tages lån på 80% af ejendommens værdi. Dette svarer til den restgæld Told & Skat har anvendt i beregninger andre steder her i rapporten.

I eksemplet hvor sammenligningen foretages for lejeboliger, vil der både i det danske og det færøske tilfælde regnes med en husleje på kr. 4.000,- pr. måned. Dette svarer til en gennemsnitlig husleje for en dansk 4 værelses lejlighed på ca. 110 m². På Færøerne er lejepriserne faldet meget, så det er muligt at leje et parcelhus i hovedstadsområdet til denne pris. Der findes ingen færøsk statistik for dette område.

4.3.1 Færøske boligydelse

Rente og lånetyper:

Den færøske boligfinansiering er ikke baseret på realkreditlån, men på lån med variabel rente. I regneeksemplet nedenfor er der 4 prioriteter med de gældende rentesatser (august '95). Det specielle ved rentestrukturen er, at rentesatsen på 4. prioriteten p.t. er lavere en renten på 3. prioriteten. Siden midten af 80'erne har der så at sige kun været tale om annuitetslån for samtlige prioriteter, hvilket også er valgt her. For 1., 2. og 4. prioritet er der tale om månedlige ydelser, mens 3. prioriteten i boliglånefonden har kvartårige ydelser. Rentetilskrivningerne er alle kvartårige. Den vægtede rente i eksemplet er 7,46% p.a.

Løbetid:

Den færøske prioritetsfordeling er typisk opdelt på en 1. prioritet over 20 år i et af pengeinstitutterne, en 2. prioritet over 15 år i et af pengeinstitutterne og en 3. prioritet over 28 år i boliglånefonden. Typisk var der også 4. prioritet med en løbetid på 10 år i en af de daværende banker.

Prioritetsstørrelser:

For eksemplet på 1 mio.kr. er prioriteterne sat til hhv. 400, 250, 230 og 120 t.kr., hvilket kan siges at være en typisk prioritets sammensætning for et lån optaget sidst i 80'erne. Det skal dog understreges, at der kun er tale om et eksempel, og at det sagtens kan lade sig gøre at finde undtagelser til dette.

For det andet eksempel på de 480 t.kr. er fordelingen af prioriteterne den samme.

Tabel 7: Beregning af boligydelse - FR

Saml. gæld: kr. 1.000.000

	Beløb	Tid	Rente	Årlig ydelse	Rentefradrag*	Nettoydelse*
	kr.	År	% p.a.	kr.	kr.	kr.
1. prioritet	400.000	20	6,75	36.384		
2. prioritet	250.000	15	7,25	27.312		
3. prioritet	230.000	28	8,50	21.600		
4. prioritet	120.000	10	8,25	17.616		
Tils.	1.000.000		7,46	102.912	32.238	70.674

*) Rentefradrag beregnet for år 1. Rentefradrag = 44% af rentebeløbet

Saml. gæld: kr. 480.000

	Beløb	Tid	Rente	Årlig ydelse	Rentefradrag*	Nettoydelse*
	kr.	År	% p.a.	kr.	kr.	kr.
1. prioritet	192.000	20	6,75	17.472		
2. prioritet	120.000	15	7,25	13.104		
3. prioritet	110.400	28	8,50	10.368		
4. prioritet	57.600	10	8,25	8.460		
Tils.	480.000		7,46	49.404	15.474	33.930

*) Rentefradrag beregnet for år 1. Rentefradrag = 44% af rentebeløbet

Tabellerne viser, at de årlige nettoydelse efter rentefradrag i eksemplerne er på henholdsvis kr. 70.674,- og 33.930,-, hvilket svarer til en boligydelse netto pr. måned på hhv. kr. 5.889,50 og kr. 2.827,50.

4.3.2 Danske boligydelse

Løbetid og rentestørrelse:

Der bliver regnet med et 30 årigt realkreditlån på nom. 8% p.a. til kurs 90, hvilket giver en effektiv rente på 8,89% p.a. Der regnes med månedlige ydelser og kvartårige rentetilskrivninger.

I alle tre eksempler er rådighedsbeløbet højere for den danske familie end for den færøske. Forskellen bliver mindre jo højere gælden - og dermed ejendomsværdien - er. Dette skyldes de særlige danske ejendomsskatter, som bliver beregnet ud fra ejendomsværdien.

Det skal iøvrigt bemærkes, at i udregningerne af de faste udgifter er de danske opvarmningsudgifter sat forholdsvis højt, og at der er set bort fra f.eks. telefon- og transportudgifter.

Forskellen i rådighedsbeløbet giver ikke udtryk for forskellen i købekraften. Denne diskussion er dog ikke taget op her.

Kildefortegnelse:

Artikler:

Hansen, Ole Høj m.fl.: "Flytteguide til et rigere liv" - specialtillæg i Penge & Privatøkonomi nr. 6, 1995.

Bekendtgørelser:

FR: nr. 20, 1995 om TV-licens og nr. 21, 1995 om radio-licens.

DK: nr. 1025, 1993 om radio- og fjernsynslicens.

Statestikker:

Danske elværkers forening: "Elforsyningens tariffer og elpriser", Frederiksberg, marts 1995

Div. talmateriale:

Almannastovan, Codan Forsikring, Føroya Banki, Føroya Brunatrygging, Føroya Shell, Føroya Sparikassi, Havnar Sjúkrakassi, Húsálansgrunnurin (Boliglånefonden), SEV, Telefonverk Føroya Løgings, Toll- og Skattstovan, Århus Kommunale Værkers oplysningskontor.

Udregninger:

De færøske skatteberegninger og låneberegningerne er foretaget på Føroya Sparikassi's økonomiberegningsprogram, mens de danske skatteberegninger er foretaget på Morgenavisen Jyllandspostens program "Skattelettelsen 1995", Ebbe Hove (c).

**Sammenligning af privatforbruget på Færøerne
og i Danmark i 1994**

Hagstova Føroya

Sammenligning af privatforbruget på Færøerne og i Danmark.

Færøernes Statistik har lavet en foreløbig opgørelse over privatforbruget på Færøerne i 1994. De tilsvarende danske tal er nationalregnskabstal offentliggjort i Statistiske Efterretninger juli 1995.

Opgørelsen er baseret på flere delopgørelser, omsætningstal fra moms-statistikken, opgørelse af offentligt køb af momsplichtige varer og tjenesteydelser, indkomstoplysninger fra selvangivelserne, oplysninger om finansiell nettoopsparing i pengeinstitutter m.m.

Forbrugsposten Boligbenyttelse er opgjort således at det færøske forbrug pr. indbygger er lig med det danske. Denne løsning er valgt dels på grund af statistiske problemer med at opgøre denne post og dels for at denne størrelse ikke skal besværliggøre sammenligning af det danske og det færøske forbrug.

Opgørelsen er, som nævnt, foreløbig og er behæftet med en relativt stor usikkerhed, men den er foretaget ud fra en forsigtighedsregel om hellere at henføre for meget end for lidt til privatforbrug.

Med andre ord vurderes opgørelsen, ud fra det foreliggende talmateriale, som en optimistisk opgørelse af det samlede private forbrug.

Privat konsum (husholdningernes konsum ialt), Danmark og Færøerne 1994

	Konsum ialt mio.kr	pr. indbygger kr.
Danmark	490.451	94.206
Færøerne	3.132	70.317

Det færøske forbrug pr. indbygger ligger således efter denne opgørelse på ca 75 % af det danske.

Tages der yderligere hensyn til at det færøiske prisniveau, med visse undtagelser (fyringsolie, indboforsikring m.v.), gennemgående er højere end det danske, måske 10-20 % højere, hvilket en sondering blandt handlende i Torshavn giver belæg for, peger sammenligningen i retning af et reelt privatforbrug pr. indbygger, der er betydeligt lavere på Færøerne end i Danmark.

Det sociale sikkerhedsnet

1. Generelt om det danske og det færøske sociale system

Det danske sociale sikkerhedsnet er mere omfattende end det færøske. Udover de sociale foranstaltninger, som også kendes på Færøerne, har man i Danmark ordninger, hvis formål ikke alene er at sikre levevilkårene for personer og familier ved sociale begivenheder som f.eks. sygdom, arbejdsløshed mv., men også at bedre levevilkårene for særlig truede og økonomisk tyngede grupper. Af størst betydning for levevilkårene er boligstøtte, børnefamilieydelse og børnetilskud til enlige forsørgere og pensionister.

Sammenlignes de ordninger, som eksisterer i begge lande, ses endvidere den forskel, at der i den danske lovgivning er taget større hensyn til den økonomisk svageste del af modtagergrupperne. Især enlige.

Samtidig har man i Danmark sociale ordninger, som virker regulerende på arbejdsstyrkens størrelse og kvalificering, samt til- og fragang fra arbejdsmarkedet, f.eks. efterløn, uddannelsesorlov og aktiverende/uddannende tiltag for arbejdsløse både i kommunalt og arbejdsmarkeds regi.

En sammenligning af de samlede udgifter pr. indbygger til foranstaltninger, rettet imod handicappede, ældre, familier mv, som eksisterer i begge lande, viser, at det danske niveau er betydeligt højere, når der ses bort fra handicapområdet, hvor forskellen er mindre (se tabel 1). Forskellene skyldes bl.a. ydelsesniveauerne og ydelsesperiodernes længde. Eksempelvis er såvel sygedagpengeperiode som arbejdsløshedsforsikringsperiode kortere på Færøerne.

2. Sikring/ydelser ved arbejdsledighed og andre sociale begivenheder.

I tabellerne 2-4 sammenlignes ydelserne til syge- og arbejdsløshedsforsikring samt kontanthjælp p.g.a. arbejdsløshed og andre sociale begivenheder (barsel, sygdom, samlivsophør mv.). Alene dagpenge ved sygdom og barsel er højere på Færøerne.

Tabel 2 viser den ugentlige dagpengesats ved hhv. sygdom og arbejdsløshed. Arbejdsløshedssatserne er 2.110 og 2.555 kr hhv. for Færøerne og Danmark. En difference på 21%.

Idet bruttoydelse alene ikke siger noget om det, modtagere af sociale ydelser rent faktisk har til rådighed, er der udarbejdet nogle eksempler på nettorådighedsbeløb, som viser, hvordan familier under givne forudsætninger påvirkes økonomisk af arbejdsløshed og andre sociale begivenheder, når der også tages hensyn til skatter, arbejdsmarkedsbidrag, sociale overførsler mv. (se tabellerne 9-11). Disse eksempler viser, at indtægtsforskellene ligger på 17-48%, når der er tale om arbejdsløshedsforsikring (tabel 9). Og på 34-36%, når der er tale om forsorgsydelser p.g.a. arbejdsløshed (tabel 10).

Forskellen i nettorådighedsbeløb skyldes især børnefamilieydelse, børnetilskud og boligstøtte. Men der er også skatteforskelle, hvor det danske niveau er højere for indkomster på dette niveau.

Beregningerne viser endvidere, at der for en familie med lav hidtidig indkomst (150.000/70.000kr) ikke er tale om nedgang ved overgang til forsorgsydelse. Men for en familie med en højere indkomst (f.eks. familien i lejebolig med indtægt 180.000/140.000 kr. pr. år som udgangspunkt) vil overgangen til forsorgsydelse betyde en stor nedgang, idet ydelsen er fast, svarende til 125% af folkepensionsniveauet, hvilket i dette tilfælde ville betyde, at familiens niveau ville dale fra 175.506 kr, mens den arbejdsløse part er i arbejdsløhedsforsikringen, til 125.616 kr når pgl. overgår til forsorgsydelse. - en nedgang på knapt 40%.

Kontanthjælpsydelse p.g.a. sygdom, samlivsophør, barsel mv. kan ikke umiddelbart sammenlignes, idet man på Færøerne anvender en såkaldt behovsberegning med højeste dagpengesats som ydelsesmaksimum, mens man i Danmark anvender faste satser svarende til hhv. 80 og 60% af dagpengenes højeste sats til forsørgere og ikke-forsørgere. På Færøerne er ydelsen skattefri, mens den i Danmark er skattepligtig. Men under forudsætning af, at der er tale om familier med en hidtidig bruttoindkomst, der berettiger til maksimumsydelse efter dagpengeordningerne, er en sammenligning mulig. Tabel 11 viser en sådan sammenligning. Under disse forudsætninger er den færøske nettoydelse højere (2-13%).

Bistandsloven indeholder faste regler om tillæg til ydelse for boligudgifter (husleje, varme, el, mv.) når disse overstiger visse grænser. Ifølge forsorgsloven kan der kun undtagelsesvis ydes tillæg p.g.a. særlig høje boligudgifter eller forsørgerbyrder.

Der er i beregningseksemplerne ikke taget højde for mulige tillæg for boligydelse iflg. bistands-loven. Forskellene kan derfor reelt være større for modtagere af hjælp p.g.a. arbejdsløshed og mindre for modtagere af hjælp p.g.a. sygdom, mv. end angivet i eksemplerne.

Tabel 9 i bilag 1 viser for Almannastovans vedkommende, at andelen af udvandrede set i f.t. det samlede antal personer, som havde Almannastovan som deres hovedindkomst, var godt og vel 4 %. Bagest i dette bilag beregnes %-andelen, såfremt der skelnes mellem pensionister, børn og modtagere af forsorgsydelser. Dette estimat viser, at andelen af udvandrede blandt modtagere af forsorgsydelser helst ligger på omkring 20%.

3. Pensionsydelse

I tabel 5 og 6 sammenlignes bruttosatser på pensionsområdet for færøske og danske pensionister.

Generelt er de danske pensioner højere end på Færøerne og specielt er der i det danske pensionssystem i højere grad taget højde for, at enlige har forholdsvis større udgiftsbyrde. Det samlede pensionstillæg er derfor langt højere for enlige i Danmark.

En gift færøsk pensionist modtager 3.748 kr og en dansk 5.337 kr om måneden i folkepension, forudsat pågældende er gift med pensionister. Differencen er på 42,3 %. Forskellen udlignes, når skatten fraregnes, til 8% (se tabel 12). En enlig færøsk folkepensionist modtager 4.717 kr og en dansk 7.384 kr brutto om måneden - en forskel på 56,5%, som udlignes til 35,7% ved skatteberegningen.

En enlig førtidspensionist (invalidepensionist) på mellemste niveau modtager på Færøerne 6.572 kr. I Danmark modtager pågældende 9.189 kr brutto om måneden - en forskel på 39,8%, som ved skatteberegning udlignes til 24,3%.

For en enlig førtidspensionist på højeste niveau er den månedlige ydelse 9.143 kr på Færøerne og 11.680 kr om måneden i Danmark - en forskel på 27,7%, som ved skatteberegningen udlignes til 21,3%.

Forudsætningerne i eksemplerne er, at der ikke er indtægt ved siden af pensionen.

Til laveste invalidepension skal bemærkes, at denne er et fortidslevn, der er til mere fortræd end gavn. Det lave niveau, samt flertallet af modtagergruppens reelt yderst begrænsede muligheder for at supplere med arbejdsindtægt, medfører, at der som oftest må ydes supplement enten iflg. forsorgslovens bestemmelser eller som personligt tillæg til pensionen. Det er ikke den aktuelle arbejdsmarkedssituation, der henvises til m.h.t. de begrænsede arbejdsmuligheder, men derimod modtagernes samlede sociale og helbredsmæssige situation - en kendsgerning, der muligvis har været et af udgangspunkterne, da laveste invalidepension blev afskaffet i Danmark.

Også i forbindelse med pensionister vil de danske boligstøtte-, børnefamilie- og børnetilskudsordninger udbyde forskellene mere. Tabel 13 viser eksempler på dette for mellemste førtids-/invalidepensionister.

Danske pensionister har, udover støtte til lejeboligudgifter, også mulighed for støtte til terminsudgifter af egen bolig, hvor en del af støtten ydes som lån.

Udover de nævnte ordninger, har pensionister med ingen eller begrænset indtægt (under 12.100 kr/år) udover pensionen, ret til varmetillæg efter faste regler, fritagelse for radiolicens og nedsat fjernsynslicens.

I realiteten er forskellen i levevilkår for pensionister uden eller med ubetydelige indtægter ved siden af den sociale pension således større end vist i beregningerne.

Idet pensionister antages at være den mindst mobile del af befolkningen, skal i parentes bemærkes, at der, ifølge Almannastovans registreringer, var 20 folkepensionister og 42 invalidepensionister blandt de udvandrede i 1994. Tidligere kunne de, iflg. pensionsafdelingen, bogstaveligt talt, tælles på en hånd.

4. Hvordan mindskes forskellene?

Skattelettelser, f.eks. i form af en betydelig forhøjelse af bundfradraget, pensionistfradraget eller børnefradraget, ville virke i retning af udjævning på forskellene i levevilkår for arbejdsløse i forsikringsordningen og invalidepensionister på højeste pension. For arbejdsløse på forsorgsydelse og pensionister iøvrigt ville skattelettelse være uden virkning.

Derfor skal der iværksættes andre tiltag for at udjævne forskellene og bedre kårerne for gruppen af modtagere af sociale ydelser. F.eks. generelle forbedringer i ydelsesniveau, eksempelvis i pensionerne - som også ville forbedre niveauet for ydelse iflg. forsorgsloven p.g.a. arbejdsløshed, idet disse er baseret på folkepensionen - og/eller særlig støtte til børnefamilier.

Tabel 1 Udgifter til sociale ydelser pr. indbygger¹

	FR 1994 1000 kr	DK 1993 mio kr.	Kr / indb Føroyar	Kr / indb Danmark
Handicap i alt	210.507	25.655	4.816	4.937
Mellemste og højeste fortidspension ²	123.059	14.458		
Revalideringsydelser ³	36.359	6.526		
Dogninstitutioner for psyk. og fys. handic.m.v. ⁴	44.302	3.899		
Merudg. v. forsorgelse ⁵	6.787	772		
Alderdom i alt	418.347	68.709	9.571	13.222
Folkepension, alm. og fortidig, alm. og forh. fort.pens. ⁶	269.975	47.061		
Institutioner for pensionister ⁷	94.999	11.004		
Hjemmesygepleje	6.740	1.783		
Hjemmehjælp og omsorgsarbejde ⁸	46.633	8.861		
Familier i alt	171.895	30.088	3.933	5.790
Kontanthjælp til underhold iflg.forsorgs-/bistandslov ⁹	46.685	8.409		
Andre ydelser fors.-/bist.loven ¹⁰	3.265	706		
Forskudsvis udb. af bidrag til born ¹¹	1.777	139		
Bornetilskud mv ¹²	1.806	1.637		
Sundhedsplejersker	4.744	336		
Daginstitutioner for børn og unge ¹³	99.685	13.732		
Andre foranstaltninger for børn og unge ¹⁴	13.933	5.129		
Erhvervsaktive i alt	217.095	61.284	4.967	11.793
Dagpenge ved sygdom og barsel	31.487	10.381		
Arbejdsløshedsdagpenge	175.171	37.027		
Beskæft.fr. foranstaltn. & arbejdsformidling	9.967	13.517		
Lonmodtageres Garantifond	470	359		
Sygesikring¹⁵	55.283	9.909	1.265	1.902

Folketal Foroyar pr. 31.12.94: 43.709

Folketal Danmark pr. 31.12.93: 5.196.642

Kilder: Statistiske Efterretninger: Social sikring og retsvæsen, 1995:2, Danmarks statistik

Landskassaroknskapurin 1994, Foroya Gjaldsstova

Hagstovan, fólkatol

Ársroknskapur 1994, Arbeidsløysisskipanin

Útreiðslur §§ 11,12 og 19, jan.-des. 1994, Almanastovan

¹Der er alene medtaget udgifter på det sociale område, der er umiddelbart sammenlignelige for Færøerne og DK. Således er foranstaltninger, som herudover eksisterer i DK ikke medtaget. F.eks. boligstøtte, efterlønssordninger, børnefamilieydelse o.s.v. ikke medtaget. Adm.udg. på de forsk. områder ikke medtaget.

²Svarende til højeste, mellemste og laveste invalidepension på Færøerne. En stor del af udg. til alm. forøjet fortidspension i DK burde nok være med rette være medtaget her. Tallet for DK ville således være større her, mens det ville være mindre for folkepension mv.

³Iberegnet revalideringsfoanstaltn. iflg. § 18 og §§ 42 og 43 i hhv. FR og DK, samt beskyttede værksteder, hjælpemidler, køretøjer, indretning af bolig, o.s.v.

⁴Dogninstitut. o.o. forsorg for psyk. og fys. handicappede. Udgifter vedr. færinger på inst. i DK medregnet i de fær. udg.

⁵Iflg. hhv. § 17 i fors.loven (børn) og § 48 (børn og voksne) i Bistandsloven

⁶I de forøskte udgifter til folkepension er iøvrigt medtaget udgifter til den årlige udbetaling af brændsels- og kommunikationstilskud, ialt 5,5 mio. kr. i 1994.

⁷Herunder også færøske udgifter vedr. vederlag for pasning af ældre mv. i eget hjem, ialt 4.7 mio kr for 1994

⁸Opgørelsen indeholder, udover varig hjemmehjælp (til ældre) også midlertidig hjemmehjælp, idet udgiften for Færøernes vedkommende ikke kan udskilles. Denne andel er meget lille i f.t. det samlede beløb. Herudover er der for DK's medtaget udgifter til dagcentre, som for Færøernes vedk. er indeholdt i de saml. udgifter til omsorgsarbejde.

⁹Iflg. § 9 (midlertidig hjælp), § 13 (varig hjælp) og § 27 (enkepension) i forsorgsloven og § 37 i Bistandsloven

¹⁰Iflg. § 15 i forsorgsloven og § 46 og 46a og andet ikke nærmere angivet iflg. bistandsloven

¹¹nettotal, hvor de bidragspligtiges saml. indbetalinger er fratrukket de samlede udbetalinger

¹²For Færøernes vedkommende alene tilskud til enkeborn mv.

¹³Forældrebetaling ikke indregnet

¹⁴Herunder udgifter for at undgå børns anbringelse udenfor hjemmet o.a. foranstaltn. for børn og unge.

¹⁵For Færøernes vedkommende Sygekassernes udgifter og for Danmarks vedk. Sygesikringens udgifter.

SIKRING VED SYGDOM OG ARBEJDSLØSHED

Tabel 2 Dagpengeniveau (maksimumsbeløb kr. pr. uge)

	FR	DK
Ved sygdom	2.676	2.556
Ved arbejdsløshed	2.110	2.555

Ved beregning af dagpenge:

FR: 70% af indkomsten seneste 12 måneders periode

DK: 90% af indkomsten seneste 3 måneders periode

dog højst ovenstående maksimumsbeløb

KONTANTHJÆLP (Forsorgs-/Bistandsloven)

Tabel 3 Ydelser ved arbejdsløshed (for DK også andre sociale begivenheder), kr. pr. md.

	FR	DK
	ikke skattepligtig	skattepligtig
Enlig	4.717	6.652
Enlig forsørger	5.896	8.862
Gift/saml.	3.748	6.652
Gift/saml. forsørger	4.685	8.862
Unge under 23/24 år		
hjemmeboende	2.586	2.088
udeboende	3.341	4.268

Tabel 4 Børnetillæg/tilskud/bidrag til børn af kontanthjælpsmodtagere

	FR	DK
Enlig forsørger	669 kr/md/barn*	1.104 kr/kvt/barn 843 kr/kvt ** 2118 kr/kv/barn*
Andre	669 kr/md/barn	

* Som bidrag fra den bidragspligtige forælder, evt. forskudsvis udbetalt af det offentlige

** Et beløb uanset antal børn

PENSIONER

Tabel 5 Oversigt over ydelsesniveau for de forskellige pensionsarter, kr. mdl.

	Begge ægtefæller pensionister		Ægtefællen ikke pensionist		Enlig pensionist	
	FR	DK	FR	DK	FR	DK
Folkepension:						
Grundbeløb	3.164	3.708	3.982	3.708	3.982	3.708
Pensionstillæg	584	1.629	735	1.629	735	1.880
Særl. tillæg reelt enlige						1.796
Ægtefællestillæg			350	-		
I alt	3.748	5.337	5.067	5.337	4.717	7.384
Højeste invalidepension (højeste førtidspension):						
Grundbeløb	3.164	3.708	3.982	3.708	3.982	3.708
Pensionstillæg	584	1.629	735	1.629	735	1.880
Særl. tillæg reelt enlige						1.796
Ægtefællestillæg			350	-		
Invaliditetsbeløb	1.589 ¹	1.536	1.855	1.805	1.855	1.805
Erhvervsudygtighedsbeløb	1.860 ²	1.805	2.571	2.491	2.571	2.491
I alt	7.197	8.678	9.493	9.633	9.143	11.680
Mellemste invalidepension (mellemste førtidspension) og alm. enkepension*:						
Grundbeløb	3.164	3.708	3.982	3.708	3.982	3.708
Pensionstillæg	584	1.629	735	1.629	735	1.880
Særl. tillæg reelt enlige						1.796
Ægtefællestillæg			350	-		
Invaliditetsbeløb/tillægssydelse	1.589 ³	1.536	1.855	1.805	1.855	1.805
I alt	5.337	6.873	6.922	7.142	6.572	9.189
*Enkepension er afskaffet i DK 1984.						
Laveste invalidepension (forhøjet alm. førtidspension):						
Grundbeløb	997 ⁴	3.708	1.992	3.708	1.992	3.708
Pensionstillæg		1.629		1.629		1.880
Særl. tillæg reelt enlige						1.796
Invaliditetsbeløb	464 ⁵		927		927	
Fortidsbeløb		942		942		942
I alt	1.461	6.279	2.919	6.279	2.919	8.326

Pensionen på Færøerne nedsættes gradvis, når den årlige indtægt udover pension overstiger 12.100 kr. for enlige og 17.800 kr. i alt for ægtefæller. I Danmark er de tilsvarende tal hhv. 41.800 og 83.600 kr.

¹beløbet er dog tilsv. enliges, hvis ægtefællen er folkepens. eller laveste invalidepensionist

²beløbet er dog tilsv. enliges, hvis ægtefællen er folkepens., mellemste eller laveste invalidepensionist

³se note 1

⁴Ægtefællens grundbeløb er tilsv. enlige, når denne er folkepensionist, mellemste eller højeste invalidepensionist. Modtager ægtefællen laveste invalidepension er grundbeløbet 1.584 kr for hver af ægtefællerne.

⁵Ægtefællens invaliditetsbeløb er tilsvarende enliges, hvis denne modtager højeste eller mellemste invalidepension. Modtager ægtefællen laveste pension er invaliditetsbeløbet 796 kr til hver af ægtefællerne.

Tabel 6 Tillæg/tilskud/bidrag til børn af pensionister

	FR	DK
Enlige pensionister	669 kr/md/barn*	1.104 kr/kvt/barn 843 kr/kvt ** 2.118 kr/kvt/barn
Begge forældre pensionister	669 kr/md/barn	1.104 kr/kvt/barn 2.118 kr/kvt/barn
Den ene forælder modt. pension	669 kr/md/barn	2.118 kr/kvt/barn

* Enten som boretillæg til pensionen eller som bidrag fra den bidragspligtige forældrepart

**Uanset antal børn

Andre sociale begebenheder (barsel, samlivsophør, sygdom mv.) - FR

"Behovsbeløb", udregnet som summen af folkepensionens grundbeløb og bornetillæg, sygekassekontingent og boligudgifter, dog maksimalt et beløb svarende til sygedagpengemaksimum, udregnet som et nettobeløb, som, afhængigt af kommuneskatteprocent og skattemæssige fradrag, ligger et sted mellem kr. 6.645 og 11.596 kr pr. md. Modsat i FR er ydelsen i DK ikke afhængig af, hvilken social begebenhed, der ligger til grund for hjælpsbehovet.

BØRNEFAMILIEYDELSER

Tabel 7 Ydelser til børnefamilier generelt

	FR	DK
Alle børnefamilie:	For børn 0-16 år er der et skattemæssigt fradrag på kr. 2400 pr. barn pr. år i landsskatten og et fradrag i kommuneskatten på 500-4200 kr pr år afhængigt af kommune. Tors. kommune: 2.800	Familieydelse pr. kvartal pr.barn: 0-2 år: 2.400 kr 3-6 år: 2.150 kr 7-17 år: 1.650 kr

BOLIGSIKRING / BOLIGYDELSE (DK)

Tabel 8 Nogle eksempler på boligstøtte for indtægtsniveau tilsv. modt. af sociale ydelser

Eks	Hustand v=voksne b= børn	Beregnet husstands- indkomst (ekskl. am. bidrag)	Årlig husleje	Lejlighedens størrelse m2	Antal værelser	Boligstøtte pr. år
1	2 v - 2 b	200.220	45.000	96	4	16.860
2	2 v - 2 b	184.240	45.000	96	4	20.040
3	1 v - 2 b	99.922	42.000	90	3	26.496
4	2 v - 1 b pensionister	128.000	42.000	90	3	26.496
5	1 v pensionist	67.000	33.000	60	2	26.496

Kilder: alle skatteberegninger i de følgende tabeller er udført af Toll & Skattstova Føroya, samt for T & S: Hobro kommune

Tabel 9 Nettorådighedsbeløb ved arbejdsløshed 2 eksempler

	Eks. 1: m ledig indtægtsgrundlag m: 180.000, k: 140.000 ialt 320.000 kr		Eks. 2: begge ledige indtægtsgrundlag m: 150.000, k: 70.000. Ialt 220.000 kr			
	FR	Ejerbolig DK	FR	Lejebolig DK	FR	Ejerbolig DK
Lønindtægt, k	140.000	140.000				
A-sikring, m	106.323	132.800	104.993	132.860	104.993	132.860
A-sikring, k			49.000	63.000	49.000	63.000
Indtægt ialt	246.323	272.800	154.000	195.860	154.000	195.860
Diff.		10,7%		27,1%		
Indkomstskat	67.937	79.075	41.691	67.277	26.907	49.517
Børnefamilieydelse	0	18.200	0	13.200	0	13.200
Børnetilskud			0	0	0	0
Ejendomsskat mv		6.000	0	0	0	5.000
Sygekassekont.	2.880		2.880	0	2.880	0
Boligsikring				20.040		
Til rådighed	175.506	205.925	109.429	161.823	124.213	154.543
Diff.		17,3%		47,8%		24,4%

Forudsætninger:

Eks 1: 1 et barn under 3 år og et 3-6 år. Prioritetsgæld: 660.000 kr. Renteudgift FR: 46.200 kr DK: 66.000. DK: ejendomsværdi: 600.000 kr, lejdsværdi : 12.000 kr, stand.fradrag 2.000 kr, underskud: 56.000 kr.

Eks. 2 Ejerbolig: 2 børn 7-16 år. Prioritetsgæld: 480.000 kr. Renteudgifter FR: 33.600 kr, DK: 48.000. DK: ejendomsværdi: 500.000 kr, lejeværdi: 10.000 kr, standfradr. 2000 kr , underskud 40.000 kr

Eks. 2 Lejebolig. 4 vær. 96 m2, husleje 45.000 kr

Tabel 10 Nettorådighedsbeløb ved overgang til forsorgs/bistandsydelse ved arbejdsløshed

Eks. 1: Ved overgang til forsorgs-/bistandsydelse
for familien i tabel 9, eks. 2. Samme forudsætninger.

Eks. 2: Enlig forsørger, 2
børn, hhv. 2 og 5 år.
Husleje: 42.000 kr/år.
3 vær. 90 m²

	Lejebolig		Ejerbolig		Lejebolig	
	FR	DK	FR	DK	FR	DK
Ydelse §§ 37/9:						
m	56.220	106.344	56.220	106.344	70.752	106.344
k	56.220	106.344	56.220	106.344		
Indkomstskat	0	75.200	0	57.440	0	37.600
Børnefamilieyd.	0	13.200	0	13.200	0	18.200
Børnetilskud/- tillæg	16.056	0	16.056	0	16.056	29.148
Ejendomsskat	0	0	0	5.000	0	0
Sygekassekont.	2.880	0	2.880	0	1.440	0
Boligsikring		17.052				26.496
Til rådighed	125.616	167.740	125.616	163.448	85.368	116.092
Diff.		33,5%		30,1%		36,0%

Tabel 13 Nettorådighedsbeløb for pensionister

Eks. begge eksempler 1 barn under 2 år.

Lejebolig ægtepar: husleje 42.000 kr, 3 vær. , 90 m2

Lejebolig enlig: husleje 33.000 kr, 2 vær. , 60 m2

	Mellemste invalidepension		Mellemste invalidepension	
	Ægtepar		Enlig	
	FR	DK	FR	DK
Skattepligtig:				
Grundbeløb	37.968	44.496	47.784	44.496
	37.968	44.496		
Pensionstillæg	7.008	19.548	8.820	22.560
	7.008	19.548		
Skattepligtig ialt	89.952	128.088	56.605	67.056
Indkomstskat	94	30.546	733	16.605
Ikke skattepligtig:				
Særligt tillæg, enl..				21.552
Invaliditetsbeløb	19.068	18.432	22.260	21.660
	19.068	18.432		
Børnefamilieydelse	0	9.600	0	9.600
Børnetilskud/bidrag/tillæg	8.028	12.888	8.028	16.260
Sygekassekont.	-2.880	0	-1.440	0
Boligyldelse		26.96		26.496
Til rådighed	133.142	183.390	84.720	146.019
Diff.		37,7%		72,3%

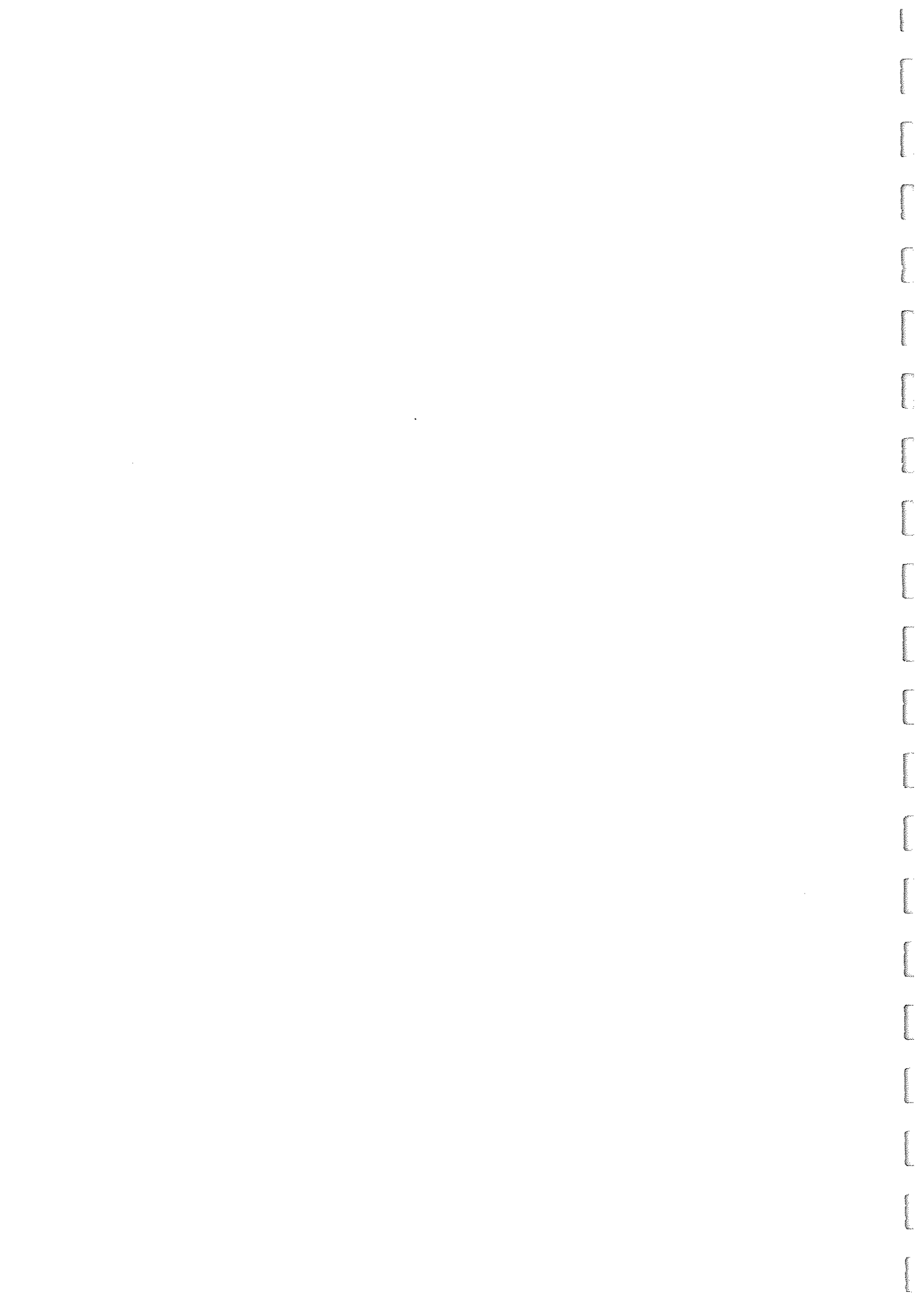
BilagAndelen af flyttede forsorgshjælpsmodtagere i forhold til totalt antal modtagere af forsorgsydelser 1994 - et estimat.

Iflg. Opgørelse fra Hagstova Føroya over population og udvandrede 1994 efter erhvervsgruppe for sidste indkomstgiver (ikke medtaget i rapportens bilag 1) samt tabel 7 i bilag 1 viser følgende vedr. Almannastovan som seneste indkomstgiver og udvandrede børn (sygedagpengeordningens andel ikke indregnet).

Samlet pop. Almannastovan	9075
Antal udvandr "	340
Antal udv. børn med indkomst	52
% andel med indk. fra Alm.:	
88 % =	46

"Almannastova-populationen" er sammensat af pensionister, modtagere af børnebidrag og børnetillæg/-tilskud, samt modtagere af forsorgsydelser.

Antal modtagere af pension pr. md (gnst. for året)	7.224
Antal modtagere af børnebidrag/tilskud/tillæg (gnst.)	802
Antal modtagere af kontanthjælp til underhold (gnst)	1058
I alt gnstl. pr. md.	9084
Antal udvandrede pensionister (Almannastovans registr.)	66
Formodet antal forsorgsydelsesmodtagere: Samlet antal flyttede - pensionister - børn: 340 - 66 - 46 =	228
Estimeret i % av populationen af forsorgsyd. modtagere: 228/1058 =	22%
Kontanthjælpsmodtagere (til underhold) ialt gnstl. pr. md	1058
Kontanthjælpsmodtagere p.g.a. arbejdsløshed gnstl./md 572 (Alm.) + 228 (Tors.byråd)	800
Arbejdsløshedstøtte-modtagere %-andel af alle modtagere af kontanthjælp til underhold	75%

Bilag 7

Sammenligning af offentlige udgifter til hhv. børn/unge og ældre

Búskapardeildin í Tinganesi

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

SKØN OVER OFFENTLIGE UDGIFTER PR. PERSON.
UDGIFTSSAMMENLIGNING FOR YNGRE OG ÆLDRE ALDERSGRUPPER.

(1000 kr.)	UDGIFTER PR. 0-16 ÅRIG.	
Daginstitutioner	47000	106000
Børnefradrag		60000
Børneforsorg		9000
Folkeskole	130000	62000 192000
Lærerpensioner	11000	11000
Særunderv. i folkeskole	14000	14000
Private skoler	1000	1000
Skoleelevtransport		1500
Daginstitutioner, folkeskole mv.		394500
Folketal 0-16 år:	11864 Pr.indb.:	33252

(1000 kr.)	UDGIFTER PR. 17-19 ÅRIG.	
Suðuroycenitret		4500
Fiskeindustriskolen		2600
Tekn.sk. Klaksvík		9600
Klaksvík Navigationsskole		2400
HF Klaksvík		2300
Eysturoy Gymnasium og HF		10600
Færøernes Gymnasium og HF		21100
Færøernes Handelsskole		16400
Tekn.sk i Torshavn		12000
Adm. af mesterlære		4100
Folkeshøjskole		2200
Husholdningsskole		1100
Fritidsundervisning	4400	2000
Tilsk.t. musikskoler	3800	3800 5000
Andre udgifter	11000	9000
Uddannelsesstøtte	45500	34100
Udd.tilbud t. 16-19 årige		139000
Daginstitutioner, folkeskole mv.		394500
Daginst., folkesk., udd.tilb.16-19 årige		533500
Folketal 17-19 år:	2032 Pr.fb.:	68406
Folketal 0-19 år:	13896 Pr.fb.:	38392
Sundhedsudgifter pr. indb.:		7741
Offentlige udgifter pr. 0-19 årige:		46133

(1000 kr)	UDGIFTER PR. 65 ÅRIGE OG ÆLDRE.	
Folkepension	242500	260000
Plejehjem	69500	18100 87600
Mindre inst. for pens.	5700	3000
Hjemmepleje		60000
Isoleringstilskud		2000
Tilskud til pensionister		6500
Vederlag for at passe ældre		5400
		424500
Folketal 65- år:	5908	71852
Sundhedsudgifter pr. indb.:		16503
Offentlige udg. pr. 65 årige og ældre:		88355
Sundhedsudgifter ialt: 390 mio. kr.		
65 årige og ældres andel 25%:		97,5 mio. kr.
Yngre gruppes andel 75%:		292,5 mio. kr.
Sundhedsudgifter pr. 65 årige og ældre:		16503 kr.
Sundhedsudgifter pr. yngre aldersgr.:		7741 kr.

Sundhedsudgifterne er beregnet med udgangspunkt i de ældres andel af udgifterne til henholdsvis sengedage, operationer og anden behandling. Befolkningsgruppen 65 år og ældre udgør 13,5 procent af den samlede befolkning, mens de sundhedsudgifter, der kan knyttes til denne aldersgruppe kan skønnes til 23-27 procent af de samlede udgifter.

